

**ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου στην διαπαιδαγώγηση-
αγωγή του παιδιού».**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:

Ασημακοπούλου Παρασκευή

Τσώλης Τηλέμαχος

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Αρμακόλα Ελένη

ΠΑΤΡΑ 2015

«The role of family and school in education of child»

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Παρασκευή Ασημακοπούλου, Τηλέμαχος Τσώλης [2015]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για προσωπική χρήση, μη εμπορική χρήση. Είναι παράνομη η αντιγραφή, αναπαραγωγή, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, μέρος ή του συνόλου του περιεχομένου της πτυχιακής εργασίας χωρίς την συγκατάθεση των συγγραφέων.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδος δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων των συγγραφέων εκ μέρους του Τμήματος.

«Κάθε παιδί είναι ένα νέο ον, ένας δυνητικός προφήτης, ένας νέος πνευματικός πρίγκιπας, μια νέα λάμψη φωτός που τρέχει γοργά μέσα στο έρεβος. Ποιοι είμαστε εμείς που θα αποφασίσουμε ότι δεν υπάρχει ελπίδα;».

R.LAING

Οι ενήλικες μιλούν πάντα προς τα παιδιά, μέσα από τα παιδιά, πέρα από τα παιδιά. Ποτέ δεν επικοινωνούν με τα παιδιά.

Για να επικοινωνήσεις πραγματικά με τα παιδιά πρέπει να μάθεις να σκύβεις.

Πρέπει να σκύψουμε για να έρθουμε πρόσωπο με πρόσωπο.

Πρέπει να προσπαθήσουμε να μπούμε μέσα στο κόσμο τους

και να πάψουμε να τους μιλάμε για το δικό μας.

Άκουσε τα. Ζήτησε να σου πουν τι βλέπουν, τι ακούν,

ποιος ξέρει μπορεί να σου διδάξουν κάτι.

Μπορεί να σε φέρουν ξανά σε επαφή με το θαύμα που ήταν μέσα σου

και τώρα το έχεις ξεχάσει.

(Μπουσκάλια, 1988)

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την εκπαιδευτικό κα. Αρμακόλα Ελένη κυρίως για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε και την υπομονή που έκανε κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πτυχιακής εργασίας, όπως επίσης και για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση της, για την επίλυση διάφορων θεμάτων. Θα θέλαμε επίσης να απευθύνουμε τις ευχαριστίες μας στους γονείς μας, οι οποίοι στήριξαν τις σπουδές μας με διάφορους τρόπους, φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωση μας. Τέλος, ευχαριστούμε το φιλικό μας περιβάλλον για την ψυχολογική στήριξη και ενθάρρυνση όλων αυτών των μηνών. Χωρίς την πολύτιμη βοήθεια και στήριξη των παραπάνω δεν θα είχαμε καταφέρει να ολοκληρώσουμε την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία.

Περίληψη

Το θέμα που διερευνήθηκε στην παρούσα μελέτη είναι ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου στην διαπαιδαγώγηση-αγωγή του παιδιού. Από την βρεφική ηλικία έως και τη σχολική, απαιτείται να υπάρχει μεγάλη πρόοδος σε όλους τους τομείς της ψυχοσωματικής εξέλιξης αλλά και οι προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξης του ατόμου.

Η επιλογή του θέματος της εργασίας πραγματοποιήθηκε με αφορμή το γεγονός ότι η γνώση και πρόληψη στα πλαίσια της διαπαιδαγώγησης από μεριά των γονέων αλλά και από μεριά των εκπαιδευτικών είναι κρίσεως σημασίας. Η κοινωνία μας, παίρνοντας μια φθίνουσα πορεία, γίνεται ολοένα και πιο επικίνδυνη σε ψυχοκοινωνικό επίπεδο αλλά και σε οικονομικό. Κατά συνέπεια, υπάρχει ανάγκη να δημιουργούνται άνθρωποι δυνατοί, ικανοί να επεξεργαστούν τις καταστάσεις, με εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και όχι φόβο για το έξω, που να σέβονται τον εαυτό τους αλλά και τους γύρω αλλά και να είναι σε θέση να απαιτούν και να διεκδικούν.

Για να γίνει αυτό, χρειάζεται τρία πράγματα: 1) οι γονείς να είναι εφοδιασμένοι με γνώση σε ότι έχει να κάνει με τη διαπαιδαγώγηση και εξέλιξη του παιδιού, 2) οι εκπαιδευτικοί να ενημερώνονται για ότι έχει να κάνει με τις μεθόδους της σύγχρονης εκπαίδευσης και αγωγής και την εφαρμογή αυτών και 3) την επι της ουσίας συνεργασία της οικογένειας και του σχολείου σε ότι έχει να κάνει με το παιδί και την ύπαρξή του στο κοινωνικό αλλά και ατομικό πλαίσιο.

Στη συνέχεια, θεωρήσαμε αναγκαίο να ερευνήσουμε τις απόψεις των γονέων (κάτοικοι της Αθήνας) σχετικά με την διαπαιδαγώγηση του παιδιού και κατά πόσο οι ίδιοι εφαρμόζουν το συγκεκριμένο γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης που υποστηρίζουν. Με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε ποιοι είναι και σε τι βαθμό επηρεάζουν οι παράγοντες διαπαιδαγώγησης την αγωγή του παιδιού. Τέλος, αναζητήσαμε τρόπους επίτευξης σωστής διαπαιδαγώγησης και κατά πόσο εφαρμόζονται στην πράξη.

Λέξεις κλειδιά: διαπαιδαγώγηση, εκπαίδευση, γονείς, σχολείο, ανάπτυξη, εξέλιξη, γνώση, ενημέρωση, πρόληψη

Abstract

The matter is being investigated in the present study is the role of family and school in education of child. From infancy up to school, there must be a lot of progress in all areas of psychosomatic development and the conditions for further development of the individual.

The cause of the selection of this thesis subject is that we consider the knowledge and the prevention in the frames of education very important. Our society is taking a descending route and is being more and more dangerous in psychosocial and financial level, therefore there is a need for the creation of tough people, able to edit the situations, with trust to them self and no fear for the outside world, with respect for the others and them self and people who will demand and claim.

Therefore, to succeed there is a need for the factors: 1) Parents must be fitted with knowledge about education and development of the child, 2) Teachers must update their knowledge for everything that has to do with the modern educational and lawsuit methods and implement this knowledge and 3) family and school must to cooperate in order to held child in social and personal frame.

Then we considered it is necessary to investigate the views of parents (inhabitants of Athens) on the child's education and whether they apply the special parental education style support . In the second research question , we tried to explore who they are and to what extent the educational factors affect the treatment of the child. Finally , we sought ways of achieving a proper education and that there are in practice.

Key words: education, parents, school, evolution, development, knowledge, prevention

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	13
1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	14
1.1 Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί	14
1.2 Διαθεματική προσέγγιση της αγωγής	19
1.2.1 Σκοποί, μέσα της αγωγής και παράγοντες διαμόρφωσης	19
1.2.2 Είδη Αγωγής	22
2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ –ΕΙΔΗ	24
2.1 Τύποι οικογένειας	25
2.2 Τύποι γονέων	30
2.3 Είδη διαπαιδαγώγησης	37
3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ	39
3.1 Ο ρόλος των γονέων στην εξέλιξη του παιδιού	39
3.2 Η αγωγή – διαπαιδαγώγηση στις αναπτυξιακές (ηλικιακές) φάσεις του παιδιού	44
3.3 Η σωστή γονεϊκή διαπαιδαγώγηση	48
3.3.1 Τρόποι επίτευξης σωστής διαπαιδαγώγησης	48
4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	51
4.1 Το Σχολείο ως μέσο Διαπαιδαγώγησης	51
4.2 Ο δυναμικός χαρακτήρας της καθοδήγησης και της σχεσιοδυναμικής παιδαγωγικής	53
4.3 Η σύγχρονη παιδαγωγική	54
5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	56
5.1 Η γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία	56
5.2 Συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων στο σχολείο	57
5.3 Πλεονεκτήματα της συνεργασίας σχολείου - οικογένειας	60
6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ	61
6.1 Η Λανθάνουσα Γονεϊκή Διαπαιδαγώγηση	61
6.2 Η Λανθάνουσα Σχολική Διαπαιδαγώγηση	64
7^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ	66
7.1 Σχολικός Κοινωνικός Λειτουργός	66
7.2 Παιδαγωγική συμβουλευτική - Συμβουλευτική γονέων	67
7.2.1 Παιδαγωγική συμβουλευτική	67

7.2.2 Συμβουλευτική Γονέων	68
7.3 Παρέμβαση και Στήριξη Θετικής Συμπεριφοράς [Positive behavior interventions and supports (PBIS)]	69
7.4 Σχολές Γονέων	70
7.4.1 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Σχολών Γονέων	70
7.4.2 Η Αναγκαιότητα των Σχολών Γονέων	71
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΡΕΥΝΑ	74
8^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	75
8.1 Σκοπός - Σπουδαιότητα έρευνας	75
8.2 Ερευνητικά Ερωτήματα	75
8.3 Είδος Έρευνας	76
8.4 Πληθυσμός - Δείγμα	76
8.4.1 Μεθοδολογία Δειγματοληψίας	77
8.5 Τύπος - Χρόνος	78
8.6 Εργαλείο Έρευνας	78
8.7 Φάσεις Έρευνας	80
8.8 Ζητήματα Ηθικής και Δεοντολογίας	80
8.9 Περιορισμοί Έρευνας	81
9^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	82
(ΠΟΣΟΤΙΚΗ) ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	82
A. Δημογραφικά Στοιχεία	82
B. Κύριες Ερωτήσεις	89
Γ. Συσχέτιση δημογραφικών στοιχείων και κύριων ερωτήσεων	105
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	116
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	117
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	127

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας που αναλάβαμε να ερευνήσουμε είναι: *«Ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου στην διαπαιδαγώγηση-αγωγή του παιδιού»*. Ο λόγος που αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με το συγκεκριμένο θέμα είναι διότι ολοένα και περισσότεροι γονείς αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους.

Η διαπαιδαγώγηση σήμερα είναι ένα επίκαιρο ζήτημα, όπου δεν είναι υπεύθυνο για τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού μόνο το οικογενειακό περιβάλλον όπως

παλαιότερα, αλλά και η τεχνολογία. Με την ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, είναι αναμενόμενο να επηρεάζεται η συμπεριφορά, η στάση και γενικότερα η διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Σκοπός της παρούσας εργασίας, λοιπόν, είναι να αναλυθεί όσο αυτό είναι εφικτό το θέμα της διαπαιδαγώγησης και ποιος θα πρέπει να είναι ο ρόλος των γονέων σε συνεργασία με άλλους παράγοντες για την καλύτερη δυνατή διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Σαν στόχο θέσαμε να προβάλλουμε και τα λάθη που πράττουν συνήθως οι γονείς απέναντι στο παιδί, έτσι ώστε να αναφερθούν στη συνέχεια και κάποιοι τρόποι αντιμετώπισης (π.χ. Κοινωνικός Λειτουργός, Σχολές Γονέων).

Η σημασία και η συμβολή της οικογένειας στη ψυχοκοινωνική ανάπτυξη της προσωπικότητας και στην κοινωνικοποίηση του κάθε ανθρώπου είναι αδιαμφισβήτητη. Σήμερα, το βασικό θέμα που απασχολεί τους περισσότερους επαγγελματίες, όλο και περισσότερο, είναι ο τρόπος με τον οποίο επιλέγουν οι γονείς να μεγαλώσουν τα παιδιά τους (Κατσιγκράκη, 2004).

Η Σχολική ηλικία θεωρείται από τα σημαντικότερα και τα πιο καθοριστικά στάδια στη ζωή ενός ανθρώπου. Το παιδί αλλάζει εντελώς το κοινωνικό πλαίσιο και καλείται να περάσει από το στενό οικογενειακό περιβάλλον, σε ένα σχολικό περιβάλλον ευρύτερων κοινωνικών σχέσεων και οργανωμένης εργασίας. Σε αυτό το στάδιο πραγματοποιούνται σημαντικές αναπτυξιακές αλλαγές και πολυδιάστατες μεταβολές στην ψυχοκοινωνική συμπεριφορά του παιδιού.

Αρχικά, έπειτα από κάποιες θεωρητικές προσεγγίσεις για την αγωγή και έναν εννοιολογικό προσδιορισμό αποτελούμενο με βασικές έννοιες και ορισμούς τους οποίους θα συναντήσει ο αναγνώστης σε όλο το εύρος της εργασίας, θεωρήσαμε αναγκαίο να αναζητήσουμε την πολύπλοκη λειτουργία του βιο-κοινωνικού μοντέλου της οικογένειας.

Ο λόγος που ξεκινήσαμε από το οικογενειακό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση, οφείλεται στο ότι, όπως αναφέρεται και στην παρούσα πτυχιακή εργασία, η εκπαίδευση ενός νέου ξεκινά πρώτα από το σπίτι και τους στενούς κύκλους της οικογένειας. Στη συνέχεια αναφέρουμε ποιά πιστεύουμε πως είναι η σωστή διαπαιδαγώγηση αλλά και τους τρόπους επίτευξής της. Μέσα σε αυτό το θέμα εντάξαμε και τα βιντεοπαιχνίδια, την τηλεόραση αλλά και άλλους παράγοντες πάνω στο πως επηρεάζουν τα παιδιά αλλά και τον ρόλο των γονέων.

Αφού βάλουμε μια άνω τελεία στο κομμάτι της οικογένειας, μελετήσαμε τον χαρακτήρα της εκπαίδευσης για να καταλήξουμε στην σχέση του σχολείου με την οικογένεια και το αντίστροφο και τις συνέπειες της γονεϊκής εμπλοκής στη σχολική διαδικασία.

Υστέρα από αυτό, καταπιαστήκαμε και μελετήσαμε κάποια συχνά φαινόμενα λανθάνουσας διαπαιδαγώγησης στο σπίτι και στο σχολείο και ποιες οι συνέπειες που έχουν επάνω στο αναπτυσσόμενο παιδί.

Ακόμη, στο κομμάτι της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, αναφέρουμε κάποια μοντέλα προσέγγισης και πρόληψης αλλά και κάποιους τρόπους αντιμετώπισης των αποτελεσμάτων της λανθάνουσας γονεϊκής και σχολικής διαπαιδαγώγησης.

Στο κομμάτι της έρευνας, θεωρήσαμε αναγκαίο να δημιουργήσουμε ένα ερωτηματολόγιο με κύριο θέμα τις απόψεις των γονέων σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο μοιράστηκε σε εξήντα (60) γονείς στην Αθήνα.

Τέλος, προσπαθήσαμε να συγκρίνουμε την βιβλιογραφία που μελετήσαμε με τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήγαμε. Με τη σύγκριση αυτή καταφέραμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα και στη συνέχεια προτάσεις που πιστεύουμε ότι θα βοηθήσουν για την επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1 Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί

Οικογένεια

Οικογένεια είναι το σύνολο των ανθρώπων που ζουν κάτω από την ίδια στέγη και συνδέονται μεταξύ τους με γάμο και συγγένεια. Η κοινωνία δημιουργήθηκε κατόπιν διαδοχικής διεύρυνσης της οικογένειας ως πρώτη κοινωνική ομάδα. Ο άνθρωπος πάνω στην ανάγκη του να καλύψει τις βιολογικές και συναισθηματικές ανάγκες του δημιουργεί οικογένεια.

Η **οικογένεια** είναι μια βιο-κοινωνική μονάδα που έχει σαν στόχο την παροχή ικανοποίησης και ελέγχου των αναγκών των μελών της καθώς και την διατήρηση μιας "κοινωνικο-πολιτιστικής" κατάστασης για την ανατροφή και ομαλή κοινωνικοποίηση των κατιόντων μελών της. Το άτομο μέσα σε αυτή ικανοποιεί τις βιολογικές και ψυχολογικές ανάγκες του, αποκτά κοινωνικές αρετές, διδάσκεται ηθικές αξίες, διαμορφώνει και καλλιεργεί το χαρακτήρα του, αποκτά γνώσεις και λύνει τις απορίες του (Αλεξιάκης, 2002).

Ένας σχετικά σύγχρονος ορισμός είναι αυτός που δίδεται από το Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, Eurostat: Η οικογένεια αντιπροσωπεύει «Τις οικιακές αυτές μονάδες οι οποίες αποτελούνται από γονείς και παιδιά ή και χωρίς, καθώς και οικογένειες με έναν μόνο γονέα, που προκύπτουν από τη διάσπαση των σχέσεων, το θάνατο ή το διαζύγιο» (Θεοδωροπούλου, 2003). Η οικογένεια είναι το πρώτο αλλά και αυτό που έχει χρονική διάρκεια περιβάλλον όπου μέσα στο οποίο το παιδί

“αναπλάθει” και “οργανώνει” τα πρώτα χαρακτηριστικά του (Κατσιγαράκη, 2004).

Γονεϊκότητα

Γονεϊκότητα είναι όλες οι συνειδητές ή ασυνειδητές ψυχικές διεργασίες οι οποίες αναφέρονται στον όρο της συγγένειας. Σύμφωνα με τον Λεμποβισί (2002) είναι μάλιστα παράγωγο της συγγένειας. Ωστόσο δεν περιορίζεται στους βιολογικούς και κοινωνικούς δεσμούς μεταξύ γονέων και παιδιών, αλλά συνιστά και τον καρπό της γονεϊκής διαδικασίας.

Ο Γκοντελιέ (2005) παραθέτει μια λίστα λειτουργιών αναφορικά με την γονεϊκότητα:

1. Γέννηση
2. Ανατροφή
3. Τροφή
4. Διαπαιδαγώγηση
5. Απόδοση Κοινωνικού Στάτους
6. Άσκηση των δικαιωμάτων εξουσίας και καταστολής
7. Υπευθυνότητα
8. Απαγόρευση των σεξουαλικών σχέσεων στους κόλπους της οικογένειας (Gutton, 2009)

Οικογενειακές αξίες

Ο ανθρωπολόγος Krockholm θέτει τις αξίες να “αντιπροσωπεύουν τη σύλληψη του επιθυμητού σαφή ή υπονοούμενη, η οποία επηρεάζει την επιλογή των προτύπων την επιλογή των ενεργειών, των μέσων και των προτύπων στην κοινωνία”. Οι αξίες αυτές καθορίζονται και διαμορφώνονται από πέντε παράγοντες: την παιδεία, τους πολιτικούς θεσμούς, τα ΜΜΕ, την επαφή του ατόμου με σημαντικές ομάδες μέσα στην κοινότητα, τα οικολογικά και οικονομικά στοιχεία και τέλος την

οικογένεια (Γεωργιάς, 1990).

Στον παραπάνω ορισμό υπάρχουν δύο κρίσιμες λέξεις κλειδιά: η λέξη “επιθυμητό” και το σημείο εκείνο στο οποίο αναφέρεται στη σαφή ή υπονοούμενη σύλληψη των προτύπων. Οι αξίες, λοιπόν, αποτελούν τον κεντρικότερο ρόλο στην κοινωνική συμπεριφορά του ατόμου καθώς είναι βαθιά εγκατεστημένες στη συνείδησή μας. Εάν παραβιαστούν κατά πάσα πιθανότητα θα προκληθούν αναστατώσεις με την μορφή τύψεων, άγχους κλπ(Γεωργιάς, 1990).

Γονεϊκή εμπλοκή

Με τον όρο «γονεϊκή εμπλοκή» εννοούμε γενικά το είδος και το βαθμό στον οποίο οι γονείς συμμετέχουν σε ό,τι θα αποκαλούσαμε «σχολική ζωή» του παιδιού. Αφορά τη συμπεριφορά που επιλέγει ο γονέας να τηρήσει στο σπίτι και στο σχολικό περιβάλλον απέναντι στο παιδί του, τις στάσεις και τις πεποιθήσεις όσον αφορά την εκπαίδευση του και τις προσδοκίες για το μέλλον του (Reynolds&Clements, 2005). Σύμφωνα με τους Fank και Chen (2001), η γονεϊκή εμπλοκή κάνει την παρουσία της σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: η επικοινωνία παιδιών γονέων για το σχολείο, η επίβλεψη των παιδιών στο χρόνο που βρίσκονται εκτός σχολείου και η εμφάνιση των προσδοκιών σε συνδυασμό με το γονεϊκό στυλ.

Οι έννοιες ‘γονεϊκή εμπλοκή’ και ‘γονεϊκή συμμετοχή’ στο σχολείο έχουν χρησιμοποιηθεί και οι δύο ανά διαστήματα, με σκοπό να φέρουν κοντύτερα τα σχολεία στις οικογένειες των μαθητών/τριών τους. Παρά το γεγονός ότι οι δύο έννοιες έχουν χρησιμοποιηθεί εναλλακτικά, ενθέτουν δύο διαφορετικές ιδέες. Η έννοια της ‘γονεϊκής εμπλοκής’ αναφέρεται σε διαδικασίες που επιτρέπουν στους γονείς να έχουν ρόλο στο τι γίνεται στο σχολείο, αλλά μόνο στη μορφή και στο βαθμό που θα προκαθορίσει το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου (Συμεού, 2002).

Τέλος, οι σύγχρονοι ορισμοί της ‘γονεϊκής εμπλοκής’ έχουν αντικαταστήσει τον όρο ‘γονεϊκή’ με τον όρο ‘οικογενειακή’, διότι σήμερα παρατηρείται πιο συχνά να

προσφέρεται η καθημερινή φροντίδα των παιδιών από σημαντικούς ενήλικες είτε είναι συγγενείς είτε άλλα πρόσωπα (Christenson&Sheridan, 2001).

Σχολείο

Σύμφωνα με τον Φραγκουδάκη (1985), το σχολείο θεωρείται ο κοινωνικός θεσμός ο οποίος έχει την αποκλειστική ευθύνη για τη μετάδοση και την επίσημη βεβαίωση της γνώσης. Το Σύνταγμα της Ελλάδος στο Αρ.16 παρ.2 ορίζει ότι *«Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και την διάπλαση τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες (στην παρ. 3 ορίζει ότι) ... Τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης δεν μπορεί να είναι λιγότερα από εννέα... (στην παρ 4)... Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας σε όλες τις βαθμίδες τους, στα κρατικά εκπαιδευτήρια».*

Βασικό μέλημα του σχολείου είναι η παροχή και η μετάδοση των γνώσεων στους μαθητές, με σκοπό να αναπτύξουν ικανότητες, δεξιότητες και διάφορους ρόλους που θεωρούνται απαραίτητοι για την μετέπειτα κοινωνική ζωή τους. Οι Blackledge και Hunt (1995, σελ.28) ισχυρίζονται ότι *«Κάθε κοινωνία, για να συνεχίσει να υπάρχει, χρειάζεται κάποια βασική ομοιότητα σκέψης, αξιών και κανόνων ανάμεσα στα μέλη της. Απαιτεί επίσης κάποια εξειδίκευση, γιατί ο καταμερισμός τα εργασιών είναι απαραίτητος για να διατηρηθεί η κοινωνία... Η λειτουργία της εκπαίδευσης είναι η συντήρηση και η εξέλιξη της κοινωνίας».*

Σχολική ηλικία

Το χρονικό διάστημα των περίπου έξι (6) ετών από την προσχολική στην εφηβική ηλικία καταλαμβάνει μία αναπτυξιακή φάση κατά την οποία δεν συμβαίνουν ραγδαίες αλλαγές σχεδόν σε καμία πλευρά της ανάπτυξης του παιδιού. Στη φάση αυτή συμπληρώνονται περισσότερο και σταθεροποιούνται τα στοιχεία της προηγούμενης φάσης, χωρίς να γίνονται ιδιαίτερα σημαντικά και

καθοριστικά γεγονότα. Ωστόσο, η ηλικία αυτή θεωρείται καθοριστική για τη μετέπειτα πορεία του παιδιού για έναν, άλλο σημαντικό, λόγο : Στα έξι (6) αυτά χρόνια το παιδί θα πάει στο σχολείο, όπου οι συνθήκες και οι απαιτήσεις είναι περισσότερες και διαφορετικές από εκείνες του οικογενειακού περιβάλλοντος (http://blogs.sch.gr/kkiourtsis/files/2012/10/9_meros.pdf).

Το παιδί θα πρέπει να περάσει ένα μεγάλο μέρος της ημέρας σε ένα περιβάλλον που απαιτεί οργάνωση, σταθερότητα, συνέπεια και για πρώτη φορά απαιτεί εργασία. Από την ανταπόκριση παιδιού-μαθητή στις απαιτήσεις αυτές θα εξαρτηθεί η περαιτέρω πρόοδος και η μαθησιακή του πορεία. Πρέπει, πάντως, να υπομνησθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών γύρω στα 6 έτη έχουν κατακτήσει τις απαραίτητες δεξιότητες και χαρακτηριστικά , που θα τους επιτρέψουν να μπουν απρόσκοπτα στη σχολική ζωή (http://blogs.sch.gr/kkiourtsis/files/2012/10/9_meros.pdf).

Παρατηρούνται και άλλες αλλαγές στο επίπεδο της κοινωνικοποίησής του, καθώς επιλέγει αν και με ποιο τρόπο θα συμμετάσχει στις διάφορες παιδικές ομάδες αλλά και πως δρα και αντιδρά σε αυτές. Η επίδραση της οικογένειας ως προς την κοινωνικοποίηση μειώνεται και τον ρόλο της αναλαμβάνουν άλλοι φορείς και ομάδες. Πλέον το παιδί γίνεται μαθητής, ακολουθώντας ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα το οποίο είτε λειτουργεί ως αφετηρία ικανοποιήσεων είτε ως φορέας ψυχικών εντάσεων και δυσκολιών (Παρασκευόπουλος, χ.χ).

Αγωγή

Αγωγή είναι η επίδραση που γίνεται με κατάλληλα μέσα και προσδιορισμένες μεθόδους και στοχεύει σε προκαθορισμένους σκοπούς οι οποίοι συμπεκνώνονται σε γνωστικές αλλαγές, στη βελτίωση της συμπεριφοράς καθώς και των ικανοτήτων του ανθρώπου στην εμπέδωση σταθερών στάσεων και τρόπων συμπεριφοράς. Ο πομπός αυτής τις διαδικασίας είναι ο ψυχοσωματικά ώριμος ενήλικας και ο δέκτης είναι ο αναπτυσσόμενος νέος (Τσουρέκης, 1987).

Το σύνολο των επιδράσεων από το φυσικό και το οικογενειακό περιβάλλον στο

άτομο από την στιγμή της γέννησης του έως και την ολοκλήρωση του αποτελούν την αγωγή. Η αγωγή είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται από την αρχή κίχλας της δημιουργίας του ανθρώπου αλλά αλλάζει και εξελίσσεται όσο περνούν τα χρόνια. Με λίγα λόγια, είναι η προσπάθεια των μεγαλύτερων να μεταφέρουν στη νέα γενιά τα εφόδια που αποκόμισαν οι ίδιοι με την πορεία του χρόνου, για να τους προετοιμάσουν πώς να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες τους και γενικότερα την ζωή (Παρούτσας, 2005).

1.2 Διαθεματική προσέγγιση της αγωγής

1.2.1 Σκοποί, μέσα της αγωγής και παράγοντες διαμόρφωσης

Οι σκοποί της αγωγής αλλάζουν συνεχώς εξαιτίας της συνεχής ανάπτυξης της κοινωνίας. Τα οικογενειακά χαρακτηριστικά για την αγωγή μένουν συνήθως αναλλοίωτα στο χρόνο. Συγκεκριμένα οι γονείς προσπαθούν να προβάλλουν καλές συνήθειες μέσα στο οικογενειακό πλαίσιο και το ενθαρρύνουν να τις ακολουθήσει και αυτό στην πορεία. Μαζί με αυτό συμπεριλαμβάνονται και οι συνήθειες βιολογικών αναγκών και καθαριότητας. Ακόμη, η οικογένεια προσπαθεί να αναπτύξει όσο αυτό γίνεται σωματικές και ψυχολογικές κυρίως δυνατότητες στο παιδί για να μπορέσει να ανταπεξέλθει στα προβλήματα που θα του παρουσιαστούν κατά την διάρκεια του βίου του (Παρούτσας, 2005).

Η έντονη επιθυμία των γονιών είναι συνήθως να διαμορφώσουν και να ενισχύσουν τον καλό χαρακτήρα του παιδιού. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με το να διαπαιδαγωγήσουν σωστά το παιδί, με την βοήθεια και των άλλων μέσων αγωγής. Σημαντικό μέσο αγωγής θεωρείται το παράδειγμα και συγκεκριμένα το σωστό παράδειγμα των γονέων που θα δώσουν την ευκαιρία στο παιδί να το μιμηθεί και να το υιοθετήσει στην πορεία.

Παρόλα αυτά, με το να πράξουν μία φορά οι γονείς σωστά δεν καταφέρνουν σημαντικές αλλαγές στη συμπεριφορά του παιδιού ενώ μέσα από τη συνεχή

εκπαίδευση, δίνεται στο παιδί η ευκαιρία να μάθει να ενεργεί με τον σωστό κατά την κρίση τους τρόπο.

Σημαντικό μέσο αγωγής θεωρείται και η πειθαρχία, χωρίς βέβαια να γίνεται κατάχρηση εξουσίας και υπερβολές αλλά με μέτρο. Με την πειθαρχία, δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να αλλάζει προς το καλύτερο την συμπεριφορά του. Συχνά παρατηρείται και η ποινή και η αμοιβή. Είναι απαραίτητο να υπάρχουν και τα δύο στη διαπαιδαγώγηση που ακούν οι γονείς. Είναι δύο μέσα που βοηθούν στην αλλαγή αρνητικών ενεργειών και στην ενθάρρυνση και στην ενίσχυση της επανάληψης των θετικών ενεργειών του παιδιού (Παρούτσας, 2005).Κυρίαρχο ρόλο στην αγωγή και στην διαπαιδαγώγηση του παιδιού τον έχει αποκλειστικά η οικογένεια. Υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που μπορούν να βοηθήσουν στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Την δεύτερη θέση την κατέχει το σχολείο. Το παιδί αφιερώνει πολλές ώρες στο να βρίσκεται στο σχολείο, επομένως είναι λογικό να επηρεάζεται η αγωγή και η διαπαιδαγώγηση του. Έχοντας πάρει τα θεμέλια από την οικογένεια, τώρα θα πρέπει σε συνεργασία με το σχολείο να τα εφαρμόσει και εκεί αλλά και να τα διατηρήσει. Η κοινωνία στη συνέχεια ασκεί αρκετή πίεση με τους άγραφους νόμους που διαθέτει, αλλά αν το παιδί έχει διαπαιδαγωγηθεί σωστά δεν θα αντιμετωπίσει ιδιαίτερα προβλήματα.

Τέλος, τα Μ.Μ.Ε επηρεάζουν και αυτά με την σειρά τους την αγωγή και την διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Η τηλεόραση είναι ικανή να επηρεάσει και την ψυχολογία των παιδιών, αναλόγως με το περιεχόμενο των εκπομπών. Για την σωστότερη χρήση της τηλεόρασης από τα παιδιά θα πρέπει να υπάρχει η επίβλεψη από τους γονείς (Greenfield,1988).

Απαραίτητη θεωρείται, λοιπόν, η παρέμβαση της οικογένειας με το να επιτρέπει στο παιδί να παρακολουθεί τις κατάλληλες εκπομπές στη τηλεόραση για την σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού (Παρούτσας, 2005).Η αδιαφορία των γονέων και η παραμέληση τους ως προς το θέμα αυτό έχει ως συνέπεια τον περιορισμό της επικοινωνίας μεταξύ των μελών, με αποτέλεσμα οι οικογενειακοί δεσμοί να «χαλαρώνουν».

Είναι συχνό, πλέον, το φαινόμενο τα παιδιά να προτιμούν να αφιερώνουν τον ελεύθερο χρόνο τους στο να παρακολουθούν τηλεόραση, να παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια, να σερφάρουν στο διαδίκτυο και να ασχολούνται με το facebook παρά

να συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες με τους φίλους τους (Παπαθανασίου & Πιάνου, 1993). Αποτέλεσμα αυτού είναι η κοινωνική απομόνωση του παιδιού.

Τη σημερινή εποχή επικρατεί στην κοινωνία η αντίληψη ότι η γνώση των νέων τεχνολογιών καθίσταται αναγκαία. Οι γονείς θεωρούν ότι είναι σημαντικό για το παιδί τους να αποκτήσει γνώσεις όσον αφορά την τεχνολογία, αγνοώντας ουσιαστικά τους κινδύνους που διατρέχει με την ενασχόληση τους με το διαδίκτυο(Γουλτίδης, 2014). Θεωρείται ένας καταπληκτικός κόσμος μάθησης, επικοινωνίας και διασκέδασης , είναι όμως και ένας κόσμος ανοιχτός προς όλους, είτε καλούς είτε κακούς. Είναι ένας χώρος που προσφέρει στο παιδί ή στον έφηβο την ευκαιρία να αντλήσει πλήθος αξιόπιστων πληροφοριών, να αναπτύξει νέες φιλίες, να ενσαρκώσει πολλαπλούς ρόλους και χαρακτήρες μέσα από μια εικονική πραγματικότητα.

Το φαινόμενο, όμως, της εξάρτησης των παιδιών από το διαδίκτυο είναι υπαρκτό και στην χώρα μας. Τα παιδιά από μικρή ηλικία αρχίζουν και ασχολούνται με το Internet και επίσης με όλο και μεγαλύτερη συχνότητα μέρα με τη μέρα, αυξάνοντας έτσι τους κινδύνους με τους οποίους μπορεί να έρθουν σε επαφή, χρησιμοποιώντας το ως ένα καταφύγιο και μέσω διεξόδου. Το φαινόμενο εμφανίζεται συχνότερα στα αγόρια, σε μονογονεϊκές ή δυσλειτουργικές οικογένειες, σε παιδιά με καταθλιπτικό συναίσθημα ή υπερκινητικότητα(Σφακιανάκης, Σιώμος & Φλώρος, 2012).

Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ σε πρώιμα στάδια το φαινόμενο αντιμετωπίζεται σχετικά εύκολα με γνωσιακή εκπαίδευση, μετά την πλήρη εγκατάσταση του και οργάνωση του με τα περισσότερα κριτήρια, το παιδί δεν αναγνωρίζει ότι υπάρχει πρόβλημα, δεν συνεργάζεται, δεν θέλει καν να επισκεφτεί κάποιον ειδικό και γενικά να έχει συμπεριφορά ατόμου εξαρτημένου(Σφακιανάκης, Σιώμος & Φλώρος, 2012).

Πλέον ζούμε και στην εποχή του «Facebook». Το «Facebook» είναι ένας ιστοχώρος κοινωνικής δικτύωσης που εδώ και σχεδόν μια δεκαετία έχει εγκατασταθεί σχεδόν σε κάθε σπίτι. Οι χρήστες μπορούν να επικοινωνούν μέσω μηνυμάτων με τις επαφές τους και να τους ειδοποιούν όταν ανανεώνουν τις προσωπικές πληροφορίες τους(Σιδέρη, 2010).

Επίσης, το να διαχειρίζεται το παιδί τη σελίδα του στο «Facebook» το βοηθά να

μάθει πώς να γράφει τα σχόλιά του και να κοινοποιεί τις φωτογραφίες που του αρέσουν, αλλά και το πώς να σερφάρει στο διαδίκτυο. Το να έχει βασικές ψηφιακές γνώσεις από μικρή ηλικία θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό για εκείνο καθώς θα μεγαλώνει. Το μέσο αυτό θεωρείται ένα από τα καλύτερα μέσα δικτύωσης αλλά από την άλλη μπορεί να επιφέρει πολλά προβλήματα. Το παιδί – χρήστης συνομιλεί αρκετές φορές με αγνώστους και διαδίδει δημόσια προσωπικές φωτογραφίες στο προφίλ του, που εύκολα μπορεί κάποιος να τις «κατεβάσει» και να τις χρησιμοποιήσει για όποιο σκοπό θέλει αυτός. Στη συνέχεια, το παιδί εύκολα μπορεί να πέσει θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης, θύμα Bulling και γενικότερα να τραυματιστεί ψυχολογικά. Για τον λόγο αυτό, οι γονείς θα πρέπει να παίρνουν τις προφυλάξεις τους και να ελέγχουν ανά πάσα και στιγμή την χρήση που κάνει το παιδί τους στο διαδίκτυο γενικότερα(Σιδέρη, 2010).

Με την έγκυρη ενημέρωση των παιδιών για τη σωστή χρήση διαδικτύου, «Facebook», βιντεοπαιχνιδιών και τηλεόρασης, μπορεί να αποφευχθούν πολλά προβλήματα που θα ήταν καθοριστικά για τη ζωή τους.

1.2.2 Είδη Αγωγής

Φιλελεύθερη αγωγή

Η Φιλελεύθερη αγωγή έχει τις αρχές της στο Ρουσσώ και πιο πέρα είναι μια εξέλιξη της Σωκρατικής θεώρησης της αγωγής. Ενδιαφέρεται για την προσωπική ευτυχία του μαθητή, σεβόμενη τα ατομικά του συμφέροντα και ιδιαιτερότητες, χωρίς όμως να εναντιώνεται στην άρχουσα τάξη. Έχει χαρακτήρα κυρίως ατομικό και ιδιωτικό. Για να ευτυχήσει το παιδί πρέπει να αναπτυχθεί σύμφωνα με τη φύση του, χωρίς εξαρτήσεις από τους συνανθρώπους του. Καθώς είναι μια καθαρά ατομική παιδαγωγική, το άτομο διαπαιδαγωγείται με την πολιτιστική και

κοινωνική πραγματικότητα στο βαθμό, όμως, που του επιτρέπει η ατομική του ιδιαιτερότητα (Τσουρέκης, 1987).

Σοσιαλιστική αγωγή

Η Σοσιαλιστική αγωγή ακολουθεί την Πλατωνική αντίληψη και ξεκινάει, αντίθετα, από το σύνολο και καταλήγει στο άτομο. Εφόσον, σύμφωνα με τον Nohl (1978), το άτομο ανήκει σε ένα σύνολο, η ατομική ολοκλήρωση είναι δυνατή μόνο μέσα από την ολοκλήρωση του συνόλου. Ο Μαρξ, όπως και ο Αριστοτέλης, πίστευε πως το άτομο είναι κοινωνικό ον και η αυτοαπελευθέρωσή του οδηγεί στην ταύτισή του με το κοινωνικό ενδιαφέρον. Η συγκεκριμένη αγωγή έχει καθαρά ψυχολογικό και βιολογικό χαρακτήρα. Το παιδί μαθαίνει να σέβεται και να βοηθάει το περιβάλλον και το κοινωνικό σύνολο και να εργάζεται για το κοινό καλό. Κύριοι εμπνευστές είναι οι Blonski, Wygotskj, Arjamow. Λέξει κλειδιά είναι η συλλογικότητα, το σύνολο, κοινωνικό ον, κοινό καλό (Τσουρέκης, 1987).

Αγωγή για την Ειρήνη

Βάση της αγωγής αυτής είναι η απελευθέρωση του ατόμου από κοινωνικούς δεσμούς και από σχέσεις εξάρτησης καθώς και η σταθεροποίηση του εγώ του παιδιού και ο αυτοπροσδιορισμός του. Η ικανότητα αυτή θα αναπτυχθεί μέσα από την ανεξαρτησία και την ελευθερία του ατόμου. Κύριος εμπνευστής του μοντέλου αυτού είναι ο Neill (1975), ο οποίος είδε την ελευθερία ως αποκλειστικό μέσο αγωγής. Βασικοί στόχοι είναι η απαλλαγή του ατόμου και της ομάδας από την κηδεμονία, το δυνάμωμα των ικανοτήτων για λήψη και εκτέλεση αποφάσεων και το συνεργατικό πνεύμα. Ο Roth(1982) λέει συγκεκριμένα: “Για να έχουμε ελεύθερα άτομα, πρέπει να έχουμε και ελεύθερη κοινωνία”.

Το αίσθημα της ειρήνης θα αναπτυχθεί με την ανάπτυξη όχι μόνο ενός

προσωπικού, αλλά και ενός κοινωνικού εγώ. Εχθρός του φιλελεύθερου πνεύματος των ατόμων και των λαών είναι η δουλικότητα, ο φανατισμός, η μισαλλοδοξία, η αυταρχικότητα, η ατομικότητα, ο δογματισμός και η έλλειψη διάθεσης για πραγματικό διάλογο. Ο Esser (1973) λέει συγκεκριμένα πως ένα άτομο που δεν έχει αναπτύξει φιλειρηνικό φρόνημα, δεν έχει ολοκληρώσει τη μόρφωσή του, γιατί δεν έχει αναπτύξει τις ανθρωπιστικές αρετές (Τσουρέκης, 1987).

Αντιαυταρχική Αγωγή

Η αντιαυταρχική αγωγή καταπολεμά το μονόλογο του δασκάλου, στρέφεται έναντι σε κάθε μορφή αυταρχικής αγωγής και σε κάθε εξάρτηση και καταναγκασμό. Προωθείται η ελεύθερη εκδήλωση του μαθητή στις δραστηριότητές του, με σκοπό να οδηγηθεί σταδιακά στην ευθύνη για τις πράξεις του και στην αυτοπειθαρχία. Αποτελέσματα της αγωγής αυτής είναι και η ανεξαρτησία της σκέψης του, των αποφάσεών του, στην ευρεία γνώση του κόσμου γύρω του και στην υπεύθυνη επιλογή των προσανατολισμών του. Οι διαπροσωπικές σχέσεις είναι οριζόντιες, σχέσεις ισοτιμίας. Η αντιαυταρχική αγωγή απορρίπτει κάθε μορφή αυθεντίας και θέτει στο κέντρο το παιδί (Τσουρέκης, 1987).

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ –ΕΙΔΗ

Το αναπτυσσόμενο άτομο δέχεται καθοριστική επίδραση από το πλαίσιο της οικογένειας. Τα δύο χαρακτηριστικά του μικροσυστήματος της οικογένειας είναι η οικογενειακή συνοχή και η γονεϊκή συμπεριφορά. Πιο συγκεκριμένα η

οικογενειακή συνοχή αποτελεί ουσιαστικά το επίπεδο της συναισθηματικής σύνδεσης των μελών της οικογένειας καθώς και το επίπεδο της αυτονομίας τους.

Ο βαθμός συνοχής δεν είναι ίδιος στις οικογένειες με αποτέλεσμα να παρατηρούμε δύο ακραίες εκδοχές οικογενειών στη μια εκδοχή παρατηρούνται οικογένειες με πολύ μεγάλη συνοχή δηλαδή «αδιαφοροποίητες» οικογένειες και υπάρχει πολλές φορές ακραία συγχώνευση ταυτοτήτων ενώ στην άλλη εκδοχή παρουσιάζονται οικογένειες με πολύ χαμηλή συνοχή δηλαδή "ασύνδετες ή διαλυμένες" οικογένειες όπου τα μέλη έχουν μεγάλη αυτονομία(Γεωργίου, 2000).

Οι περισσότερες οικογένειες δεν ανήκουν σε καμία από τις δύο ακραίες περιπτώσεις και χαρακτηρίζονται από μετριότερους βαθμούς συνοχής. Αυτό σημαίνει ότι συνυπάρχει μια σχετικά υψηλή συνοχή μαζί με τη σχετική αυτονομία των μελών της οικογένειας. Το δεύτερο χαρακτηριστικό του οικογενειακού συστήματος είναι η γονεϊκή συμπεριφορά όπου σύμφωνα με έρευνες αποτελεί καθοριστικός παράγοντας για τη σχέση γονέα- παιδιού καθώς και για την προσωπική του ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα με βάση τις έρευνες όταν η γονεϊκή συμπεριφορά χαρακτηρίζεται από ενέργειες όπως συναισθηματική στήριξη, αποδοχή, διάλογο, ελεγχόμενη αυτονομία και υψηλές προσδοκίες παρατηρείται θετική επίδραση (Γεωργίου, 2000).

2.1 Τύποι οικογένειας

Οι κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων κυρίως δεκαετιών επέφεραν σημαντικές αλλαγές γενικότερα στην οικογένεια και ειδικότερα στη μορφή της οικογένειας (Μπρούμου, 2010), η οποία πλέον εμφανίζεται με πολλές και διαφορετικές μορφές και οι οποίες επηρέασαν και επηρεάζουν τη συμπεριφορά των παιδιών. Είναι πλέον εμφανές το γεγονός, ότι οι παραδοσιακές μορφές οικογένειας χάνουν έδαφος.

Οι παραδοσιακές οικογένειες μειώνονται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια, ενώ οι μονογονεϊκές αυξάνονται συνεχώς. Παράλληλα έχει αυξηθεί κατά πολύ ο αριθμός των διαζυγίων και κατά συνέπεια δημιουργούνται νέοι τύποι

οικογένειας (Παπαδιώτη-Αθανασίου, 1999). Συνεπώς, οι τύποι οικογένειας που δημιουργούνται με την αλλαγή των κοινωνικών δεδομένων ή αποτελούν ήδη παραδοσιακά πρότυπα πάνω στα οποία «πατούν» οι νεότεροι άνθρωποι είναι:

Πατριαρχική Οικογένεια

Η πατριαρχική μορφή οικογένειας αποτελούνταν από τους συζύγους και τα πολλά παιδιά τους, με τις δικές τους οικογένειες και λειτουργούσε με επικεφαλή τον πατέρα φαμίλια, που αποφάσιζε για όλα τα ζητήματα και αντιμετωπιζόταν από όλους με σεβασμό. Η παλιά μορφή αυτής της οικογένειας διατηρείται σε πολλές σύγχρονες κοινωνίες στο αστικό βιομηχανικό περιβάλλον. Ωστόσο, η μορφή της σύγχρονης οικογένειας έχει μεταβληθεί σε πυρηνική (Καλλινικάκη, 1992).

Παραδοσιακή-Πυρηνική Οικογένεια

Η παραδοσιακή μορφή οικογένειας είναι η πιο παλιά μορφή οικογένειας, δημιουργείται με το γάμο και αποτελείται από τους γονείς και τα παιδιά. Βασικό χαρακτηριστικό της οικογένειας αυτής είναι ότι οι γονείς αποτελούν πρότυπο για τα παιδιά τους, σε σημείο τα αγόρια να συνηθίζουν να μιμούνται τον πατέρα και τα κορίτσια την μητέρα τους (Kelly, 1991). Αναλόγως το φύλο και την ηλικία δίνονταν και οι αντίστοιχες θέσεις και ρόλοι που θα είχε το κάθε μέλος. Όπως είναι φυσικό ο άντρας αναλαμβάνει ένα μεγάλο οικονομικό βάρος και μια δυσανάλογη ευθύνη σε σχέση με τη γυναίκα. Οι γυναίκες ασχολούνταν με τις εργασίες του σπιτιού και με την ανατροφή των παιδιών (Τσαούσης, 1993).

Κατά συνέπεια, στις οικογένειες αυτές το αγόρι αναθρέφεται με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνει ο αρχηγός, ο τροφοδότης της οικογένειας που θα παίρνει τις αποφάσεις της οικογένειας. Το κορίτσι προορίζεται για άξια οικοδέσποινα, πειθαρχημένη σύζυγος και μητέρα, που θα διατηρεί και θα αναπαράγει τους

στερεοτύπους ρόλους των δυο φύλων: ο άντρας μαχητής έξω από το σπίτι και η γυναίκα υπεύθυνη στο σπίτι (Χουρδάκη, Μαρούδα & Σταύρου, 1989). Στον τύπο οικογένειας αυτού, μόνο ο άντρας μπορούσε να διακόψει και να λήξει τον γαμήλιο δεσμό και η γυναίκα ακολουθούσε χωρίς αντιρρήσεις την απόφαση του συζύγου.

Σε περίπτωση που η γυναίκα αποφάσιζε να χωρίσει, δε γινόταν αποδεκτό (Καλτσούνη-Νόβα, 2004). Θεωρείται αδικαιολόγητη αυτή η υπεροχή του άντρα, εφόσον δεν υπάρχει κανένας φυσικός νόμος που θέτει τον άντρα υπεράνω της γυναίκας («Οικογενειακός Σύμβουλος», 1996).

Η παραδοσιακή οικογένεια ως προς το περιεχόμενο της μπορεί να διακριθεί:

- *οικογένεια με την κλασική παραδοσιακή κατανομή*: η γυναίκα φροντίζει το σπίτι και για την σωστή ανατροφή των παιδιών, ενώ ο πατέρας εργάζεται για να συνεισφέρει οικονομικά.
- *οικογένεια με την ημιπαραδοσιακή κατανομή*: ο άντρας εργάζεται εκτός σπιτιού και η γυναίκα εργάζεται εντός σπιτιού για να φροντίζει τα παιδιά αλλά και εκτός σπιτιού για να προφέρει και αυτή οικονομικά.
- *οικογένεια διπλής σταδιοδρομίας*: και οι δυο σύζυγοι εργάζονται εκτός σπιτιού και συμβάλουν το ίδιο στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή των παιδιών (Θεοδωροπούλου, 2003).

Μονογονεϊκή Οικογένεια

Αποτελείται από ένα γονέα και το τέκνο (ή τέκνα) του. Οι μονογονεϊκές οικογένειες προκύπτουν από θάνατο του ενός γονέα, από διαζύγιο ή χωρισμό. Δημιουργούνται ακόμα, όταν ένα ανύπαντρο άτομο ανατρέφει τα παιδιά μόνο του. Στις σύγχρονες Δυτικές κοινωνίες, η μονογονεϊκή οικογένεια (ιδιαίτερα αυτή που ο γονέας είναι γυναίκα) γίνεται όλο και πιο συνήθης και κοινωνικά ανεκτή. Σε πολλές Παραδοσιακές κοινωνίες η ανύπαντρη μητέρα, ενθαρρύνεται ή εξαναγκάζεται να παντρευτεί, αλλιώς είναι υποχρεωμένη να δώσει το παιδί της για υιοθεσία. Και σε αυτές ωστόσο γίνεται όλο και πιο σύνηθες μια μητέρα να ανατρέφει η ίδια τα παιδιά της, με κάποια βοήθεια από τους γονείς της (Γκουρλίας,,

Σκιαθίτου & Τεφρωνίδης, 2013-2014).

Τις τελευταίες δεκαετίες, το φαινόμενο να βλέπουμε μία μητέρα να μεγαλώνει μόνη της το παιδί της (ή τα παιδιά) είναι σύνηθες και δεν θεωρείται πλέον κατακριτέο. Αντιθέτως, είναι αρκετά αποδεκτή πλέον από το κοινωνικό σύνολο και από το Κράτος, όπου με κάθε ευκαιρία προσπαθεί να ενισχύσουν είτε υλικά είτε οικονομικά (ανεύρεση εργασίας) τις μητέρες αυτές. Σε μια τέτοια οικογένεια (μονογονεϊκή), το παιδί υπάρχει περίπτωση να ταυτιστεί με την μητέρα του και να απομονώνεται από τον περίγυρο (Cole, 2002).

Αποτελεί κοινή διαπίστωση και το γεγονός ότι και οι πατέρες πλέον έχουν αλλάξει κατά πολύ τον ρόλο τους μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον. Ο σύγχρονος πατέρας, σήμερα, αφιερώνει περισσότερο χρόνο στα παιδιά του (εξωσχολικές δραστηριότητες και μελέτη μαθημάτων), καθώς βοηθά και την σύζυγο του με τις οικιακές δουλειές (Κρασανάκης & Πασχάλης, 1996).

Χωλή οικογένεια

Το βασικό χαρακτηριστικό του τύπου αυτού είναι η μακρά απουσία του ενός από τους συζύγους, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει διάσπαση της συναισθηματικής ενότητας και της λειτουργίας της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων οικογενειών είναι οικογένειες ναυτικών και εμπόρων (Νόβα-Καλτσούνη, 2004).

Μεικτή οικογένεια

Η μεικτή οικογένεια σχηματίζεται όταν οι γονείς χωρίζουν συνήθως και ξανά παντρεύονται με άλλους συντρόφους. Ο τύπος της οικογένειας αυτής έχει κάνει την εμφάνιση του δυναμικά πλέον, από την στιγμή που έχουν αυξηθεί τα διαζύγια. Στις Η.Π.Α, οι μεικτές οικογένειες είναι πιο διαδεδομένες, διότι παρουσιάζουν μεγαλύτερη συχνότητα τα διαζύγια και οι γάμοι (Νόβα-Καλτσούνη, 2004).

Θετή οικογένεια

Από τα αρχαία χρόνια κιόλας η υιοθεσία αποτελεί έναν τρόπο πλήρους ένταξης ενός παιδιού σε μια οικογένεια άλλη από την βιολογική του. Με την διαδικασία της υιοθεσίας, το υιοθετημένο παιδί «ανήκει» στους γονείς που το υιοθετούν και έχει αυτομάτως τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με κάθε παιδί – δηλαδή και οι γονείς του κατά κάποιο τρόπο «του ανήκουν» εξίσου (Κουσίδου,1989).

Ανάδοχη Οικογένεια

Η ανάδοχη οικογένεια δεν είναι τόσο συχνό φαινόμενο αλλά είναι πλέον ευρύτατα διαδεδομένη σε κοινωνικό επίπεδο. Με τον όρο ανάδοχη οικογένεια, εννοούμε την περιστασιακή φύλαξη ενός παιδιού (π.χ. το baby-sitting ή μια βραχύχρονη φιλοξενία) μέχρι και την πλήρη ανάληψη ενός παιδιού από μια οικογένεια που δεν είναι η βιολογική του οικογένεια. Με την αναδοχή ο βιολογικός γονιός μπορεί να κάνει μια ανεπίσημη συμφωνία με τον ενήλικο που είναι σε θέση να φροντίζει το παιδί του αλλά και σε συνεργασία με έναν κοινωνικό ή και θεραπευτικό θεσμό, ο οποίος επιχορηγείται και ελέγχεται από το κράτος, μπορεί να τοποθετηθεί τα παιδιά σε ανάδοχη οικογένεια (Νόβα-Καλτσούνη,2004).

Η αναδοχή μπορεί να είναι προσωρινή ή μόνιμη. Το παιδί έχει την δυνατότητα να μείνει στην ανάδοχη οικογένεια όσο αυτό επιθυμεί (από πολλά έως λίγα χρόνια). Μεγάλο ποσοστό των παιδιών αυτών παραμένει στις ανάδοχες οικογένειες και μετά την ενηλικίωσή τους, χωρίς όμως η κατάσταση αυτή να προκαλεί την αλλαγή της ταυτότητας του παιδιού, όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις υιοθεσίας (αυτό αποτελεί και μια πολύ βασική διαφορά μεταξύ υιοθεσίας και αναδοχής) (Νόβα-Καλτσούνη,2004) .

Διευρυμένη οικογένεια

Η διευρυμένη οικογένεια αποτελείται από τους γονείς, τα παιδιά και άλλους ενήλικες συγγενής, όπως παππούδες γιαγιάδες θείους και θείες. Αυτός ο τύπος οικογένειας είναι ο πιο συνηθισμένος κατά την διάρκεια της ιστορίας στα περισσότερα μέρη του κόσμου (Νόβα- Καλτσούνη, 2004).

2.2 Τύποι γονέων

Με τον όρο τυπολογία γονέων, κατατάσσονται αναλόγως τα χαρακτηριστικά που εμφανίζει ο κάθε γονιός σε κάποιες κατηγορίες. Η κάθε κατηγορία γονέων προσδιορίζει και ένα συγκεκριμένο τύπο γονεϊκής συμπεριφοράς από την πλευρά τους (Baumrind, 1967).

Αυταρχικοί γονείς

Σύμφωνα με τους Maccoby και Martin (1983), οι αυταρχικοί γονείς είναι αυτοί που είναι απαιτητικοί και θέλουν να έχουν πάντα την εξουσία μέσα στην οικογένεια. Ασκούν σημαντικό έλεγχο στο παιδί, αδιαφορώντας αν ανταποκρίνονται στις ανάγκες του. Θέτουν υπερβολικούς και αδικαιολόγητους περιορισμούς με αποτέλεσμα αν δεν υπακούει το παιδί σε αυτούς τους κανόνες να γίνονται τιμωρητικοί (Παππά, 2006).

Οι αυταρχικοί γονείς έχουν υψηλό βαθμό απαιτήσεων, θέτουν αυστηρούς κανόνες και προσδοκούν απόλυτη υπακοή από το παιδί τους. Οι απαιτήσεις τους είναι τόσο πολλές και μεγάλες, που δεν συμβαδίζουν με την ηλικία του παιδιού. Οι ίδιοι είναι αποφασιστικοί και απόλυτοι στις θέσεις και στις απόψεις τους, θέτουν στόχους και κερδίζουν σχεδόν κάθε πρόκληση. Αυτοί οι γονείς θεωρούν ότι είναι γεννημένοι νικητές και νιώθουν άνετα μόνον όταν έχουν οι ίδιοι τον έλεγχο της κατάστασης.

Και φυσικά, θέλουν πάση θυσία το παιδί τους να ανήκει στην κατηγορία των νικητών (Belsky, 1984).

Τέτοιου τύπου γονέας, όταν το παιδί θα γυρίσει από το σχολείο, για παράδειγμα, θα ρωτήσει «Τι βαθμό πήρες σήμερα;», ενώ ο δημοκρατικός γονέας θα το ρωτήσει «Πως πέρασες στο σχολείο σήμερα;». Η πρωτιά και η άριστη επίδοση έχει ύψιστη αξία για τον αυταρχικό γονέα και όχι μόνο σε ότι αφορά την σχολική επίδοση αλλά και σε άλλους τομείς π.χ εξωσχολικές δραστηριότητες (αθλήματα, χόμπι) (Χουρδάκη, 1999).

Ο αυταρχικός γονιός έχει ως μέσο επιβολής την τιμωρία. Οι τιμωρίες αυτές μπορεί να είναι απλές (π.χ. επιπλήξεις, εκφοβισμός, φωνές) , οι οποίες θεωρούνται από τους περισσότερους γονείς οι πιο συνήθεις και ακίνδυνες. Εύκολα μπορεί να χαρακτηριστούν και «παραδοσιακού τύπου». Πολλοί είναι οι γονείς που χρησιμοποιούν και τώρα και παλαιότερα ακόμη αυτού του είδους τιμωρίες (Χουρδάκη, 1999).

Εξαιτίας του χειρισμού αυτού, τα παιδιά των αυταρχικών γονιών συνήθως αντιμετωπίζουν προβλήματα στην καθημερινότητα τους. Μεγάλο ποσοστό των παιδιών αυτών νιώθουν ένα αίσθημα του ανικανοποίητου. Από την πίεση που δέχονται συνεχώς, δεν είναι ευχαριστημένα σχεδόν ποτέ και ας έχουν πετύχει τους στόχους που είχαν θέσει (Χουρδάκη, 1999).

Δεν είναι από τα άτομα που θέτουν στόχους γιατί φοβούνται μην δεν εκπληρωθούν στο τέλος. Αν θέσουν όμως και δεν τα καταφέρουν απογοητεύονται και αμέσως κυριεύονται από αρνητικά συναισθήματα. Δεν συγχωρούν εύκολα τον εαυτό τους, δείχνοντας μικρή ανοχή στη ματαίωση (Χουρδάκη, 1992). Τους κυριεύει ακόμη χαμηλή αυτοεκτίμηση, επιδεικνύουν εσωστρέφεια και δεν εμπιστεύονται τους άλλους, συμπεριφέροντας πολλές φορές κίολας με επιθετικότητα (Παπά, 2006).

Τέλος, αποφεύγουν να αναλάβουν πρωτοβουλίες, φοβούμενοι την αποτυχία και κυριαρχούνται συνεχώς από έντονο φόβο και άγχος και δεν διακρίνονται για τον αυθορμητισμό τους. Με την στάση που κρατούν οι γονείς τους δεν νιώθουν ασφάλεια και σιγουριά για την αγάπη τους με αποτέλεσμα να δειλιάζουν, να διστάζουν και να αμφιταλαντεύονται πριν από κάθε λήψη απόφασης (Παπά, 2006).

Ανεκτικοί – επιεικείς γονείς

Η κατηγορία των γονιών αυτών διακρίνεται από την έντονη αγάπη των παιδιών τους. Είναι οι γονείς που είναι ήπιοι και συγκαταβατικοί στις κρίσεις τους. Είναι αντίθετοι των αυστηρών γονιών. Συγχωρούν εύκολα τα παιδιά τους, όταν σφάλουν και προσπαθούν να τα καταλαβαίνουν και να έχουν καλή επαφή μαζί τους. Και αυτοί οι γονείς, όπως οι αυστηροί παρακινούνται από την υπερβολική τους αγάπη για τα παιδιά. Η διαφορά έγκειται στο ότι οι αυστηροί γονείς προσπαθούν να την κρύψουν όσο πιο καλά μπορούν, ενώ οι επιεικείς γονείς την διαλαλούν με τις πράξεις τους και την προσφέρουν απλόχερα στα παιδιά τους, χωρίς να τα τιμωρούν και να τα πικραίνουν καθόλου (Canitz, 1980).

Οι ανεκτικοί-επιεικείς γονείς δεν είναι απαιτητικοί και αντιμετωπίζουν μεγάλη δυσκολία να πουν «όχι» στο παιδί τους. Είναι ενθαρρυντικοί στις επιλογές των παιδιών, χωρίς να επεμβαίνουν, αφήνοντας τα να επιλέγουν μόνα τους για τη ζωή τους. Δεν οριοθετούν τον χρόνο του παιδιού (ώρα φαγητού, ύπνου, μελέτης), αφήνοντας μεγάλη ελευθερία, ακόμη και στις αρνητικές συμπεριφορές του, γίνονται απλώς θεατές αυτών των συμπεριφορών (Maccoby & Martin, 1983).

Τα παιδιά ανεκτικών γονέων τους διακατέχει μία υψηλότερη αυτοεκτίμηση, σημειώνοντας με αυτό τον τρόπο χαμηλά επίπεδα κατάθλιψης και έχοντας καλύτερες κοινωνικές δεξιότητες. Στην πορεία όμως βλέπουμε να πλήττεται η αυτοεκτίμησή τους, καθώς και οι κοινωνικές τους δεξιότητες. Είναι πιο πιθανό να παρουσιάσουν προβληματική συμπεριφορά και δεν τα καταφέρνουν τόσο καλά στο σχολείο. Επίσης, είναι περισσότερο εγωκεντρικά, παρορμητικά, ανυπάκουα και ανώριμα, δυσκολεύοντας να αναλάβουν πρωτοβουλίες και ευθύνες (Maccoby & Martin, 1983).

Δεν έχουν αρκετούς φίλους και εμφανίζονται υπερβολικά απαιτητικά και εξαρτώμενα από τους ενήλικες. Δικαιολογούν συνεχώς τον εαυτό τους και δε αναλαμβάνουν ευθύνη για τυχόν κακή συμπεριφορά προς τους άλλους. Δεν είναι ιδιαίτερα συμπνετικοί και δεν έχουν μάθει να δίνουν οι ίδιοι, με αποτέλεσμα να μην διαμορφώνουν ισότιμες και ισορροπημένες σχέσεις με τους άλλους (Baumrind, 1991).

Ανεκτικοί – αδιάφοροι γονείς

Στην κατηγορία αυτή, το πρώτο βασικό χαρακτηριστικό είναι η ανεκτικότητα και το δεύτερο είναι η αδιαφορία και όχι η επιείκεια. Οι γονείς αυτού του τύπου δεν εμπλέκονται στη ζωή των παιδιών τους, φτάνοντας σε σημείο να αδιαφορούν κιόλας. Αφήνουν τα παιδιά να πράττουν ελεύθερα όπως αυτά επιθυμούν, χωρίς να τα παρακολουθούν και να τα επιτηρούν (Παππά, 2006).

Τα παιδιά αυτά είναι συνήθως αντικοινωνικά, πιο ανώριμα, αντιμετωπίζοντας δυσκολίες στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, την εμπιστοσύνη, την αυτοεκτίμησή τους, ενώ συνήθως ανήκουν στην ομάδα υψηλού κινδύνου για παραμέληση και κακοποίηση (Παππά, 2006). Εξαιτίας της στάσης των γονιών, τα παιδιά είναι επιθετικά, δεν έχουν όρια και κινδυνεύουν περισσότερο από άλλους να υιοθετήσουν παραβατική συμπεριφορά (Γεωργίου, 2002).

Δημοκρατικοί γονείς

Οι δημοκρατικοί γονείς έχουν την ικανότητα να ασκούν έλεγχο με ευέλικτο τρόπο και ενθαρρύνουν το παιδί να είναι ανεξάρτητο, θέτοντας ταυτόχρονα και όρια στη συμπεριφορά του. Θεωρούν ότι η λεκτική επικοινωνία παίζει σημαντικό ρόλο στη συζήτηση, στην ανταλλαγή απόψεων, χρησιμοποιώντας λογικά επιχειρήματα, δίνοντας με αυτό τον τρόπο συμβουλές στο παιδί (Ντράικωρς, 1985).

Τα παιδιά των δημοκρατικών γονέων λειτουργούν πιο αποτελεσματικά στο γνωστικό τομέα σε σχέση με άλλα παιδιά. Τους διακατέχει επιμονή όσον αφορά την επίτευξη του στόχου που θέτουν κάθε φορά, σημειώνοντας με αυτό τον τρόπο καλές ακαδημαϊκές επιδόσεις. Επίσης, διακρίνονται για την αυτοπεποίθησή τους και για τον αυτοέλεγχο, οποίος τα βοηθά να αντιστέκονται στην υιοθέτηση διασπαστικής συμπεριφοράς (Berk, 1996).

Υπερασπίζονται και ακολουθούν τις καθοδηγητικές μορφές ελέγχου, όπου

απαιτείται περισσότερος χρόνος αλλά αυξάνεται η ποιότητα σχέσης με τα παιδιά τους. Μέσα από την συζήτηση για διάφορα θέματα ο δημοκρατικός γονέας προσπαθεί να βάλει όρια, αφού πρώτα ακούσει και σεβαστεί την άποψη του παιδιού (Παππά, 2006). Τέλος, ενθαρρύνουν την ανεξαρτησία, διότι πιστεύουν ότι είναι απαραίτητη ώστε να ενδυναμωθεί η αυτονομία και η ατομικότητα του. Τέλος, διαμορφώνουν απλούς κανόνες και διατυπώνουν λογικές συνέπειες για την παραβίαση των κανόνων ή των ορίων που τους έχουν τεθεί (Παππά, 2006).

Νευρωσικοί γονείς

Η συμπεριφορά των γονιών αυτών χαρακτηρίζεται από έντονη υπερβολή, όσον αφορά την ευερεθιστικότητα και την γενικότερη στάση τους. Με την παραμικρή αφορμή που θα τους δώσει το παιδί (π.χ. αταξία, κακή επίδοση στο σχολείο κ.α), δημιουργούν αμέσως δυσάρεστες καταστάσεις μέσα στο σπίτι. Όπως αναφέρει ο Smyrnoff στο βιβλίο του «Οι νευρωτικοί γονείς» (Χουρδάκη, 1999) «*οι γονείς μολονότι γνωρίζουν ότι η συγκεκριμένη πράξη του παιδιού έχει μικρή βαρύτητα, η ανάγκη τους για την ελευθέρωση της νευρικότητας τους είναι τόσο μεγάλη που αρχίζουν να φωνάζουν, να απειλούν, να τιμωρούν, ή ακόμα και να χτυπούν το παιδί*».

Αυτός ο ψυχολογικός τύπος γονέα προκαλεί δυσάρεστες συνέπειες στο παιδί. Συγκεκριμένα, αυτό φέρει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός εξίσου νευρικού, ευερέθιστου, επιφυλακτικού και φοβισμένου παιδιού. Επιπρόσθετα, μ' αυτό τον τρόπο ενδέχεται οι κακές συνήθειες του παιδιού, οι απροσεξίες και η κακή επίδοση του στο σχολείο, διαρκώς να αυξάνονται. Σύμφωνα με τον Χουρδάκη (1999), η επιρροή αυτού του γονέα, εκδηλώνεται και στη μετέπειτα ζωή του παιδιού, το οποίο δυσκολεύεται να αντιμετωπίσει και να βρει λύσεις στα προβλήματα που θα ανακύπτουν στη ζωή του. Συνεπώς, η νευρικότητα των γονέων επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη συμπεριφορά και την ιδιοσυγκρασία του παιδιού (Χουρδάκη, 1999).

Φιλόδοξοι γονείς

Ως φιλόδοξοι χαρακτηρίζονται οι γονείς οι οποίοι έχουν ως γνώμονα τις δικές τους δυνατότητες και επιθυμίες, χωρίς να εξετάζουν εάν αυτές συμπίπτουν και με του παιδιού τους. Οι επιθυμίες των γονιών αυτών είναι συνήθως απόρροια απωθημένων καταστάσεων, ματαιώσεων και αποστερήσεων της δικής τους παιδικής ηλικίας. Μεταβιβάζουν με αυτό τον τρόπο τις προσωπικές τους επιθυμίες στο παιδί και απαιτούν να αποκτήσει τα πράγματα που οι ίδιοι δεν κατάφεραν να έχουν, μη επιτρέποντας να αποκτήσει το παιδί τους δικούς του στόχους και κάνοντας αδύνατο να ξεδιπλώσει το προσωπικό του δυναμικό (Δερβίση, 1984).

Δύο είναι οι πιο συχνές και χαρακτηριστικές περιπτώσεις των φιλόδοξων γονέων που κυριαρχούν, σύμφωνα με τον Μάνο (1997),

1. είτε επιθυμούν «να κάνει το παιδί τους, ότι έκαναν και οι ίδιοι»,
2. είτε επιθυμούν «να κάνει το παιδί τους, ότι δεν κατάφεραν να κάνουν οι ίδιοι».

Οι γονείς οι οποίοι ανήκουν στην πρώτη κατηγορία, συνήθως είναι άτομα επιτυχημένα, με πολλές ικανότητες και το ίδιο επιθυμούν και για το παιδί τους. Εξαιτίας της επαγγελματικής επιτυχίας τους επιβάλουν στο παιδί να ακολουθήσει την ίδια πορεία ζωής με την δική τους (Μάνος, 1997).

Οι γονείς που ανήκουν στην δεύτερη κατηγορία, συνήθως είναι άτομα που για ποικίλους λόγους, όπως για παράδειγμα οικονομικούς, δεν κατάφεραν να προσφέρουν στον εαυτό τους αυτό που επιθυμούσαν. Έτσι, μεταφέρουν τα ανεκπλήρωτα όνειρα τους στο παιδί τους, με σκοπό να ζήσει εκείνο ότι δεν κατόρθωσαν οι ίδιοι (Μάνος, 1997).

Το παιδί των φιλόδοξων γονιών βρίσκεται σε δύσκολη θέση. Αν διαθέτει τις ικανότητες και είναι ικανό να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των γονιών του, τότε το πρόβλημα δεν είναι τόσο μεγάλο. Αυτό όμως δεν είναι κάτι που το βλέπουμε να συμβαίνει αρκετά συχνά. Στις πιο πολλές περιπτώσεις το παιδί δεν έχει τις ανάλογες ικανότητες για να αντεπεξέλθει σε αυτά που του ζητάνε, με αποτέλεσμα αυτού είναι να αισθάνεται ότι είναι αδύναμος και να απογοητεύεται. Τέλος,

νιώθει τύψεις και ενοχές, αφού δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των γονιών του (Χουντουμάδη, 1998).

Υπερπροστατευτικοί γονείς

Η μητέρα έχει τη τάση να εκδηλώνει υπερπροστατευτική συμπεριφορά, περιορίζοντας την ανεξαρτησία, την δημιουργικότητα και την ελεύθερη δραστηριότητα του παιδιού. Οι υπερπροστατευτικοί γονείς διακατέχονται συνεχώς από έντονο άγχος και ανησυχία σχετικά με το παιδί και επιζητούν συνεχώς τον έλεγχο και την πλήρη ενημερότητα για θέματα που απασχολούν τη ζωή του παιδιού (Μισέλ, 1981).

Η συμπεριφορά των γονέων αυτών μόνο αρνητικές συνέπειες μπορεί να επιφέρει στο παιδί. Με το έντονο άγχος και την ανησυχία, το παιδί αυτομάτως φοβάται να αναλάβει πρωτοβουλίες και ευθύνες, καθιστώντας αδύνατη την ανάπτυξη της συνεργασίας με άλλους. Όσο συνεχίζεται αυτή η στάση, το παιδί αναπτύσσει μία υποτακτική τακτική, το οποίο θα υπακούει παθητικά τους γονείς του στην παιδική ηλικία και όσο μεγαλώνει τον εργοδότη ή τον σύντροφο, μη μπορώντας να εκφράσει ελεύθερα τα δικά του «θέλω» για τη ζωή του (Χουντουμάδη, 1994 & Χουρδάκη, 1992).

Εχθρικοί γονείς

Οι γονείς αυτοί ασκούν συχνά έντονη κριτική και μεγιστοποιούν τα σφάλματα του παιδιού. Τονίζουν συνεχώς τα ελαττώματα του και διαπληκτίζονται πολύ συχνά μεταξύ τους. Σε καθημερινή βάση, οι γονείς αυτοί είναι οξύθυμοι, βίαιοι, σφοδροί και τραχείς. Τα αίτια που φτάνουν σε τέτοιες ακραίες συμπεριφορές είναι συνήθως τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η οικογένεια και οι αδυναμίες των παιδιών να κάνουν πραγματικότητα τις επιθυμίες των γονέων (Διαμαντόπουλος, 1995).

2.3 Είδη διαπαιδαγώγησης

Συναισθηματική διαπαιδαγώγηση

Οι γονείς οι οποίοι σέβονται τα συναισθήματα του παιδιού, παίρνουν σοβαρά υπόψη τα αρνητικά συναισθήματα του παιδιού τους, είναι ευαίσθητοι στην εκάστοτε συναισθηματική τους κατάσταση και του αφιερώνουν χρόνο όταν είναι λυπημένο ή στεναχωρημένο, θα λέγαμε πως εφαρμόζουν την συναισθηματική αγωγή και διαπαιδαγώγηση (Gottman, 2000). Το είδος αυτής της διαπαιδαγώγησης δεν είναι καθόλου εύκολο και χρειάζεται μεγάλη υπομονή και προσπάθεια από τους γονείς για να το εφαρμόσουν και στην πράξη. Η συναισθηματική διαπαιδαγώγηση μπορεί να βοηθήσει πολύ στη σωστή ανάπτυξη του παιδιού(Gottman, 2000).

Αποστασιοποιημένη διαπαιδαγώγηση

Σε αυτή την περίπτωση οι γονείς αποφεύγουν και παραβλέπουν κάθε πρόβλημα και αρνητικό συναίσθημα του παιδιού τους επιθυμώντας μάλιστα να εξαφανιστεί γρήγορα το οποιοδήποτε πρόβλημα από μόνο του. Πιστεύουν πως η λύση θα έρθει με τον χρόνο και προβλέπουν σε κάθε περισπασμό ο οποίος θα τους θέσει μακριά από το όποιο πρόβλημα. Αισθάνονται άβολα, πιέζονται, ενοχλούνται και φοβούνται μήπως χάσουν το συναισθηματικό έλεγχο (Gottman, 2000).

Επικριτική – αποδοκιμαστική διαπαιδαγώγηση

Οι γονείς οι οποίοι λειτουργούν επικριτικά και αποδοκιμαστικά προς το παιδί, έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τους αποστασιοποιημένους γονείς, μόνο που έχουν πιο αρνητική αντιμετώπιση. Πιστεύουν πως τα αρνητικά συναισθήματα είναι χαρακτηριστικό του “κακού” παιδιού και πως αντιδρούν έτσι διότι πιθανότατα θέλουν να κερδίσουν κάτι, φθάνοντας μάλιστα στο σημείο να επιπλήξουν και να τιμωρήσουν το παιδί τους για την έκφρασή των συναισθημάτων του. Οι γονείς αυτοί ενδιαφέρονται κυρίως για την υπακοή του παιδιού στον γονέα – εξουσία. Αυτή τους η συμπεριφορά καταλήγει σε συγκρούσεις για επίδειξη ισχύος (Gottman, 2000).

Επιτρεπτική – παραχωρητική διαπαιδαγώγηση

Χαρακτηριστικό των γονιών αυτών είναι να μην θέτουν όρια, να είναι παραχωρητικοί και να αρκούνται μόνο στο να προσφέρουν ελάχιστη καθοδήγηση σε θέματα συμπεριφοράς και να παρηγορούν το παιδί που βιώνει αρνητικά συναισθήματα. Οι γονείς αυτοί αποδέχονται ελεύθερα και ανεξέλεγκτα κάθε συμπεριφορά του παιδιού τους. Δεν διδάσκουν τρόπους και μεθόδους επίλυσης του προβλήματος με αποτέλεσμα το παιδί να μην μαθαίνει να λύνει τα προβλήματά του μόνο του ούτε το πως να χειρίζεται τα συναισθήματά του (Gottman, 2000).

Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

Σύμφωνα με την Καραθανάση (1998) η σεξουαλικότητα ορίζεται σαν ένα φυσιολογικό και φυσικό συστατικό της ανθρώπινης ύπαρξης, αναπόσπαστο στοιχείο της προσωπικότητας μας. Αυτός ο τομέας λοιπόν, χρειάζεται προσοχή και σημασία. Είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε την ανάγκη

διαπαιδαγώγησης των παιδιών. Στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, ή εννοιολογικά ευρύτερα, διαυλική αγωγή, καλούνται να συνεργαστούν πολλοί παράγοντες, όπως η οικογένεια, το σχολείο και άλλοι φορείς. Θα πρέπει ωστόσο να γνωρίζουμε απαραίτητως δύο σημαντικές μεταβλητές αν επιθυμούμε να επιτύχουμε: Η γνώση της πορείας της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης των παιδιών μας και την κατάκτηση της ταυτότητας του φύλου.

Οι βασικές προϋποθέσεις των γονέων αλλά και οι υποχρεώσεις τους ως προς αυτή την κατεύθυνση είναι να ακούν τα παιδιά τους, να αρχίσουν πολύ νωρίς, να μην αφήνουν τα παιδιά τους στην αμάθεια και την άγνοια, να είναι δεκτικοί στις ερωτήσεις των παιδιών, να αποδέχονται τον ρόλο τους ως σεξουαλικοί δάσκαλοι των παιδιών, να ζητούν υποστήριξη, να μιλάνε πάντα και με φυσικό τρόπο, να βοηθάνε με το παράδειγμά τους, να εκτιμούν τη δική τους σεξουαλικότητα και τέλος, να αναπτύσσουν θετικές διαπροσωπικές σχέσεις με τα παιδιά (Καραθανάση,1998).

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ

3.1 Ο ρόλος των γονέων στην εξέλιξη του παιδιού

Καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη του παιδιού από την γέννηση του ώσπου να ενηλικιωθεί και να ωριμάσει παίζουν οι γονείς. Έχοντας καθημερινή επαφή μαζί τους αλληλεπιδρούν συνεχώς και άμεσα. Επιπλέον, ο ρόλος της επικοινωνίας τονίζεται ιδιαίτερα ως συστηματικός παράγοντας για την ανάπτυξη ποιοτικής σχέσης μεταξύ γονέων και παιδιού. Όση περισσότερη επικοινωνία υπάρχει ανάμεσα στους γονείς και στο παιδί, τόσο βελτιώνονται οι ικανότητες κοινωνικής συναναστροφής, έχοντας ως αποτέλεσμα την καλύτερη δυνατή κοινωνική σχέση

με τους ανθρώπους γύρω του (Runcan, Costantineanu, Lelics & Pora, 2012).

Οι γονείς συνεχίζουν να είναι τα σταθερά πρότυπα για το παιδί, υιοθετώντας στάσεις, ώστε να θεμελιωθεί στην πορεία η προσωπικότητα του. Ο τρόπος λειτουργίας της οικογένειας επιδέχεται αλλαγές, με αποτέλεσμα να περνούν οι ενήλικες αλλά και τα παιδιά από διάφορα αναπτυξιακά στάδια και η μεταξύ τους αλληλεπίδραση να επηρεάζεται, οδηγώντας σε λειτουργικές ή δυσλειτουργικές καταστάσεις. Μέσα στην οικογένεια, αναπτύσσονται οι πρώτοι γεροί δεσμοί για το παιδί, αποκτώντας με αυτό τον τρόπο και τις κατάλληλες εμπειρίες αλληλεπίδρασης.

Οι συνήθειες παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού σύμφωνα με την Λαμπριανίδου (2012) είναι οι εξής:

1. Σημαντικό ρόλο παίζει η ψυχολογική ωριμότητα των γονιών. Η ωριμότητα αποκτάται από διάφορα συνήθως βιώματα και δεν εξαρτάται πάντα από την ηλικία του γονέα. Διαθέτοντας ψυχολογική ωριμότητα, ο γονέας είναι ικανός να αναλαμβάνει τις ευθύνες του σε κάθε τομέα της ζωής του, αφού διαθέτει παράλληλα αυτογνωσία, είναι ικανό ακόμη να ασκεί αυτοκριτική, να παραδέχεται τα λάθη του και να έχει ενσυναίσθηση (να μπορεί να μπαίνει στη θέση του άλλου).
2. Το μορφωτικό και το οικονομικό επίπεδο. Αναλόγως την επαγγελματική εξέλιξη των γονέων, τις διάφορες αντιλήψεις που έχουν για διάφορα θέματα της ζωής αλλά και τις προσδοκίες που έχουν για το παιδί τους επηρεάζεται κατά πολύ η συμπεριφορά και κατά συνέπεια ο τρόπος διαπαιδαγώγησης του παιδιού.
3. Οι οικονομικές και οι επαγγελματικές δυσκολίες και κατά συνέπεια το καθημερινό άγχος, η ένταση και η ανασφάλεια των γονέων επηρεάζουν τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Υπάρχει έντονο άγχος συνήθως για την καθημερινή επιβίωση αλλά και για την απόκτηση αγαθών για το καλύτερο δυνατόν μέλλον του παιδιού. Το άγχος και η ένταση αυτή μεταφέρεται στο σπίτι, επηρεάζοντας την σχέση τους με το παιδί.
4. Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται έντονα η επιθυμία της μητέρας να εργαστεί και αυτή, με αποτέλεσμα να εμπλέκονται και τρίτοι στην

ανατροφή και στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού (π.χ. παιδικός σταθμός, παππούδες, baby-sitter). Το παιδί, μπερδεύεται και δεν αποκτά την καλύτερη δυνατή διαπαιδαγώγηση, από την στιγμή που δεν υπάρχει καθημερινό σταθερό περιβάλλον.

5. Ο τρόπος με τον οποίο μεγάλωσαν οι ίδιοι οι γονείς μέσα στις οικογένειες τους και αναλόγως τον ρόλο που παίζουν ακόμη και τώρα μέσα στην οικογένεια αυτή. Η στάση λοιπόν αυτή επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την συμπεριφορά των γονέων προς το παιδί.
6. Η σχέση των γονέων ως ζευγάρι, η κατανόηση, η μεταξύ τους επικοινωνία και η συναισθηματική κάλυψη βοηθούν αρκετά στην κοινή και σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Αν δεν υπάρχει ομαλή συζυγική σχέση, αλλά αντιθέτως αρκετά προβλήματα και συγκρούσεις, τότε είναι απασχολημένοι με τα προβλήματα αυτά και δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν σωστά τις ανάγκες και τις επιθυμίες του παιδιού. Οι γονείς με συζυγικά προβλήματα δεν έχουν χρόνο να ασχοληθούν με τα προβλήματα του παιδιού και εξαιτίας της συναισθηματικής φόρτισης, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την καθημερινή του συμπεριφορά.
7. Το μέγεθος της οικογένειας. Συνήθως αν υπάρχει μόνο ένα τέκνο διαφέρει η συμπεριφορά των γονέων και διαφορετική είναι η συμπεριφορά αν υπάρχουν πάνω από δύο τέκνα. Επηρεάζεται ακόμη και αν υπάρχει ένας γονιός εξαιτίας διαζυγίου – θανάτου.
8. Επαφή, επικοινωνία για ανταλλαγή ίδιων ανησυχιών, προβλημάτων και εμπειριών με άλλους γονείς.

Για όλα τα παραπάνω λοιπόν θεωρείται αναγκαία η υπεύθυνη ενημέρωση των γονέων, όπου αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τα προγράμματα συμβουλευτικής και τις σχολές γονέων. Οι εξελίξεις και οι αλλαγές είναι ραγδαίες και αυτός είναι ο λόγος που ο ρόλος του γονέα γίνεται όλο και πιο δύσκολος, με αποτέλεσμα να χρειάζεται περισσότερη και συχνότερη υποστήριξη. Ο ρόλος της οικογένειας όμως δε σταματά εδώ. Η συμβολή και των δύο γονέων στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού πρέπει να είναι εξίσου η ίδια. Η οικογενειακή αγωγή, που αναμφίβολα αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα στην ανάπτυξη του ατόμου, βάζει τα θεμέλια για τη συγκρότηση και δόμηση της προσωπικότητας του παιδιού και η ποιότητα της εξαρτάται από τις σχέσεις των συζύγων και την ψυχική τους ισορροπία. Είναι γενικά αντιληπτό το γεγονός ότι η ευθύνη και των δύο γονέων, ειδικά στα πρώτα χρόνια της εξέλιξης του παιδιού μπορεί να είναι και καθοριστική. Είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι η κάθε οικογένεια δεν ασκεί την ίδια παιδαγωγική επίδραση στα μέλη της, διότι η επίδραση αυτή διαφέρει, αναλόγως την βιολογική και τη ψυχολογική σύνθεση και τις διάφορες συνθήκες που επικρατούν σε αυτήν (Μετοχιανάκης, 2008). Στη διαδικασία της αγωγής και της μάθησης, κατά τα πρώτα χρόνια μετά τη γέννηση του παιδιού μετέχουν σχεδόν μόνο οι γονείς. Είναι οι πρώτοι αποκλειστικοί και φυσικοί παιδαγωγοί, αφού το άτομο δέχεται την άμεση επίδραση του οικογενειακού περιβάλλοντος. Ο ρόλος της μητέρας και του πατέρα είναι σημαντικοί και απαραίτητοι παράγοντες στην διαπαιδαγώγηση και στην πνευματική ανάπτυξη του παιδιού (Κιτσαράς, 1988).

Ο ρόλος του γονέα είναι ο μοναδικός ίσως ρόλος για τον οποίο ο άνθρωπος δεν εκπαιδεύεται, δεν προετοιμάζεται για τις απαιτήσεις και τις ευθύνες που αυτός συνεπάγεται, αλλά βασίζεται κυρίως στην αγάπη, στο ένστικτο και στον αυτοσχεδιασμό. Με την παρουσία της μητέρας το παιδί αυτόματα νιώθει ασφάλεια και αυτοπεποίθηση, ώστε να εξελιχθεί στο γλωσσικό, στο νοητικό και στο συναισθηματικό κομμάτι.

Η σχέση του βρέφους – μητέρας θεωρείται η βάση της ανάπτυξης σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα στην προσωπικότητα του. Η σχέση αυτή είναι καθοριστική στο να διαμορφωθεί μια υγιούς προσωπικότητα, η οποία θα επηρεάσει θετικά την μετέπειτα ζωή του αλλά και τις ανθρώπινες σχέσεις του. Κρατώντας η μητέρα μία

στάση απορριπτική, ψυχρή, επιθετική και γεμάτη ανασφάλειες, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος το παιδί να παρουσιάσει κακή ψυχική υγεία και κατά συνέπεια χαμηλή αυτοεκτίμηση. Οι γονείς και κυρίως η μητέρα που περνάει περισσότερο χρόνο με το παιδί, τον πρώτο καιρό συνήθως, δίνουν στο παιδί ασυναίσθητα ότι έχουν εισπράξει και οι ίδιοι στα παιδικά τους χρόνια (Τσιάντης & Μανωλόπουλος, 1987).

Οι στάσεις που κρατά η μητέρα, ειδικά σε τεταμένες στιγμές, μεταφέρονται αυτόματα στο παιδί, καθώς την παρατηρεί και αρκετές φορές ταυτίζεται. Όταν προβάλλεται σε τέτοιες περιπτώσεις συνήθως, η συζήτηση, η αγάπη, ο σεβασμός, η ηρεμία και η ενσυναίσθηση βοηθούν το παιδί να αναπτυχθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Όπως επισημαίνει η Πηνελόπη Δέλτα (1995), *«το παιδί για να αναπτυχθεί έχει ανάγκη από ζέστη όσο και το λουλούδι έχει ανάγκη από ήλιο τη ζέστη αυτή θα τη βρει μονάχα στην αγάπη της μητέρας»* (σελ. 16).

Σύμφωνα με τους Τσιάντη και Μανωλόπουλο (1986), έχει υπερτονιστεί η «ευθύνη» της μητέρας, με ανάλογη υποτίμηση του ρόλου και της ευθύνης του πατέρα. Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν, ένας από αυτούς είναι ο Παρασκευόπουλος (1985), ότι σημαντικό ρόλο παίζει η αλληλεπίδραση του πατέρα-μητέρα στην σωστή ανάπτυξη και διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Ο ρόλος του πατέρα είναι αρκετά δύσκολος και πολυσύνθετος. Πολλοί αδυνατούν να αντιληφθούν ποιος είναι ο ρόλος του πατέρα, γιατί δεν μπορεί εύκολα να προσδιοριστεί. Σύμφωνα με τον Camfield (1990), ισχυρίζεται ότι η αποτελεσματικότητα του ρόλου του πατέρα μέσα στο οικογενειακό πλαίσιο εξαρτάται από α) τη σωστή και τη θετική στάση και την αποδοχή του ρόλου αυτού, β) από την αυτογνωσία του, ώστε να μπορεί αμέσως να αντιλαμβάνεται τις λανθασμένες συμπεριφορές του, γ) τη ψυχολογική ωριμότητα, ώστε να μπορεί να σταθεί ως ενήλικας και να διαπαιδαγωγήσει σωστά το παιδί του, δ) από το να είναι ικανός να γνωρίζει τις διάφορες διαθέσεις του παιδιού και τους λόγους που προκαλούν την κάθε συμπεριφορά, ε) τη συχνή επικοινωνία με το παιδί, ώστε να είναι ενήμερος για κάθε καινούργια εξέλιξη της ζωής του και την διαρκή παρουσία του και μερικές φορές την συμμετοχή και του ίδιου σε συναισθηματικό επίπεδο.

Ο πατέρας θα πρέπει να διαθέτει αρκετό χρόνο στο παιδί για να αναπτύξει μία σχέση εμπιστοσύνης, όπου είναι η βάση για να αναπτυχθούν και τα άλλα συναισθήματα. Στη συνέχεια, προτιμότερο θα ήταν να προσφέρει μεγαλύτερο μέρος από τα ψυχικά του αποθέματα παρά υλικά αγαθά. Συχνό είναι το φαινόμενο αυτό, δηλαδή ο πατέρας να απουσιάζει από το σπίτι λόγω εργασιακών υποχρεώσεων και να θεωρεί ότι με την προσφορά υλικών αγαθών (π.χ. παιχνίδια), μπορεί να αναπληρώσει το κομμάτι της απουσίας του. Ο Ματσανιώτης (1998), υποστηρίζει ότι τις τελευταίες δεκαετίες ο πατέρας έχει αντιληφθεί τον ρόλο του, κατέχοντας πλέον τη σωστή θέση στο οικογενειακό σύνολο. Τέλος, συμμετέχει ενεργά στην ανατροφή και στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού, καθιστώντας ακόμη πιο σημαντικός και απαραίτητος ο ρόλος του μέσα στην οικογένεια.

3.2Η αγωγή – διαπαιδαγώγηση στις αναπτυξιακές (ηλικιακές) φάσεις του παιδιού

Τα πρώτα χρόνια αποτελούν τη βάση για τη φυσική και την ψυχική υγεία, τη συναισθηματική ασφάλεια, την πολιτισμική και την ατομική ταυτότητα και τις αναπτυσσόμενες ικανότητες του παιδιού.

Για το παιδί είναι μία κρίσιμη περίοδος γοργής ανάπτυξης σε ότι αφορά το νευρικό του σύστημα, το σώμα, τις επικοινωνιακές του δυνατότητες, τις νοητικές του ικανότητες και την κινητικότητά του, καθώς και μία περίοδος συνεχών αλλαγών των δεξιοτήτων και των ενδιαφερόντων του. Σε αυτή τη φάση, το παιδί έχει ανάγκη από συναισθηματική φροντίδα, προστασία, γαλούχηση, κατάλληλη καθοδήγηση, για εξερεύνηση, μάθηση και τέλος για χρόνο και χώρο όπως επίσης και για κοινωνικό παιχνίδι. Η ανάπτυξη, η ευεξία, και η επιβίωση των βρεφών/νηπίων εξαρτώνται άμεσα από τους γονείς και τους επαγγελματίες που αναλαμβάνουν τη φροντίδα τους.

Το παιδί σε αυτή την ηλικία, κατανοεί τις διαστάσεις του κοινωνικού, φυσικού, και πολιτισμικού περιβάλλοντός του και μαθαίνει σταδιακά μέσα από τις δραστηριότητές του αλλά και την αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους. Οι

εμπειρίες της ανάπτυξης διαφέρουν από παιδί σε παιδί ανάλογα με το γένος, τις συνθήκες ζωής, την οργάνωση της οικογένειας, τα ατομικά χαρακτηριστικά του, τις συνθήκες φροντίδας και την εκπαίδευσή του.

Επομένως, επειδή τα βρέφη/νήπια δημιουργούν δυνατούς συναισθηματικούς δεσμούς με τους γονείς και τους φροντιστές τους, θα πρέπει να σεβόμαστε τις αναπτυσσόμενες ικανότητές του παιδιού, την ατομικότητα, τα διαφορετικά του ενδιαφέροντα και παράλληλα τις εμπειρίες της ανάπτυξης και τις προκλήσεις που κάθε παιδί ξεχωριστά αντιμετωπίζει (Κουβαριτάκη, 2013).

Μέχρι τα πρώτα τρία (3) έτη οι γονείς οφείλουν να παρέχουν αποκλειστική φροντίδα στο παιδί, ώστε μέχρι τα έξι (6) έτη του να έχει συμπληρωθεί η ηθική αγωγή του, να έχει δηλαδή τις βασικές ηθικές αρχές που θα χρειαστεί να εφαρμόσει στη ζωή του. Το παιδί στις ηλικίες αυτές θα πρέπει να γνωρίζει κάποιες βασικές αρχές συμπεριφοράς, όπως να μπορεί να αυτοεξυπηρετείται μόνο του στην τουαλέτα και να τρέφεται χωρίς την βοήθεια των γονέων. Ο γονέας θα πρέπει με διάλογο και συζήτηση και όχι με φωνές και τιμωρία να προσπαθεί να περιορίζει το έμμονο πείσμα και καμιά φορά την αδικαιολόγητη επιθετικότητα (Χέλμουτ, 1989).

Σύμφωνα με την Ευδόκη (1968), το παιδί αρχίζει να παρατηρεί το σώμα του, συγκρίνοντας το με το αντίθετο φύλο, αφού έρχεται σε επαφή με άλλα παιδιά. Είναι πολύ πιθανό, λοιπόν, να ξεκινήσει να ρωτάει σχετικά με την ερωτική επαφή, για παράδειγμα πως γίνονται τα παιδιά. Θα πρέπει οι γονείς να απαντούν με ειλικρίνεια όταν θα φτάσει εκείνη η στιγμή, αν και οι περισσότεροι γονείς, δυστυχώς, όταν δυσκολεύονται να απαντήσουν και καμιά φορά ψεύδονται. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση πρέπει να αρχίζει από τη στιγμή που το παιδί αρχίζει τις ερωτήσεις γι' αυτό το θέμα και ανάλογα με την ωριμότητά του πρέπει οι γονείς να απαντούν με ειλικρίνεια.

Είναι συχνό το φαινόμενο, τα παιδιά της μικρής ηλικίας αυτής, να υιοθετούν κάποιες κακές συνήθειες (ονυχοφαγία, νυχτερινή ενούρηση, πιπίλισμα δακτύλου) εξαιτίας άγχους και τις επιδράσεις που δέχονται από το περιβάλλον του. Οι γονείς, οφείλουν για να αναπτυχθεί σωστά το παιδί να απευθυνθούν σε ένα ειδικό, όταν βέβαια τα προβλήματα αυτά συνεχιστούν για μεγάλο χρονικό διάστημα (εώς και 3

ετών) (Παρούτσας, 2005).

Τέλος, σε αυτές τις ηλικίες οι γονείς παίζουν και ένα άλλο σημαντικό ρόλο, αυτό του παιδαγωγού. Ένα παιδί που μέχρι τα πέντε (5) έτη του ξέρει να διαβάζει και να γράφει, πιθανότατα να έχει και καλύτερες επιδόσεις στη σχολική του πορεία. Αυτό θα βοηθήσει στην καλλιέργεια του παιδιού και στην διαπαιδαγώγηση του. Μεγάλο ποσοστό των γονιών όμως, ξεφεύγουν από τα όρια, υποχρεώνοντας το παιδί να μελετά πολλές ώρες και αφήνοντας στην άκρη την άλλη ακόμη πιο έντονη επιθυμία του παιδιού και ανάγκη, το παιχνίδι (Παρούτσας, 2005).

Στη συνέχεια, με την ένταξη του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον (και συγκεκριμένα στο Δημοτικό), αρχίζει η παιδική ηλικία. Στην ηλικία αυτή είναι απαραίτητο το παιδί με την βοήθεια πάντα του οικογενειακού περιβάλλοντος να έχει απαλλαγθεί πλήρως από τον εγωκεντρισμό του, ώστε να δώσει θέση στη συντροφικότητα και την συνεργασία, για να εξελιχθεί ακόμη περισσότερο η κοινωνικοποίηση του. Με την εύκολη και γρήγορη κοινωνικοποίηση του παιδιού, συνήθως αποδεικνύει ότι η διαπαιδαγώγηση του παιδιού από τους γονείς ειδικότερα είναι αρκετά καλή (Παρούτσας, 2005).

Σύμφωνα με την Ηλιοπούλου (Παρούτσας, 2005), αναφέρει ότι στο καινούργιο αυτό ξεκίνημα της ζωής του παιδιού, απαιτείται να πραγματοποιηθεί η ένταξη του ομαλά στο σχολικό περιβάλλον και για αυτό είναι απαραίτητη η κατάλληλη υποστήριξη από τους γονείς. Οι γονείς θα πρέπει να ενημερώσουν καταλλήλως το παιδί για αυτό το νέο ξεκίνημα του, προβάλλοντας τα θετικά του σχολείου όπως είναι η μόρφωση, η πνευματική εξέλιξη και η επαφή με τους συνομήλικους του.

Η παρότρυνση των γονέων να βγαίνει από το σπίτι για να συμμετέχει σε ομαδικά παιχνίδια και δραστηριότητες, βοηθά και στην κοινωνικότητα του αλλά και στο να μαθαίνει πως για να εξαχθεί καμιά φορά το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα χρειάζεται να συνεργαστούν και άλλα άτομα (π.χ. να σκοράρει στο ποδόσφαιρο).

Οι περισσότεροι γονείς μαλώνουν και τιμωρούν τα παιδιά, στην περίπτωση προβλημάτων στη συμπεριφορά, ζητώντας πολύ συχνά να φερθούν ως ενήλικες. Αυτό είναι αδύνατον να το συνειδητοποιήσει και να πράξει όπως ένας ενήλικας, γιατί πολύ απλά δεν γνωρίζει πως θα πρέπει να φέρεται ένας ενήλικας. Αυτό που θα μπορούσε να βοηθήσει τους γονείς για να φερθούν με καλύτερο και αποδοτικό

τρόπο στα παιδιά τους είναι να θυμηθούν τα δικά τους βιώματα εκείνης της ηλικίας και να φερθούν με τον ανάλογο τρόπο (Παρούτσας, 2005).

Η ποινή είναι ένα μέσο που υπάρχει στον τρόπο διαπαιδαγώγησης. Ο σκοπός είναι όταν ο γονέας «αναγκάζεται» συνήθως να την εφαρμόσει στο παιδί να την εφαρμόζει και στη στιγμή που πρέπει. Για παράδειγμα να χρησιμοποιείται την ίδια στιγμή που εκδηλώθηκε η λανθασμένη συμπεριφορά, με μέτρο πάντα και σε συνδυασμό με τον διάλογο και τη συζήτηση. Ακόμη, όταν ο γονιός θα αποφασίσει να βάλει τιμωρία το παιδί εξαιτίας βέβαια μιας άσχημης συμπεριφοράς, θα πρέπει να συμφωνούν και οι δύο γονείς σε αυτό.

Διαφορετικά το παιδί χάνεται και μπερδεύεται και καταφεύγει αμέσως να ζητήσει «βοήθεια» από τον γονέα που δεν συμφωνεί με την τιμωρία. Η τακτική της τιμωρίας και της ποινής πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ωφέλεια του παιδιού και όχι για διάφορους προσωπικούς λόγους των γονέων.

Τέλος, από την στιγμή που οι γονείς θα χρησιμοποιήσουν την τιμωρία και την ποινή, θα πρέπει να εντάσσουν και στη διαπαιδαγώγηση τους τον έπαινο, στη συνέχεια την ενθάρρυνση και έπειτα την αμοιβή για να ενισχυθεί η καλή αγωγή του παιδιού και η συνέχιση αυτής (Χουρδάκη, 1982).

3.3 Η σωστή γονεϊκή διαπαιδαγώγηση

3.3.1 Τρόποι επίτευξης σωστής διαπαιδαγώγησης

Στις σύγχρονες, πολιτισμένες, δυτικές χώρες παρατηρείται το φαινόμενο της δημοκρατίας και της ενσυναίσθησης εντός της οικογένειας. Ο γονιός βλέπει το παιδί σαν ισότιμο μέλος στο σπίτι με τις δικές του επιθυμίες, την ατομικότητα και την ιδιωτικότητα. Οι γονείς προσπαθούν να δουν την πραγματικότητα και τα διάφορα προβλήματα μέσα από τα μάτια του παιδιού και χρησιμοποιούν το διάλογο και την ώριμη συζήτηση. Θέτουν όρια συνάπτοντας συμφωνίες και δεν τιμωρούν τα παιδιά. Είναι καθοδηγητικοί και υποστηρικτικοί. Οι εν λόγω γονείς δεν θέλουν τα παιδιά τους να είναι υπάκουα αλλά συνεργάτες. Τα παιδιά διακατέχονται με κατανόηση και υπομονή και συνήθως έχουν καλές ακαδημαϊκές επιδόσεις (Berk, 1996).

Μέσα από την αναγκαιότητα για την σωστή ανατροφή και διαπαιδαγώγηση του παιδιού, ο γονέας καταβάλλει προσπάθειες συνεχώς για να αναπτύξει την πρέπουσα θετική γονεϊκή συμπεριφορά. Σύμφωνα με την Κοντοπούλου (1996), τα γονεϊκά πρότυπα παίζουν κυρίαρχο ρόλο στην διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Η συμπεριφορά του παιδιού στην καθημερινή ζωή του είναι κυρίως ο καθρέφτης των ίδιων των γονιών. Ο γονέας πρότυπο θα πρέπει να διαθέτει αυτογνωσία, ώστε να είναι σε θέση να αναλύουν παραπάνω τις αρνητικές συμπεριφορές και να εξηγούν πάντα στο παιδί γιατί αντέδρασαν με αυτό τον τρόπο. Τότε θα υπάρξει μια υγιής σχέση ανάμεσα στο παιδί και στους γονείς που θα ενισχύσει θετικά στην σωστή εξέλιξη του.

Τα παιδιά έχουν την τάση να ταυτίζονται απόλυτα με τους γονείς, διότι δεν έχουν καθόλου αναπτυγμένη την κριτική τους σκέψη. Για τον λόγο αυτό οι γονείς θα πρέπει να αυτοβελτιώνονται συνεχώς και να κάνουν συνεχή αυτοέλεγχο μετά από

κάθε σύγκρουση με το παιδί. Αυτό θέλει χρόνο και επεξεργασία για να φτάσουν στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Σύμφωνα με τους Ντράικωρ (1978), Gordon (1994), Herbert (1995) και Ματσανιώτη (1998) τα χαρακτηριστικά του πρότυπου γονέα είναι καταρχάς να αντιμετωπίζει το παιδί με συνέπεια, σεβασμό και σταθερότητα. Να είναι ικανός να ελέγχει την ψυχολογία του, να παραδέχεται τα λάθη του και τις αδυναμίες του, ώστε να υπενθυμίζει σε τέτοιες στιγμές αδυναμίας και του παιδιού τα θετικά του στοιχεία και το ενθαρρύνει. Αντιμετωπίζοντας το παιδί ως μοναδικό και σέβοντας τις ιδιαιτερότητες και τα "πιστεύω" του, αυτομάτως το παιδί αισθάνεται πιο άνετα στο να επικοινωνεί με τον γονέα για οποιοδήποτε θέμα που το προβληματίζει.

Στη συνέχεια, είναι σημαντικό ο γονέας που έχει υιοθετήσει "κακές" συνήθειες (τσιγάρο, αλκόολ, εντάσεις) να τις αποβάλλει τουλάχιστον μπροστά στο παιδί και να προβάλλει την θετική του συμπεριφορά. Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό του πρότυπου γονέα είναι να μπορεί να θέτει όρια στη συμπεριφορά του αλλά και του παιδιού, εξηγώντας πάντα για ποιο λόγο έπραξε κατά αυτό τον τρόπο. Ακόμη, επιλέγει το διάλογο ως μέσο επικοινωνίας και αφήνει το παιδί να παίρνει πρωτοβουλίες για θέματα που αφορούν τη ζωή του, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο ότι το εμπιστεύεται. Τέλος, ο γονέας πρότυπο δεν αντιδρά μόνο στο πρόβλημα, αλλά έχει ήδη ενημερώσει τους κινδύνους που πρέπει να προσέχει το παιδί και είναι φορές που επιλέγει να συμμετέχει σε σχολές γονέων ώστε να μοιραστεί τις αγωνίες, τις δυσκολίες και τις εμπειρίες του με άλλους γονείς (Χουρδάκη, 1992).

Ο γονέας πρότυπο δεν είναι καθόλου εύκολο να βρεθεί, διότι θέλει να καταβάλλει ο γονέας μεγάλη προσπάθεια για να αποκτήσει έστω τα μισά από τα παραπάνω. Τα χαρακτηριστικά αυτά δίνονται με σκοπό την αυτοδιαπαιδαγώγηση του γονέα για να καταφέρει να διαπαιδαγωγήσει στη συνέχεια και το παιδί σωστά (Καλαντζή-Azizi 1989).

Ένα επιπλέον στοιχείο που θα πρέπει να έχει ο γονέας πρότυπο, είναι να εφαρμόζει την μη εξουσιαστική πειθαρχία. Στην μη εξουσιαστική πειθαρχία η διαπαιδαγώγηση του παιδιού βασίζεται στην εμπιστοσύνη, την ειλικρίνεια και την εξήγηση. Όταν οι κανόνες δεν συνοδεύονται από επεξηγήσεις, δείχνουν μια υποτίμηση του παιδιού. Όταν η σχέση με το παιδί βασίζεται στην αμοιβαία

ειλικρίνεια και σεβασμό, ο γονέας αυτομάτως το προσεγγίζει ως άτομο με οντότητα και με αυτό τον τρόπο είναι σε θέση να του εξηγήσει τις επιπτώσεις κάποιας συμπεριφοράς με αποτέλεσμα να οδηγείται σιγά- σιγά στον αυτοέλεγχο της (Καραθάναση, Κατσαούνου, Μαλικιώση, Λοΐζου & Μπότου, 2008).

Άλλα εργαλεία σωστής διαπαιδαγώγησης:

Αμοιβαίος σεβασμός: Επιτυγχάνεται από την προσπάθεια των γονιών, οι οποίοι πρέπει να δείξουν πρώτοι σεβασμό προς τα παιδιά τους, περιορίζοντας τις αρνητικές παρατηρήσεις.

Ενθάρρυνση: Μέσω της αναγνώρισης των θετικών σημείων των παιδιών και της μείωσης της σημασίας των λαθών τους.

Αγάπη – Ασφάλεια: τα παιδιά λαμβάνουν την αγάπη των γονιών τους κυρίως μέσω της σωστής επικοινωνίας μαζί τους και μέσω του αμοιβαίου σεβασμού.

Ενεργητική ακρόαση: επιτυγχάνεται μέσω της συγκέντρωσης – με το βλέμμα αλλά και με τη στάση του σώματος – έτσι ώστε να νιώσει το παιδί ότι οι γονείς δέχονται τα συναισθήματά του.

Χρόνος για διασκέδαση: πέρα από την ώρα που θα έχει κάθε παιδί δική του, η οικογένεια χρειάζεται τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα να διαθέτει χρόνο διασκεδάζοντας σαν οικογένεια.

Ειλικρίνεια: αρχικά επιτυγχάνεται από τους γονείς και έπειτα υιοθετούν ειλικρινή στάση και τα παιδιά απέναντί τους.

Χρόνος για συζήτηση: πρέπει να πραγματοποιείται σε ήρεμο κλίμα, χωρίς επικριτική και αυστηρή συμπεριφορά (Ντινκμέγιερ & Μακ – Κέι, 2007).

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

4.1 Το Σχολείο ως μέσο Διαπαιδαγώγησης

Το νηπιαγωγείο αποτελεί ένα ευρύτατο πεδίο εκπαιδευτικής-παιδαγωγικής εργασίας καθώς και αναπόσπαστο τμήμα του ολοκληρωμένου συστήματος αγωγής των νέων με σκοπό την προετοιμασία των παιδιών για την ομαλή ένταξη στο σχολείο. Κύριο χαρακτηριστικό για την επιτυχή προετοιμασία του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον αποτελεί η διαδοχικότητα. Η διαδοχικότητα στο νηπιαγωγείο και το σχολείο σε γενικές γραμμές αποτελεί μια διαδικασία σύνδεσης των μορφών, μεθόδων, στόχων εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο και το σχολείο με σκοπό την πολύπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών, τόσο σε επίπεδο γνώσεων όσο και σε επίπεδο ψυχολογικής ετοιμότητας.

Ο ρόλος του νηπιαγωγείου καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικός για το παιδί γιατί μέσα από το σύνολο των δραστηριοτήτων και των εκπαιδευτικών εργασιών του νηπιαγωγείου επιτυγχάνεται η ανάπτυξη δεξιοτήτων, ικανοτήτων συναισθημάτων και γνώσεων που με τη σειρά τους οδηγούν στη γενική και ψυχολογική ετοιμότητα, στην προετοιμασία του παιδιού για την ομαλή μετάβαση στη σχολική εκπαίδευση. Επίσης συντελείται η διαδικασία της παροχής των αναγκαίων εφοδίων ούτως ώστε να πραγματοποιείται η όσοτο δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή και δραστηριοποίηση του παιδιού στο σχολείο. Με βάση τα παραπάνω γίνεται κατανοητό το γεγονός ότι η προετοιμασία του παιδιού στο νηπιαγωγείο καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την ετοιμότητα για το επόμενο στάδιο που είναι το σχολείο και παράλληλα συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον (Τσιαντζή, 1996).

Πηγαίνοντας στο επόμενο στάδιο, στο σχολείο, το παιδί είναι πλέον σε θέση να

συμβιβάζεται όσο αυτό είναι εφικτό στους κανόνες του σχολικού πλαισίου. Στο σχολείο υπάρχει η ιδιόμορφη απαίτηση, όλοι οι μαθητές να τηρούν υποχρεωτικά κάποιους κανόνες από τους οποίους υπαγορεύεται η κοινή συμπεριφορά στο σχολείο. Η πλειονότητα των κανόνων αυτών αποσκοπούν στην αποδοτικότητα της δουλειάς του μαθητή. Κάποιοι από τους συνηθέστερους κανονισμούς είναι όταν θέλει να ρωτήσει ή να απευθυνθεί στον δάσκαλο, θα πρέπει ο μαθητής να σηκώσει το χέρι, να μην φωνάζει όταν είναι στην τάξη, να μην συνομιλεί με τον διπλανό του εν ώρα μαθήματος και να ζητάει την άδεια εξόδου από την αίθουσα. Οι κανόνες είναι αρχές, τρόποι συμπεριφοράς κοινωνικά επεξεργασμένοι με σκοπό να εξασφαλίσουν την αποδοτικότητα και ατομικά αλλά και ομαδικά.

Η τήρηση των κανόνων συμπεριφοράς πρέπει να αποτελεί έκφραση της στάσης του μαθητή απέναντι στους συμμαθητές του, απέναντι σε ολόκληρη την τάξη. Μέσα από τους διάφορους κανόνες, ο μαθητής προσαρμόζει την συμπεριφορά του και μαθαίνει πως να “φέρεται” κάτι το οποίο θα του είναι εξαιρετικά χρήσιμο στο μέλλον, κατά την ενήλικη ζωή όταν πλέον θα είναι επιτακτική ανάγκη να ακολουθήσει μια σειρά από συμβιβασμούς (Χρίσκοβα, 1985).

Για να τηρηθούν αυτοί οι κανόνες, χρειάζεται ο δάσκαλος να πάρει ρόλο ηγετικό. Με λίγα λόγια, θα πρέπει να επιβληθεί ως ένα βαθμό στους μαθητές για να μπορέσει να τους καθοδηγήσει στην κοινή αποδεκτή κοινωνική συμπεριφορά. Η πολιτεία, επιδιώκοντας να ασκήσει έλεγχο στο σχολείο και κατά συνέπεια στους μαθητές, παρασύρει στη θέση αυτή τον δάσκαλο. Ο ηγετικός ρόλος του δασκάλου έχει, σαφώς, παιδαγωγική αξία, είναι η υποχρέωσή του να αντιπροσωπεύει τους κανονισμούς σχολικής ζωής και να εγγυηθεί για την τήρησή τους, καθιστώντας συγχρόνως τον εαυτό του πρότυπο εφαρμογής τους. Βασική προϋπόθεση σε όλα αυτά είναι η ύπαρξη της εμπιστοσύνης προς το δάσκαλο από τους μαθητές του (Τσουρέκης, 1987).

4.2 Ο δυναμικός χαρακτήρας της καθοδήγησης και της σχεσιοδυναμικής παιδαγωγικής

Ως Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική του Προσώπου μπορούμε να ορίσουμε την Παιδαγωγική που έχει ως στόχο τη μελέτη και την εμφάνιση των φαινομένων της διαπροσωπικής δυναμικής που αναπτύσσονται στο σχολείο και τη διατύπωση μιας παιδαγωγικής που αποσκοπεί στην ανάπτυξη του Προσώπου μέσα στο μαθητή. Η δυναμική σχέση παιδαγωγού – παιδαγωγημένου έχει ως σκοπό την απελευθέρωση και την ισχυροποίηση του Προσώπου.

Η δυναμική της συγκεκριμένης σχέσης περιλαμβάνει τρεις βαθμίδες. Η πρώτη βαθμίδα αποτελεί την ανάγκη του ενός (συνήθως του παιδαγωγημένου) να πραγματωθεί μέσα από τη σχέση με τον «Άλλο». Η δεύτερη βαθμίδα περιλαμβάνει την προσέγγιση παιδαγωγού και παιδαγωγημένου καθώς και τη σχέση που αναπτύσσεται. Η τρίτη βαθμίδα περιλαμβάνει μια κατάσταση όπου ο παιδαγωγημένος πλέον μέσα από τα βήματα της Σχεσιοδυναμικής Παιδαγωγικής μπορεί να ανακαλύψει την αλήθεια, να αναγνωρίσει και να αποδεχθεί τον πραγματικό του εαυτό και να αναπτύξει την προσωπικότητά του (Κοσμόπουλος, 1983).

Ως δυναμική μπορεί να οριστούν οι ψυχολογικές μεταβολές που διαμορφώνουν τη διαφοροποίηση της συμπεριφοράς. Το σχολείο είναι ο τόπος εφαρμογής του ρόλου της Παιδαγωγικής και λειτουργεί ως περιβάλλον αγωγής και ως σχολική κοινότητα. Ο ρόλος του σχολείου είναι συνυφασμένος με την ανάπτυξη του παιδαγωγημένου μέσα σε ένα κλίμα ελευθερίας και διαλόγου καθώς και με την κάλυψη της ανάγκης του παιδαγωγημένου για την αναζήτηση της αλήθειας (Κοσμόπουλος, 1983).

Το σχολείο της Σχεσιοδυναμικής Παιδαγωγικής λειτουργεί ως κοινότητα της οποίας τα κυριότερα χαρακτηριστικά αποτελούν η εμπλοκή των μελών σε διαπροσωπικές σχέσεις, η πραγματοποίηση της ενσωμάτωσης των μελών σε ένα συγκεκριμένο χώρο και η κοινή δομή πάνω στην οποία στηρίζεται η ζωή της κοινότητας (Κοσμόπουλος, 1983). Η παιδαγωγική σχέση θα μπορούσε να

χαρακτηριστεί ως σχέση διαλεκτική. Αυτή η διαλεκτική σχέση προϋποθέτει τη συνύπαρξη του παιδαγωγού και του παιδαγωγημένου με σκοπό την αναζήτηση της αλήθειας σε όλους τους τομείς όπως στην παιδαγωγική αντίληψη και πράξη, στη γνώση και στη σχολική ζωή (Κοσμόπουλος, 1983).

Η κρίση των αξιών στις μέρες μας επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον παιδαγωγικό χώρο. Αυτή η κατάσταση έχει ως αποτέλεσμα την αμφισβήτηση του παιδαγωγικού συστήματος και του καθοδηγητικού ρόλου του σχολείου, σε σημείο τέτοιο ώστε οι νέοι να έχουν βιώσει αντιπαιδαγωγικές εμπειρίες πράγμα το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε άρνηση αυθεντιών, ακόμη και σε άρνηση της ίδιας της γνώσης.

Ουσιαστικά η σχεσιοδυναμική αποτελεί την παιδαγωγική της ανακάλυψης, όπου ο ρόλος του παιδαγωγού είναι καθοδηγητικός. Πιο συγκεκριμένα ο παιδαγωγός κατευθύνει το παιδί στην αναζήτηση της γνώσης και της αλήθειας, θέτει τα όρια της ίδιας της παρουσίας του αποτρέποντας την αλλοτρίωση της προσωπικότητας του μαθητευόμενου (Κοσμόπουλος, 1983).

Διάφορα ερωτήματα δημιουργούνται σχετικά με το χαρακτήρα της καθοδήγησης. Τα ερωτήματα αυτά συνοψίζονται σε ένα γενικότερο πλαίσιο που αφορά το ρόλο και το έργο του σχολείου σχετικά με την κάλυψη των αναγκών του παιδιού με γνώμονα την ασφάλεια και την ευτυχία. Από αυτά τα ερωτήματα πηγάζει το συμπέρασμα ότι ο χαρακτήρας της καθοδήγησης πρέπει να είναι τέτοιος ώστε ο δάσκαλος να εμπνέει αγάπη, εμπιστοσύνη, υπευθυνότητα στο μαθητευόμενο και να του παρέχει την απαραίτητη ελευθερία, η οποία δεν υφίσταται από μόνη της αλλά στα πλαίσια ενός δεσμού μεταξύ παιδαγωγού και παιδαγωγημένου (Κοσμόπουλος, 1983).

4.3Η σύγχρονη παιδαγωγική

Αντικείμενο της σύγχρονης παιδαγωγικής, αποτελεί πλέον η αντιμετώπιση του ανθρώπου ως ολότητα, ως ένα φυσικό, βιοφυσιολογικό, πνευματικό,

συναισθηματικό, κοινωνικό, πολιτικό, ηθικό, θρησκευτικό που δεν σταματά να εξελίσσεται. Ως συνέπεια αυτού, η παιδαγωγική έχει απομακρυνθεί πλέον από το παλαιότερο αντικείμενό της το αναπτυσσόμενο άτομο, δηλαδή το παιδί και την αγωγή του.

Η σύγχρονη παιδαγωγική, προσπαθεί να εφοδιάσει τον άνθρωπο με δύναμη ενισχύοντας ισόποσα τις διάφορες όψεις της πραγματικότητας όπως είναι η αισθητικοκινητική, η νοητική, η συναισθηματική και η κοινωνική. Πρόκειται δηλαδή για μια δια βίου μάθηση καθώς αυτή η διαδικασία διαρκεί όσο και η ζωή του ανθρώπου. Η παιδεία στην εποχή μας, είναι μια διαδικασία αναπτύξεως και προσαρμογής. Πλέον, δεν χωρίζεται αποκλειστικά σε δύο περιόδους: στην φάση εκπαίδευσης (παιδική, εφηβική ηλικία) και την περίοδο των εφαρμογών (ενήλικη ζωή) ούτε είναι ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο ή ποσό γνώσεων. Η σύγχρονη παιδαγωγική στοχεύει στην ανάπτυξη του μηχανισμού της σταθερής ενεργοποίησης, όλων των δυνάμεων του ανθρώπου, καθ' όλη την διάρκεια της ζωής του ατόμου.

Η σύγχρονη μορφή αγωγής ήταν κρίσεως σημασίας να αναθεωρηθεί καθώς χρειάζεται να ακολουθεί και να βασίζεται στις ανάγκες της εποχής μας για μια πιο ουσιαστική διεύρυνση και συνέχιση της σχολικής μορφώσεως στην μετέπειτα ζωή του ατόμου. Επίσης, σημαντικό είναι το άτομο να κάνει δημιουργική χρήση και αξιοποίηση όλων των σύγχρονων παιδευτικών και μορφωτικών μέσων (Κρουσταλάκη, 1987).

Πριν:

- Η παλαιά παιδαγωγική ήταν αρκετά αυστηρή και ο στόχος της ήταν καθαρά μαθησιακός και να μεταδώσει γνώσεις.
- “Εμπειρική” μάθηση.
- Τα στάδια της παλιάς παιδαγωγικής ήταν: η οικογένεια να μεταδίδει αρχές και την κατάλληλη αγωγή στο παιδί, στη συνέχεια αναλάμβανε το σχολείο αναλαμβάνοντας την ευθύνη για διδασκαλία και εκπαίδευση και τέλος η επαγγελματική ζωή και η εμπειρική μάθηση συμπλήρωναν την εκπαίδευση του ανθρώπου.

Τώρα:

- Τα τελευταία 20 χρόνια προστέθηκαν προοδευτικά όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ζωής. Από τη γέννηση μέχρι το θάνατο (Βρεφικό, νηπιακό, προσχολικό, σχολική, εφηβικό στάδιο, διαβίου εκπαίδευση, εκπαίδευση στην τρίτη ηλικία).
- Ολοκληρωμένη επιμόρφωση.
- Σήμερα, η εκπαίδευση προκύπτει από τη δράση και τις ολοένα πολυπληθέστερες διασυνδέσεις των τριών βασικών θεσμών: οικογένεια, σχολείο, παράλληλο σχολείο, δηλαδή, η κοινωνική ζωή και τα ΜΜΕ (Mialaret, 1996).

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

5.1 Η γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία

Το σχολείο και η οικογένεια έχουν ως κοινό ενδιαφέρον τους το παιδί. Το παιδί δέχεται καθοριστικές επιδράσεις και από τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς, κάνοντας το εξαρτημένο και από τις δύο πλευρές (γονείς - εκπαιδευτικοί) κατά την παιδική ηλικία. Κύρια απασχόληση και των δύο πλευρών (γονέων - εκπαιδευτικών) είναι η πολύπλευρη ανάπτυξη του παιδιού – μαθητής και το συμφέρον του στο χώρο του σχολείου.

Όταν οι γονείς εμπλέκονται στη μαθησιακή διαδικασία πιέζουν για καλύτερες

συνθήκες μάθησης, για καλύτερες επιδόσεις των παιδιών τους, για ένα καλύτερο σχολείο. Επίσης, λόγω της εμπλοκής αυτής διαθέτουν καλύτερη αντίληψη για αυτά που πρόκειται να διδαχθούν τα παιδιά τους στο σχολείο, περισσότερη πληροφόρηση για τις δυνατότητες τους καθώς και για τα προγράμματα που υλοποιεί το σχολείο (Moortman, 2002).

Η Marcon (1999), διαχωρίζει την εμπλοκή γονέων σε δύο κατηγορίες: α) αυτή που πραγματοποιείται από γονείς ενεργούς, δραστήριους, που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και την ευθύνη αυτών των πρωτοβουλιών β) αυτή που πραγματοποιείται από παθητικούς, αδρανείς, και κατευθυνόμενους από το σχολείο. Σύμφωνα με τις Eccles και Harold (1993), τα χαρακτηριστικά των γονέων που παίζουν σημαντικό ρόλο είναι οι κοινωνικές και οι διανοητικές δυνατότητες τους, οι πεποιθήσεις τους για το αν μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους στις σχολικές εργασίες του αλλά και οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προσδοκίες για το παιδί τους.

Όταν υπάρχει ενδιαφέρον και ενεργή συμμετοχή από το οικογενειακό περιβάλλον για την σχολική πορεία του παιδιού, τα παιδιά φαίνεται να αποδίδουν καλύτερα. Οι Rodolny και Baron (1997) αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι *«ένα συνεκτικό δίκτυο(στην περίπτωση οι γονείς), μεταβιβάζει ρυθμιστικούς κανόνες χάρις στους οποίους ένα άτομο μπορεί να βελτιστοποιήσει την απόδοσή του, ενώ ένα μη συνεκτικό δίκτυο εκθέτει το άτομο σε συγκρουόμενες προτιμήσεις και κανόνες μέσα στους οποίους είναι πολύ πιο δύσκολο να καλυτερέψει κάποιος τις επιδόσεις του»* (σελ.21).

5.2 Συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων στο σχολείο

Σχολείο και οικογένεια αποτελούν δύο διαφορετικά συστήματα, τα οποία συναντιούνται έχοντας ως κοινό σημείο το παιδί και ως στόχο τη διαπαιδαγώγηση και την κοινωνικοποίησή του. Ο ρόλος τους μπορεί να είναι διαφορετικός, αλλά

εξίσου σημαντικός. Η συνεργασία και η επικοινωνία μεταξύ τους αποτελεί μια αναγκαιότητα και έχει σημαντικά οφέλη.

Οι εκπαιδευτικοί συχνά ρωτούν τι μπορούν τα σχολεία να κάνουν, ώστε οι οικογένειες να υποστηρίξουν τις αξίες και τις πρακτικές τους. Από την άλλη πλευρά, οι οικογένειες συχνά ρωτούν πώς θα βρουν ένα σχολείο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις φιλοδοξίες τους για τα παιδιά τους. Λιγότερο συχνά, τα σχολεία και οι οικογένειες ρωτούν πώς να συνεργαστούν μαζί για να προάγουν τις εκπαιδευτικές εμπειρίες και επιδόσεις των παιδιών.

Η επικρατούσα μορφή επικοινωνίας σχολείου-οικογένειας είναι κυρίως οι άτυπες συναντήσεις ή τηλεφωνικές επικοινωνίες μεταξύ τους με κύριο θέμα συζήτησης την επίδοση του παιδιού – μαθητή. Ακόμη, οι δύο πλευρές (γονείς – εκπαιδευτικοί) συναντιούνται συνήθως και σε δραστηριότητες των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων (δεν είναι μεγάλη η ανταπόκριση των γονέων) και στις εκδηλώσεις του σχολείου για τους μαθητές και τις οικογένειές τους. Βέβαια, αυτό εξαρτάται από τον τρόπο λειτουργίας του σχολείου, την ψυχολογία και την επιθυμία του εκπαιδευτικού αλλά κυρίως την διάθεση των γονέων να συμμετέχουν στα παραπάνω (Symeou, 2007).

Το σχολείο θεωρεί βασική υποχρέωση τις συναντήσεις αυτές για την καλύτερη ενημέρωση των γονέων για την πρόοδο των παιδιών τους ώστε να βοηθήσουν γονείς και εκπαιδευτικοί στη συνεχή ανάπτυξη και βελτίωση του παιδιού – μαθητή. Στην περίπτωση αυτή, η ενδυνάμωση των σχέσεων εκπαιδευτικών και γονέων επιτυγχάνεται: μέσα από την παροχή βοήθειας προς όλους τους γονείς, ώστε να διαμορφώσουν στο σπίτι ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης για τα παιδιά τους, την τακτική ενημέρωσή τους για τη σχολική επίδοση των παιδιών, την παροχή πληροφοριών αναφορικά με τις σχολικές δραστηριότητες και τις εργασίες (Sheldon & Van Voorhis, 2004). Οι τρέχουσες μεταρρυθμίσεις των αναλυτικών προγραμμάτων παρέχουν πράγματι «πλούσιες» ευκαιρίες για τη συνεργασία γονέων-σχολείου.

Έρευνες αποδεικνύουν πως συνήθως είναι ίδιος ο βαθμός επιθυμίας των γονιών και των εκπαιδευτικών για μεγαλύτερη γονεϊκή εμπλοκή, διότι πιστεύουν ότι η σωστή εκπαίδευση παιδιού-μαθητή αποτελεί κοινή ευθύνη. Γι αυτό, οι

περισσότεροι γονείς επιθυμούν μεγαλύτερη πληροφόρηση από τους εκπαιδευτικούς καθώς και περισσότερες ευκαιρίες συνάντησης μεταξύ τους. Έτσι, οι ίδιοι θα πρέπει να είναι συνεργάτες με τους εκπαιδευτικούς για να βοηθήσουν το παιδί-μαθητή να εξελίσσεται θετικά στο χώρο της εκπαίδευσης (Γιοβαζολιά, 2011). Πολλές φορές, οι γονείς αναφέρουν ότι το σχολείο δε διαθέτει αποτελεσματικούς μηχανισμούς στο να τους ενημερώνει συστηματικά για την επίδοση των παιδιών τους, τα εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούνται σε αυτό, τις σχολικές δραστηριότητες, τις προσδοκίες των εκπαιδευτικών από τους μαθητές, τους τρόπους βοήθειας των μαθητών στο σπίτι, τους στόχους του σχολείου ή τις δυνατότητες ενεργού εμπλοκής τους σε αυτό. Εκτιμούν τις προσωπικές ή τηλεφωνικές συνομιλίες με τους δασκάλους των παιδιών τους αλλά δεν τις θεωρούν επαρκείς, διότι δεν επιτυγχάνουν πάντοτε μια αποτελεσματική συνεργασία (Tatto et al, 2001).

Από τη σκοπιά τους οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν οι γονείς να κοινωνικοποιούν τα παιδιά τους ερχόμενα στο σχολείο με τους ακόλουθους τρόπους:

- α) με το να τους μεταβιβάζουν την αξία της εκπαίδευσης,
- β) υποστηρίζοντας τους εκπαιδευτικούς με το να παρακολουθούν τις εργασίες των μαθητών στο σπίτι,
- γ) θέτοντας καλούς βαθμούς ως προτεραιότητα για τα παιδιά τους και με το να είναι οι γονείς πρόθυμοι να συμμετέχουν στις δραστηριότητες του σχολείου

Οι εκπαιδευτικοί ισχυρίζονται συχνά πως αρκετοί είναι εκείνοι οι γονείς που δεν ενδιαφέρονται για την πορεία των παιδιών τους στο σχολείο, μιας και δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις συναντήσεις μαζί τους. Αντιμετωπίζουν τους γονείς ως απρόσιτους, τόσο εξαιτίας της πιθανής ελλιπούς μόρφωσής τους όσο και του κοινωνικο-οικονομικού τους επιπέδου ή του προγράμματος εργασίας τους. Υποστηρίζουν επίσης πως ένας μεγάλος αριθμός μαθητών καθιστά την επικοινωνία με τους γονείς τους μη εφικτή, όταν αποκρύπτουν τις τακτικές συναντήσεις μαζί τους, εμποδίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την συχνή και σωστή επαφή των γονιών και των εκπαιδευτικών για το καλό του παιδιού-μαθητή (Γιοβαζολιά, 2011).

5.3 Πλεονεκτήματα της συνεργασίας σχολείου - οικογένειας

Η συμμετοχή των γονιών στην εκπαιδευτική διαδικασία φαίνεται ότι παρουσιάζει ένα εύρος πλεονεκτημάτων για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Ειδικότερα η συνεργασία σχολείου-οικογένειας επιδρά θετικά:

- ▶ Στην ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών
- ▶ Στη συμπεριφορά του μαθητή στο σχολείο
- ▶ Στην αλλαγή απόψεων του μαθητή σχετικά με το σχολικό κλίμα
- ▶ Στην αύξηση των κινήτρων για μάθηση
- ▶ Στην καλλιέργεια υγιών, διαπροσωπικών σχέσεων
- ▶ Στη βελτίωση της σχέσης γονιού-μαθητή
- ▶ Στη βελτίωση της σχέσης εκπαιδευτικού-μαθητή

Όσον αφορά στους γονείς, η συνεργασία τους με το σχολείο παρουσιάζει τα εξής οφέλη:

- ▶ Συναναστρέφονται περισσότερο τα παιδιά τους
- ▶ Έχουν την ευκαιρία να τα γνωρίσουν καλύτερα
- ▶ Κατανοούν τις αδυναμίες και τις ικανότητες τους
- ▶ Μαθαίνουν χρήσιμες τεχνικές αντιμετώπισης προβλημάτων
- ▶ Βελτιώνουν την επικοινωνία τους με το παιδί τους
- ▶ Ισχυροποιούν και ενθαρρύνουν τις προσπάθειες των παιδιών
- ▶ Αξιολογούν πιο θετικά τους εκπαιδευτικούς

Η συγκεκριμένη συνεργασία μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα χρήσιμη και αποτελεσματική, καθώς δημιουργεί συνθήκες και για αύξηση της γονεϊκής εμπλοκής του γονέα αλλά και για έγκαιρο εντοπισμό και παρέμβαση σε προβλήματα τα οποία μπορεί να συνδέονται είτε με τη μάθηση, είτε με τη συναισθηματική κατάσταση, είτε με τη συμπεριφορά του παιδιού.

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ

6.1 Η Λανθάνουσα Γονεϊκή Διαπαιδαγωγήση

- **Χειροδικία**

Αρκετοί γονείς, λανθασμένα, θεωρούν πως το να τραβήξουν το αυτί του παιδιού τους ή να του δώσουν μια “ξυλιά” ή να το κρατήσουν σφιχτά από το χέρι και να το ταρακουνήσουν, θα έχει κάποιο θετικό αποτέλεσμα. Με αυτό τον τρόπο το παιδί μαθαίνει ότι οι διαφωνίες και οι συγκρούσεις λύνονται μονάχα με τη βία. Το παιδί θα πρέπει να διδαχθεί ότι ο διάλογος θα φέρει πάντα τα θεμιτά αποτελέσματα και όχι η χειροδικία και η βία (Βάρβογλη, 2015).

- **Απώλεια ψυχραιμίας**

Παρόλο που η συμπεριφορά των παιδιών, αρκετές φορές, κάνει και τον πιο υπομονετικό γονιό να χάσει την ψυχραιμία του, ωστόσο, ποτέ δεν θα πρέπει να μαλώνουν και να τιμωρούν το παιδί εν βρασμό ψυχής. Σε αντίθετη περίπτωση, εάν ο γονιός εφαρμόσει τέτοιες μεθόδους, θα έχει ως αποτέλεσμα, το παιδί, να διδαχθεί πως ο θυμός και παρόμοιες πρακτικές, είναι επιθυμητές σε σχέσεις μεταξύ συγγενών και φίλων (Βαρβόγλη, 2015).

- **Δωροδοκία**

Έχει παρατηρηθεί, αρκετές φορές ο γονιός, να τάζει πως θα πάρει κάτι στο παιδί, ως αντάλλαγμα, εάν υπακούσει σε αυτό που ο γονιός επιθυμεί. Με αυτό τον τρόπο, το παιδί μαθαίνει πως για να πράξει το σωστό θα πρέπει πρώτα να φερθεί

άσχημα, να του δοθεί η υπόσχεση για κάποιο δώρο, και μετά να επιδείξει καλή συμπεριφορά. Εκείνο στο οποίο θα έπρεπε να στοχεύει ο γονιός, είναι το παιδί να φέρεται σωστά και να συνεργάζεται άσχετα αν υπάρχει αμοιβή καθώς κάτι τέτοιο δεν ισχύει στην ενήλικη ζωή (Βαρβόγλη, 2015).

- **Οίκτος**

Ο οίκτος που νιώθουμε για τα παιδιά μας ή τον εαυτό μας, με την ταυτόχρονη έλλειψη εμπιστοσύνης, ωθεί τα παιδιά σε μια ζωή αυτολύπησης, άνευ πρωτοβουλιών και ενθουσιασμού. Εν τοιαύτη περίπτωση τα παιδιά αδρανοποιούνται και φαίνονται ανήμπορα και παύουν να ψάχνουν μέσα τους τη δύναμη να αντιμετωπίσουν και να ανακαλύψουν καταστάσεις (Nolte, 2007).

- **Ασυνέπεια ανάμεσα στα λόγια και τις πράξεις**

Σύνηθες είναι το φαινόμενο ο γονιός, για μια συγκεκριμένη κακή συμπεριφορά του παιδιού, να λειτουργεί και να αντιδρά με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το που βρίσκονται, ποιος είναι μπροστά, κλπ. Πρέπει να υπάρχουν συγκεκριμένοι, κατανοητοί και ξεκάθαροι κανόνες για το παιδί, καθώς, σε αντίθετη περίπτωση, δεν επέρχεται συμπεριφοριστική αλλαγή (Βαρβόγλη, 2015).

- **Ο επικριτικός γονιός**

Εάν οι γονείς λειτουργούν επικριτικά με τα λόγια, τα μάτια, τον τόνο της φωνής ή και τη συμπεριφορά τους προς τα ίδια τα παιδιά, μεταξύ τους αλλά και στο ευρύτερο περιβάλλον, το παιδί θα αρχίσει να αποδοκιμάζει είτε τον εαυτό του, είτε τους γύρω του. Αυτό συμβαίνει διότι το παιδί ζει σε ένα αρνητικό και αποδοκιμαστικό οικογενειακό περιβάλλον και παίρνει κατάκαρδα την οποιαδήποτε μορφή αποδοκιμασίας από τον γονέα.

Τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα με την ενθάρρυνση και την υποστήριξη μας. Αντίθετα, αν χρησιμοποιούμε σε υπερβολικό βαθμό την ντροπή και την

κατηγορία, τα παιδιά πιθανότατα θα χάσουν την αυτοπεποίθησή τους, θα αισθάνονται πως δεν αξίζουν και θα λειτουργούν ενοχικά (Nolte, 2007).

- **Ο φόβος**

Η αδρεναλίνη του φόβου αρέσει πολύ στα παιδιά, Εντυπωσιάζονται με ιστορίες με μάγισσες και γενικά τρομαχτικές ιστορίες και ταινίες φρίκης καθώς και με τα παιχνίδια με μπαμπούλες κλπ.Ωστόσο, ο πραγματικός φόβος μπορεί να καταστρέψει το υποστηρικτικό περιβάλλον του παιδιού και το αναγκάζει στην πορεία να χάνει την αυτοπεποίθησή του ζώντας σε μια διαρκή αίσθηση γενικευμένης αγωνίας και φόβου. Το υποστηρικτικό περιβάλλον είναι χρήσιμο καθώς στα πλαίσια αυτού το παιδί εξερευνεί και μαθαίνει τον κόσμο γύρω του. Τον πραγματικό φόβο μπορεί να τον τροφοδοτήσει είτε η ψυχολογική κακοποίηση, η απειλή σωματικής βίας, εγκατάλειψης είτε η απειλή του νταή στο σχολείο ή στη γειτονιά είτε ακόμη και τα τέρατα που ζουν κάτω από το κρεβάτι(Nolte, 2007).

- **Ακύρωση του άλλου γονέα**

Συχνά παρατηρείται το φαινόμενο, το παιδί να πηγαίνει από τον πιο αυστηρό, στον πιο χαλαρό γονέα για να πάρει πίσω αυτό που έθεσε ο άλλος ή για να πάρει ένας γονιός τον ρόλο του “καλού”, πράττει το αντίθετο από τον άλλο στις περιπτώσεις που υπάρχει κόντρα και προσωπικό πρόβλημα με τον άλλο γονιό. Οι δύο γονείς θα πρέπει να είναι ενωμένοι και την όποια διαφωνία έχουν να την συζητούν κατ' ιδίαν (Βαρβόγλη, 2015).

- **Ο Χλευασμός**

Ο χλευασμός λειτουργεί καταστροφικά προς το παιδί εκθέτοντας το σε ένα μόνιμο αδιέξοδο και σε μια συστολή. Το παιδί έρχεται σε δίλημμα, να αντιμετωπίσει τα πράγματα ή να αποφύγει τον θύτη; Το παιδί πατώντας φρένο και γκάζι ταυτόχρονα, καταλήγει ντροπαλό, συνεσταλμένο στο περιθώριο, καθώς δεν θέλει

να τραβήξει άλλη προσοχή επάνω του. Το παιδί θα μάθει να βασανίζεται μονίμως και να στεναχωριέται για αυτά που του λείπουν, αντί να απολαμβάνει αυτά που έχει αν οι γονείς καλλιεργούν ένα περιβάλλον ζήλειας για το καταπράσινο γρασίδι του γείτονα, το πιο γρήγορο και ακριβό αμάξι ή το μεγάλο του σπίτι (Nolte, 2007).

- **Εχθρικό περιβάλλον**

Τέλος, όταν ένα παιδί μεγαλώνει σε εχθρικό περιβάλλον, τότε θα βρει την σύγκρουση στο προαύλιο του σχολείου του ως αναγκαιότητα και λύση. Εχθρικό περιβάλλον καλλιεργεί η τηλεόραση και το σινεμά μέσα από σκηνές βίας, εγκλήματος και πολέμου. Το παιδί επίσης, μπορεί να δει ή να ακούσει τους γονείς του να τσακώνονται μεταξύ τους, με τους γείτονες είτε ακόμη και να βρίζουν πίσω από το τιμόνι άγνωστων ανθρώπων. Ζώντας σε εχθρικό περιβάλλον, το παιδί μπορεί να λειτουργήσει αντίθετα και να φτάσει στο σημείο να φοβάται τόσο πολύ που να αποφεύγει ακόμη και απλές αντιπαραθέσεις (Nolte, 2007).

6.2 Η Λανθάνουσα Σχολική Διαπαιδαγώγηση

- **Αυταρχική αγωγή**

Η αυταρχική αγωγή ασκείται κατά καταναγκαστικό τρόπο χωρίς της εσωτερική συγκατάθεση του παιδιού και χαρακτηρίζεται από την επιβολή εξουσίας. Η επιβολή της εξουσίας, γίνεται χωρίς διάλογο και χωρίς την απόδειξη της αναγκαιότητάς της. Είναι η βοήθεια που παρέχεται με τρόπο ανελεύθερο και απόλυτο.

Το παιδί ελέγχεται αυστηρά και επικριτικά από τον δάσκαλο. Λέξεις κλειδιά αυτής της μορφής της αγωγής είναι: διαταγή, απαγόρευση, κανόνας, τιμωρία, επιτήρηση, έλεγχος, προειδοποίηση και απειλή. Όταν στα παιδιά τους κόβονται τα φτερά της αναζήτησης, της δημιουργίας και της αμφισβήτησης, ο μαθητής ακρωτηριάζεται ψυχικά, το πνεύμα πεθαίνει και διακατέχεται από ανασφάλεια, μονομέρεια,

μονοτονία, ανυπαρξία δυνατοτήτων για επιλογή και ανάληψη ευθύνης. Με δύο λέξεις, ο νέος οδηγείται σε πνευματική υποδούλωση και εσωτερικεύει τον καταναγκασμό (Τσουρέκης, 1987).

- ***Βία από τον δάσκαλο προς το μαθητή***

Η σχολική βία μπορεί να εκφραστεί υπό την μορφή της σεξουαλικής παρενόχλησης, της σωματικής αλλά και της ψυχολογικής κακοποίησης καθώς και με την μορφή της προφορικής ταπείνωσης, κάτι το οποίο αποτελεί καθημερινότητα της σχολικής ζωής αρκετών παιδιών. Η σεξουαλική παρενόχληση και η σωματική και ψυχολογική κακοποίηση, είναι σπανιότερα φαινόμενα και έτσι η κατά καιρούς έκφρασή τους, αποτελούν συμβάντα για τα Μ.Μ.Ε. πολύ πιο συχνές είναι οι περιπτώσεις σωματικής τιμωρίας ή ταπείνωσης.

Βέβαια, πιο συνηθισμένη βία από τους δασκάλους είναι μια δυσδιάκριτη που εκφράζεται υπό τη μορφή της ωριαίας αποβολής, του εφέποντος ρατσισμού και ηθικής παρενόχλησης το οποίο εκλαμβάνεται ως “πειθαρχία” (http://ec.europa.eu/justice_home/daphnetoolkit/files/others/booklets/08_daphne_booklet_8_el.pdf#sthash.TRePt51m.dpuf).

- ***Αδικία και Ματαίωση***

Σύμφωνα με πολλούς μελετητές του 20ου αιώνα, όταν ο μαθητής αδικείται και καταπιέζεται οδηγείται στην οργή και στη μίμηση της επιθετικότητας γύρω του. Η επιθετικότητα είναι εκδήλωση οργής και αγανάκτησης από την οποία κατέχεται ένας άνθρωπος όταν αδικείται (Rohs, 1975). Σύμφωνα με τους Dollard και Miller (1977), η επιθετικότητα είναι πάντα συνέπεια της ματαίωσης και η ματαίωση οδηγεί πάντα σε μια μορφή επιθετικότητας (Τσουρέκης, 1987).

- ***Η Ταύτιση των Σκοπών Αγωγής με Κλειστά Ιδεώδη***

Όταν οι σκοποί αγωγής ταυτίζονται με διάφορα κλειστά ιδεώδη, προς τα οποία ο παιδαγωγός εναρμονίζει τη συμπεριφορά του, το αποτέλεσμα είναι να

διαπαιδαγωγούνται ενός συγκεκριμένου τύπου ανθρώπου, με ορισμένες γνώσεις, ορισμένες ικανότητες και μονοδιάστατους, αυστηρά προκαθορισμένους τρόπους σκέψεις. Τα κλειστά αυτά ιδεώδη, περιορίζουν σημαντικά τις δυνατότητες προσωπικής απόφασης και επιλογής, τη γνωστική έκταση του παιδαγωγού και κλείνουν το δρόμο για νέους προσανατολισμούς. Δίδεται ένα ορισμένο πρότυπο ανθρώπου και αποδυναμώνουν το αίσθημα της αυτοτέλειας και αυτοδυναμίας του ατόμου (Τσουρέκης, 1987).

7^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

7.1 Σχολικός Κοινωνικός Λειτουργός

Στη σύγχρονη εποχή, γίνεται όλο και περισσότερο απαραίτητη η παρουσία του κοινωνικού λειτουργού στο σχολικό περιβάλλον. Είναι συχνό το φαινόμενο να παίρνει ο εκπαιδευτικός τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού, χωρίς να έχει τις απαραίτητες γνώσεις. Βέβαια, δεν μπορεί να μείνει και άπραγος όταν βλέπει περίεργες συμπεριφορές (κλάμματα, επιθετικότητα κ.α.) των μαθητών.

Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να παρέμβει γρήγορα και αποτελεσματικά σε μία ακατάλληλη συμπεριφορά ενός παιδιού παραδείγματος χάριν από έναν εκπαιδευτικό. Έχοντας γνώση και στη συμβουλευτική μπορεί να βοηθήσει και τους γονείς των παιδιών, σε θέματα που αφορούν τα άγχη, τις δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ως προς την διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Στη συνέχεια, είναι απαραίτητο ο κοινωνικός λειτουργός να συνεργάζεται και με τον δάσκαλο όπως και με τους γονείς, ώστε να ενημερώνονται για το οποιοδήποτε πρόβλημα προκύπτει στο παιδί και να βοηθήσουν απο κοινού στη βελτίωση της κατάστασης. Με αυτή την συνεργασία (κοινωνικού λειτουργού, δασκάλου, γονείς) θα έχουν βοηθήσει στην ανάπτυξη και στη βελτίωση της διαπαιδαγώγησης του

παιδιού.

Επιπλέον, ο κοινωνικός λειτουργός φροντίζει ώστε και η εκπαιδευτική διαδικασία να είναι αποτελεσματική. Για να το καταφέρει αυτό επικεντρώνεται πάλι στη συνεργασία με τους γονείς των μαθητών σε ένα σύμπλεγμα σχολικού και οικογενειακού περιβάλλοντος. Είναι οργανικό κομμάτι για την προαγωγή των εκπαιδευτικών στόχων: παρέχουν ένα πλαίσιο διδασκαλίας κι εκμάθησης συμβάλλοντας παράλληλα στην κατάκτηση της επάρκειας και της εμπιστοσύνης.

Ο σχολικός κοινωνικός λειτουργός προσλαμβάνεται από τις σχολικές αρχές και είναι απαραίτητη και η παρουσία του στις ομάδες γονέων και στις σχολές γονέων.

Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να βοηθήσει περισσότερο όσο κανένας άλλος επαγγελματίας σε τέτοιες ομάδες μαζί με την βοήθεια και ψυχολόγου-παιδοψυχολόγου. Αναλύοντας οι γονείς τις συμπεριφορές των παιδιών-μαθητών και τα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, ο κοινωνικός λειτουργός και ο ψυχολόγος μπορούν να δώσουν σημαντικές προτάσεις για την καλύτερη δυνατή διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Εργάζονται λοιπόν στο πλαίσιο όπου τα παιδιά, οι οικογένειες, τα σχολεία και η κοινότητα συγκεντρώνουν τις δυνάμεις τους, ώστε να αναπτυχθεί και πάλι σωστά και προς όφελος του παιδιού το εκπαιδευτικό σύστημα (Friedman, 2005).

7.2 Παιδαγωγική συμβουλευτική - Συμβουλευτική γονέων

7.2.1 Παιδαγωγική συμβουλευτική

Για την επίτευξη της παιδαγωγικής συμβουλευτικής, δημιουργούνται επιστημονικές ομάδες που σχεδιάζουν, οργανώνουν και συντονίζουν τις προσπάθειές τους και αποτελείται από τον σύμβουλο αγωγής, τους βοηθούς συμβούλους, τον ψυχολόγο του σχολείου, τους συμβούλους ιατρούς, τον σχολικό κοινωνικό λειτουργό και των ειδικό παιδαγωγό. Για να είναι όσο το δυνατό πιο αποτελεσματικό το έργο της διεπιστημονικής ομάδας, χρειάζεται πρωτίστως

σωστή ψυχοπαιδαγωγική διάγνωση του μαθητή. Τα αποτελέσματα συγκεντρώνονται στο dossier scolaire, μια τράπεζα πληροφοριών και στοιχείων. Έτσι λοιπόν σκιαγραφείται το ψυχολογικό προφίλ.

Στη συνέχεια, ο σύμβουλος αγωγής χρησιμοποιώντας τη μέθοδο Individual Counseling Interview (συνέντευξη), θα υποβοηθηθεί σε περιβάλλον ηρεμίας και εμπιστοσύνης, να διευρύνει ο νέος τον κόσμο των εμπειριών του με νέα στοιχεία. Άλλες φορές πάλι, τον ενισχύει στην λήψη σημαντικών για την ζωή του αποφάσεων. Η συνέντευξη επίσης, έχει και διαγνωστικό χαρακτήρα καθώς ο σύμβουλος προσπαθεί να επισημάνει τα αίτια κάποιας σύγκρουσης και τους λόγους που τον ωθούν να δρα αντικοινωνικά.

Κατά τη διαδικασία της ψυχολογικής συμβουλευτικής ο σύμβουλος, χωρίς να σπεύδει, παρατηρεί τον μαθητή σιωπηλά και με στρατηγική και περίσκεψη, προσπαθεί να συλλάβει τις πραγματικές διαστάσεις της αυτοαντίληψης. Σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιείται η μέθοδος της “μη κατευθυνόμενης” συμβουλευτικής του Rogers. Σύμφωνα με αυτή, ο μαθητής προσέρχεται οικειοθελώς στη συνέντευξη και εκφράζει ελεύθερα τα συναισθήματά του. Ο σύμβουλος, δεν παίρνει θέση ούτε επιδοκιμάζει ή αποδοκιμάζει τις διάφορες συναισθηματικές εκφράσεις. Έτσι λοιπόν, ο νέος αρχίζει, με τη βοήθεια του ειδικού, να προτείνει δοκιμαστικά σχέδια για την αντιμετώπιση του προβλήματος (Κρουσταλάκη, χ.χ).

7.2.2 Συμβουλευτική Γονέων

Ο σκοπός της συμβουλευτικής είναι να στηρίξει τους γονείς ώστε να εξασφαλίσουν την αρμονική οικογενειακή ζωή, να επιλύσουν προβλήματα, να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται σε θέματα διαπαιδαγώγησης και ανατροφής των παιδιών.

Οι κυριότεροι στόχοι της συμβουλευτικής γονέων είναι:

- Η κατανόηση των χαρακτηριστικών ανάπτυξης σε όλους τους τομείς της ζωής των παιδιών.
- Η συνειδητοποίηση του γονεϊκού ρόλου και των καθηκόντων ενός γονέα.
- Η απόκτηση αυτοκριτικής και αυτογνωσίας.
- Η κατάκτηση διαφόρων δεξιοτήτων και τεχνικών επικοινωνίας με τα παιδιά.
- Η κατανόηση της συμπεριφοράς του παιδιού.

Η Συμβουλευτική Γονέων ασκείται είτε από τους συμβουλευτικούς σταθμούς των κοινωνικών υπηρεσιών, είτε από τα συμβουλευτικά κέντρα της τοπικής αυτοδιοίκησης είτε ακόμη από τις υπάρχουσες σχολές γονέων και λειτουργεί σε ατομικό αλλά και σε ομαδικό επίπεδο. Αρμόδιες για την υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων είναι οι επιστημονικές ομάδες που αποτελούνται από κοινωνικούς κλινικούς ψυχολόγους, τους οποίους συνδράμουν παιδοψυχολόγοι, παιδαγωγοί, γιατροί, κοινωνικοί λειτουργοί, έτσι ώστε ολόκληρη η λειτουργία τους να βασίζεται σε μια πολυεπιστημονική προσέγγιση των σχετικών θεμάτων (Λαμπριανίδου, 2012)

7.3 Παρέμβαση και Στήριξη Θετικής Συμπεριφοράς [Positive behavior interventions and supports (PBIS)]

Το μοντέλο PBIS είναι μια προσέγγιση στα πλαίσια του σχολείου, η οποία προωθεί κοινωνικά αποδεκτές συμπεριφορές μεταξύ των μαθητών, και δημιουργεί ένα ασφαλές, αποτελεσματικό εκπαιδευτικό περιβάλλον. Τα σχολεία που εφαρμόζουν το PBIS δημιουργούν ενιαίες συμπεριφοριστικές προσδοκίες για όλες τις τάξεις, χτίζουν υποδομές, αναπτύσσουν συστηματικές διαδικασίες διδασκαλίας και ενίσχυσης των προσδοκιών των μαθητών και του προσωπικού (Sugai & Horner, 2002).

Τα ιδρύματα που χρησιμοποίησαν τη μέθοδο PBIS με αξιοπιστία, έχουν αναφέρει

μείωση των ποσοστού των απείθαρχων μαθητών, ελάττωση του χρόνου που καταναλώνουν οι εκπαιδευτικοί για να διευθετούν τα προβλήματα συμπεριφοράς και βελτίωση του σχολικού περιβάλλοντος. Το PBIS χρησιμοποιεί ένα πολυεπίπεδο μοντέλο για να απεικονίσει μια μεικτή, σχολικά διαδεδομένη προσέγγιση, η οποία παρέχει ακαδημαϊκές και συμπεριφοριστικές παρεμβάσεις. Σε πρώτο επίπεδο, οι παρεμβάσεις είναι οικουμενικές και εφαρμόζονται σε όλους τους μαθητές με σκοπό να αποφευχθούν εκπαιδευτικά και συμπεριφοριστικά προβλήματα. Σε δεύτερο επίπεδο παρατηρούμε μια ειδικά σχεδιασμένη ομαδική παρέμβαση, η οποία στοχεύει σε μαθητές που απαρτίζουν μια σύνθετη εκπαιδευτική και συμπεριφοριστική πρόκληση. Αυτές οι παρεμβάσεις είναι σχεδιασμένες με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι άμεσα προσβάσιμες, υψηλά αποτελεσματικές, ευέλικτες, και να δύνανται να φέρουν μια γρήγορη βελτίωση. Τέλος, σε τρίτο επίπεδο οι παρεμβάσεις γίνονται σε εκείνους τους μαθητές με έντονες και συνεχείς εκπαιδευτικές και συμπεριφοριστικές ανάγκες. Οι παρεμβάσεις του τρίτου επιπέδου, είναι εξατομικευμένες και προσαρμοσμένες να αντιμετωπίσουν τις μοναδικές αυτές ανάγκες των μαθητών (Hawken & Horner, 2003).

7.4 Σχολές Γονέων

7.4.1 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Σχολών Γονέων

Ο όρος «σχολή γονέων» έχει επικρατήσει με τον καιρό, αλλά επειδή ο όρος αυτός δεν είναι πάντα κατανοητός, υπάρχουν συνώνυμοι τίτλοι που μπορεί να χρησιμοποιηθούν αντί αυτού όπως η «ομάδα γονέων», «προγράμματα για γονείς», «εκπαίδευση γονέων», «ευαισθητοποίηση γονέων», «επιμόρφωση γονέων» κ.α (Μπεχράκη, 2002).

Η πρώτη σχολή γονέων άρχισε να λειτουργεί στην Αθήνα το 1962 με πρωτοβουλία της Χουρδάκη. Η ίδια υποστήριζε ότι με την βοήθεια των σχολών γονέων θα ενίσχυε την επιμόρφωση των γονέων, όπου θα αποτελούσε καταλυτικό χαρακτήρα στο να αποφευχθούν αρνητικά βιώματα (Χουρδάκη, 1995). Οι Σχολές

Γονέων έχουν επιτελέσει και επιτελούν εξαιρετικά σημαντικό έργο στο χώρο της πρωτογενούς πρόληψης. Οι βασικοί σκοποί λειτουργίας τους είναι: α) η στήριξη του της οικογένειας, β) η προφύλαξη και συντήρηση της ψυχικής υγείας και θετικής και ομαλής ανάπτυξης του παιδιού και όλων των μελών της οικογένειας, γ) η κατανόηση ενός σαφούς όρου της γονικής ταυτότητας, και δ) η ανάπτυξη δεξιοτήτων των γονέων με στόχο την αποτελεσματικότερη επικοινωνία με το παιδί τους (Χουρδάκη, 1995).

Η σχολή γονέων ξεκινά την δημιουργία της συνήθως από κάποιο αίτημα του δήμου ή του συλλόγου γενικότερα που προωθούν και ασχολούνται με την οργάνωση των ομάδων αυτών. Η σχολή αυτή λοιπόν μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια «ομάδα ευαισθητοποίησης» και πρόληψης, η οποία έχει ως στόχο την ενημέρωση και την αντιμετώπιση των διάφορων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γονείς συνήθως με την γονεϊκή και συζυγική τους ζωή. Ο συντονιστής που αναλαμβάνει αυτό το δύσκολο έργο είναι συνήθως εκπαιδευόμενο στέλεχος, με ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση και με γνήσιο ενδιαφέρον για τις ανθρώπινες σχέσεις (Μπεχράκη, 2002).

Σημαντικό γνώρισμα των σχολών αυτών είναι η μικρή ομάδα, διότι αποτελείται συνήθως από δεκαπέντε (15) άτομα, με τον ίδιο συντονιστή σε όλες τις συναντήσεις που θα χρειαστεί να πραγματοποιηθούν. Οι συναντήσεις αυτές πραγματοποιούνται συνήθως στον ίδιο χώρο κάθε φορά και χρόνο, μία (1) φορά την εβδομάδα, για μισή ώρα (30 λεπτά). Ο αριθμός των συναντήσεων αυτών εξαρτάται από τις ανάγκες της κάθε ομάδας. Οι σχολές αυτές τα τελευταία κυρίως χρόνια δεν απευθύνονται αποκλειστικά σε γονείς αλλά και σε άλλες ομάδες πληθυσμού όπως σε έφηβους, σε ζευγάρια κ.α. Με την εμπλοκή και των άλλων ομάδων στις σχολές αυτές, χρησιμοποιείται ακόμη περισσότερο και ο όρος «εκπαίδευση οικογένειας» (Μπεχράκη, 2002).

7.4.2 Η Αναγκαιότητα των Σχολών Γονέων

Ο ρόλος του γονέα καθίσταται ακόμη πιο δύσκολος εξαιτίας άλλων εξωοικογενειακών παραγόντων όπως για παράδειγμα πειστικό επαγγελματικό ωράριο, οικονομικό άγχος, εντάσεις και δυσκολίες στις ανθρώπινες σχέσεις.

Βιώνοντας αυτή την καθημερινότητα με αυτά τα προβλήματα, επικρατεί μια σύγχυση και αβεβαιότητα στο πώς θα πρέπει να διαπαιδαγωγήσει σωστά το παιδί του. Τα αποτελέσματα για το αν το παιδί διαθέτει τις κατάλληλες βάσεις για την ζωή του, θα φανούν μετά από κάποιο μεγάλο χρονικό διάστημα (έτη). Αυτό συμβαίνει, διότι η προσωπική ανάπτυξη και η ψυχική υγεία είναι θέμα ωριμότητας, αυτοελέγχου και αυτοεκτίμησης που για να επιτευχθούν αυτά τα χαρίσματα απαιτείται πολύς χρόνος συνεργασίας γονέα-παιδιού (Μπεχράκη, 2002). Εξαιτίας των παραπάνω ο γονέας αισθάνεται απροετοίμαστος και καθόλου ικανός να χειριστεί τον παιδαγωγικό του ρόλο. Μεγάλο ποσοστό γονιών σήμερα πιστεύει ότι η σωστή διαπαιδαγώγηση και χειραγώγηση των παιδιών δεν επιτυγχάνεται με την αυστηρή πειθαρχία, όπως παλιά. Η διαπαιδαγώγηση πλέον συνδέεται με την επιστήμη αλλά και την προσωπική ευθύνη του καθενός και όχι στην τύχη και στο ένστικτο του κάθε γονέα. Η διαπαιδαγώγηση θα πρέπει να περιέχει ως βάση το διάλογο, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να έχει άποψη, κρίση και να μπορεί να την εκφράσει χωρίς δισταγμό και φόβο. Με αυτό τον τρόπο, με την πορεία επιτυγχάνεται και η σταδιακή ανεξαρτητοποίηση του παιδιού, χρησιμοποιώντας τα εφόδια-χαρακτηριστικά που κληρονόμησε από το οικογενειακό του περιβάλλον (Μπεχράκη, 2002).

Ο θεσμός της «εκπαίδευσης οικογένειας» και συγκεκριμένα των σχολών γονέων προσπαθεί να βοηθήσει τους γονείς που οι περισσότεροι δηλαδή βιώνουν τα παραπάνω που μόλις αναφέρθηκαν. Ως πρώτος στόχος των ομάδων αυτών είναι η επίτευξη της δημιουργίας μιας πλήρους και καλής συνεννόησης του γονέα με τον/την σύζυγο για να μπορούν και οι δύο να χρησιμοποιούν τους ίδιους τρόπους διαπαιδαγώγησης και να μην διαφωνούν, ώστε να μην συγχέεται και προβληματίζεται το παιδί για το τι θα πρέπει να κάνει τελικά. Στη συνέχεια, οι γονείς θα οφείλουν να κατανοήσουν τις αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού και με ποιο τρόπο θα πρέπει να πράξουν για να το βοηθήσουν να τις καλύψει.

Πετυχαίνοντας αυτό και με πολλά χρόνια προσπάθειας αφού οι ανάγκες του παιδιού συνεχώς αλλάζουν, μπορούν να το βοηθήσουν στη συνέχεια στην προοδευτική ανεξαρτητοποίηση του και τέλος να ασχοληθούν και οι ίδιοι με την προσωπική τους ανάπτυξη για να μπορούν να αντιμετωπίζουν με αποτελεσματικό τρόπο τα προβλήματα που παρουσιάζονται στο οικογενειακό συνήθως περιβάλλον

τους. Με την συμμετοχή στις ομάδες γονέων ο γονέας μπορεί να καταφέρει τα παραπάνω, ανταλλάσσοντας απόψεις και βιώματα με άλλους γονείς αλλά συμβουλευόντας τον και ο συντονιστής της ομάδας (όπου σύμφωνα με παραπάνω θα έχει γνώση και εμπειρία στις ανθρώπινες σχέσεις) (Μπεχράκη, 2002).

Σύμφωνα με την Μπεχράκη (2002) τη χρονική περίοδο 1996-2002 διαπιστώθηκε το γεγονός ότι βελτιώθηκαν σε σημαντικό βαθμό οι σχέσεις γονέων, παιδιών και εκπαιδευτικών. Οι γονείς που συμμετείχαν στις ομάδες αυτές κατάφεραν να κατανοήσουν τον παιδαγωγικό τους ρόλο καλύτερα, επηρεάζοντας θετικά τις διαπροσωπικές τους σχέσεις. Βελτίωση παρατηρήθηκε και στον τομέα της συνεργασίας σχολείου – οικογένειας. Οι γονείς έδειξαν περισσότερο και καθημερινό ενδιαφέρον για τη δυνατότητα ανάπτυξης των ικανοτήτων του παιδιού και της αυτοεκτίμησής του και λιγότερο για την απόδοση στα σχολικά μαθήματα.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΡΕΥΝΑ

8^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

8.1 Σκοπός – Σπουδαιότητα έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξεταστούν οι απόψεις των ίδιων των γονέων (παιδιών ηλικίας μέχρι 12 ετών) σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Ο λόγος που επιλέξαμε να πραγματοποιήσουμε αυτή την έρευνα είναι εξαιτίας των συχνών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γονείς στο θέμα της διαπαιδαγώγησης. Ειδικά μέχρι και την ηλικία των δώδεκα (12) ετών, οι γονείς δεν γνωρίζουν συνήθως πώς πρέπει να συμπεριφερθούν, κάνοντας έτσι αρκετά λάθη (Gordon, 2009). Αυτός ήταν και ο βασικός λόγος που αποφασίσαμε να γίνει η συγκεκριμένη έρευνα.

8.2 Ερευνητικά Ερωτήματα

Με βάση την βιβλιογραφική ανασκόπηση και με τις παρούσες συνθήκες καταλήξαμε στο εξής ερευνητικό θέμα: *«Οι απόψεις των γονέων, κατοίκων της Αθήνας, σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση»*. Τα ερευνητικά ερωτήματα που διεξήγαμε από το ερευνητικό θέμα ήταν :

- Οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με το γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης που χρησιμοποιούν στο παιδί τους
- Παράγοντες που επηρεάζουν τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού
- Τρόποι επίτευξης για τη σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού

8.3 Είδος Έρευνας

Μια έρευνα είναι μια ποσοτική, συστηματική μεθοδολογία συλλογής πληροφορίας από ένα δείγμα του πληθυσμού της οποίας τα αποτελέσματα να είναι αντιπροσωπευτικά του επιλεγμένου πληθυσμού αφήνοντας ένα μικρό περιθώριο σφάλματος. Έρευνες χρησιμοποιούνται κυρίως για τη συλλογή πληροφορίας (μέσω δομημένων τυποποιημένων ερωτηματολογίων) για τις αντιλήψεις, τις απόψεις, τις γνώσεις τις στάσεις και τις συμπεριφορές ενός δείγματος χρησιμοποιώντας κυρίως ερωτήσεις που απαιτούν σαφή απάντηση. Τέτοιου είδους έρευνες δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για σεβάθος αναλύσεις.

Το είδος της παρούσας έρευνας είναι ποσοτική έρευνα. Η ποσοτική έρευνα αναφέρεται στη συστηματική διερεύνηση φαινομένων με στατιστικές μεθόδους, μαθηματικά μοντέλα και αριθμητικά δεδομένα. Χρησιμοποιείται συνήθως αντιπροσωπευτικό δείγμα παρατηρήσεων και επιδιώκεται γενίκευση σε ένα ευρύτερο πληθυσμό. Η συλλογή δεδομένων γίνεται με δομημένα πρωτόκολλα, όπως ερωτηματολόγια, κλίμακες και δοκίμια επιτευγμάτων. Σκοπός της ποσοτικής έρευνας είναι η εύρεση σχέσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων (Ανδριώτης, 2003).

8.4 Πληθυσμός – Δείγμα

Συνήθως, ολόκληρος ο πληθυσμός της περιοχής που θέλουμε να ερευνήσουμε είναι υπερβολικά μεγάλος. Ένα μικρό αλλά πολύ προσεκτικά επιλεγμένο δείγμα μπορεί να αντιπροσωπεύσει το σύνολο. Η δειγματοληψία χρησιμοποιείται για να πάρει κανείς πληροφορίες από έναν στοχευμένο πληθυσμό μειώνοντας το κόστος και τη προσπάθεια. Ο πληθυσμός, λοιπόν, μιας έρευνας είναι το σύνολο των αντικειμένων (εμψύχων και αφύχων) από τα οποία συλλέγει στοιχεία η στατιστική για την σύνταξη των πινάκων. Στη συνέχεια, επιλέγουμε το δείγμα, όπου είναι ένα μέρος του πληθυσμού που επιλέγουμε ως αντιπροσωπευτικό, που εξετάζοντάς το

βγάζουμε συμπεράσματα για ολόκληρο τον πληθυσμό (Παρασκευόπουλος, 1993). Στη συγκεκριμένη έρευνα λοιπόν ο πληθυσμός μας είναι οι γονείς και το δείγμα μας Αθηναίοι γονείς με παιδιά ηλικίας μέχρι δώδεκα 12 ετών. Το δείγμα της έρευνάς μας αποτελείται από 60 γονείς στους οποίους δόθηκε ένα ερωτηματολόγιο με σκοπό να μελετηθεί ο ρόλος του γονέα και η στάση που πρέπει να τηρεί για να επιτύχει την σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού αλλά και η επίδραση άλλων φορέων όπως το συγγενικό περιβάλλον, οι φίλοι, η τεχνολογία και φυσικά το σχολείο στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

8.4.1 Μεθοδολογία Δειγματοληψίας

Οι μέθοδοι δειγματοληψίας μπορεί να γίνει σχετικά με τη μέθοδο της πιθανότητας (το κάθε άτομο έχει την ίδια πιθανότητα να συμμετέχει στην έρευνα) ή της μη πιθανότητας (τα άτομα επιλέγονται τυχαία). Το πλεονέκτημα της πρώτης μεθόδου είναι πως το ποσοστό σφάλματος του δείγματος μπορεί να υπολογιστεί. Στη δεύτερη μέθοδο, το ποσοστό στο οποίο διαφέρει δημογραφικά το επιλεγμένο δείγμα από το συνολικό πληθυσμό παραμένει άγνωστο.

Στην παρούσα έρευνα, η μέθοδος δειγματοληψίας έγινε με την μέθοδο μη πιθανότητας και συγκεκριμένα με τη μέθοδο ευκολίας (βολική). Στη μη πιθανότητας, η πιθανότητα επιλογής των μελών του πληθυσμού είναι άγνωστη και δεν είναι δυνατή εκ των προτέρων η πιθανότητα επιλογής.

Στη δειγματοληψία ευκολίας, απλά παίρνει ο ερευνητής ότι του είναι «βολικό». Αυτός ο τύπος δεν είναι και πολύ σίγουρος καθώς η επιλεγμένη ομάδα μπορεί να μην είναι αντιπροσωπευτική ολόκληρου του πληθυσμού. Παρ' όλο αυτά, καμιά φορά είναι πιο σημαντικό να συμμετέχουν κάποια συγκεκριμένα παρά η ομάδα να είναι αντιπροσωπευτική. Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιείται συχνά στα αρχικά στάδια έρευνας για να πάρει κανείς μια χονδρική εκτίμηση των αποτελεσμάτων χωρίς οικονομική και χρονική επιβάρυνση για τη συλλογή πληροφοριών (Παρασκευόπουλος, 1993).

8.5 Τόπος – Χρόνος

Τα εξήντα (60) ερωτηματολόγια δόθηκαν στο Δημαρχείο Νίκαιας – Αγίου Ιωάννη Ρέντη και συγκεκριμένα στην οδό Μπιχάκη 8 στο Ρέντη, όπου ήταν εύκολη η πρόσβαση μας εκεί διότι πραγματοποιήθηκε η εξαμηνιαία πρακτική άσκηση και σε στενό οικογενειακό περιβάλλον (θείους - θείες). Η προϋπόθεση ήταν να είναι γονείς με ανήλικα παιδιά έως δώδεκα (12) ετών. Ο χρόνος που δόθηκε για τη συμπλήρωση του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου ήταν πέντε (5) μέρες.

8.6 Εργαλείο Έρευνας

Για τη συλλογή υλικού υπάρχουν τρεις μέθοδοι: η παρατήρηση, η συνέντευξη και το ερωτηματολόγιο. Στη συγκεκριμένη έρευνα που πραγματοποιήσαμε, χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο είναι ένα έντυπο που περιέχει μια σειρά δομημένων ερωτήσεων οι οποίες παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη σειρά και στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει γραπτά (Δουλκέρη, 2015).

Τα κυριότερα **πλεονεκτήματα** των ερωτηματολογίων είναι:

- ❖ Στοιχίζουν πολύ φθηνότερα από τις συνεντεύξεις.
- ❖ Μπορούν να σταλούν σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων.
- ❖ Είναι εύκολη η κατασκευή και η χρήση του.
- ❖ Οι ερωτώμενοι μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα (έλλειψη άμεσης επικοινωνίας)
- ❖ Τυποποιημένοι τρόποι ανάλυσης του υλικού.
- ❖ Ο ερευνητής δεν μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις.
- ❖ Είναι η λιγότερο χρονοβόρα μέθοδος.

Τα κυριότερα **μειονεκτήματα** των ερωτηματολογίων είναι:

- ❖ Ο ερευνητής δεν είναι σε θέση να αποσαφηνίσει τις ανοιχτές ερωτήσεις.
- ❖ Υποχρεώνει τον ερωτηθέντα να απαντήσει με έναν συγκεκριμένο τρόπο.

Με βάση τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζονται πιο πάνω, και λόγω της απειρίας του ερευνητή αλλά και του περιορισμένου χρόνου που απαιτεί η έρευνα, μιας και πρόκειται για πτυχιακή εργασία, κρίθηκε ότι το ερωτηματολόγιο είναι το καταλληλότερο μέσο για την διεκπεραίωση αυτής της ερευνητικής μελέτης (Δουλκέρη, 2015).

Το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας και περιείχε 20 ερωτήσεις, εκ των οποίων οι 7 ερωτήσεις, έχουν ως θέμα τις απόψεις των γονέων σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού, θεωρούνται και οι εξαρτημένες μεταβλητές. Ο τύπος ερωτήσεων ήταν «ανοικτού» και σε κάποιες «κλειστού» τύπου (π.χ. άλλο...) και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.

Έπειτα από τη σύνταξη του ερωτηματολογίου ακολούθησε η πιλοτική έρευνα, η οποία φάνηκε αρκετά χρήσιμη προκειμένου να προβούμε σε διόρθωση λάθων ή στην αναδιατύπωση κάποιων ερωτήσεων. Το τελευταίο βήμα στο σχεδιασμό του ερωτηματολογίου είναι να δοκιμάσει ο ερευνητής με μια μικρή ομάδα ανθρώπων πριν ξεκινήσει με τη κύρια έρευνα. Ιδανικά θα πρέπει να ο δοκιμάσει στον ίδιο τύπο ανθρώπων που θα συμπεριλάβει στην κανονική έρευνα.

Αυτό μπορεί να φανερώσει κάποια απροσδόκητα προβλήματα με το μάκρος του ερωτηματολογίου, τη φρασεολογία, τη κατανόηση τη σειρά των ερωτήσεων, οδηγίες, ανεπαρκές επιλογές στις απαντήσεις, κ.α. Ακόμη, ο ερευνητής θα καταφέρει να καταλάβει εάν οι ερωτώμενοι καταλαβαίνουν τις ερωτήσεις και δίνουν χρήσιμες απαντήσεις. Μετά τα πιλοτικά, μπορεί να διορθώσει τα ερωτηματολόγια όπου χρειάζεται (Δουλκέρη, 2015).

Έτσι, και εμείς έπειτα από την συμπλήρωση περίπου πέντε (5) ερωτηματολογίων, αναδιατυπώσαμε κάποιες ερωτήσεις για να διασφαλίσουμε ότι θα είναι σαφείς και παράλληλα προσδιορίσαμε εκ νέου κάποια σημεία των απαντήσεων. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι τα γενικότερα συμπεράσματα των ερωτώμενων γονέων που

έλαβαν μέρος στην πιλοτική έρευνα ήταν θετικά, καθότι ανέφεραν ότι το θέμα ήταν ενδιαφέρον και το ερωτηματολόγιο ευχάριστο, εύκολο και σύντομο ως προς τη συμπλήρωση του.

8.7 Φάσεις Έρευνας

Αφού μελετήσαμε πάλι την βιβλιογραφία που χρησιμοποιήσαμε στην πτυχιακή, δημιουργήσαμε το ερευνητικό θέμα και τα ερευνητικά ερωτήματα. Με την σχολαστική ανάγνωση του κάθε κεφαλαίου, καταφέραμε να σχηματίσουμε τις βασικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Αφού, γράψαμε τις ερωτήσεις, έγινε μία πιλοτική έρευνα, μοιράζοντας πέντε (5) ερωτηματολόγια στο δείγμα που είχε επιλεγθεί να ερευνηθεί.

Με τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων αυτών καταφέραμε να δούμε τις τυχόν αδυναμίες του ερωτηματολογίου, έτσι ώστε να αναδιατυπώσουμε κάποιες ερωτήσεις, ώστε να γίνουν πιο σαφείς και απλές. Στη συνέχεια, μοιράστηκαν τα ερωτηματολόγια στο Δημαρχείο της Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη (συγκεκριμένα Μπιχάκη 8 στο Ρέντη) και σε στενό οικογενειακό περιβάλλον (θείους - θείες).

Αφού μοιράστηκαν τα ερωτηματολόγια, δόθηκε χρονικό περιθώριο πέντε (5) μέρες στον κάθε ερωτώμενο για να συμπληρωθούν. Βέβαια, υπήρχαν αρκετοί που το επέστρεψαν την ίδια μέρα κιόλας. Μετά την παραλαβή των ερωτηματολογίων περάσαμε τα δεδομένα μας στο πρόγραμμα spss και εκεί αρχίσαμε να κάνουμε την ανάλυση των στατιστικών δεδομένων και στη συνέχεια συσχέτιση των δημογραφικών ερωτήσεων με των κύριων ερωτήσεων.

8.8 Ζητήματα Ηθικής και Δεοντολογίας

Πριν μοιραστεί το ερωτηματολόγιο σε κάθε ερωτώμενο, αναφερθήκαμε για τον

σκοπό της συγκεκριμένης έρευνας και για την τήρηση του απορρήτου, καθώς το ερωτηματολόγιο θα ήταν ανώνυμο. Δεν υπήρχε καμία επίπτωση στο αν κάποιος ερωτώμενος δεν ήθελε τελικά να συμμετάσχει ή ενώ είχε ξεκινήσει την διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, στην πορεία δεν ήθελε να συνεχίσει για προσωπικούς του λόγους. Τονίστηκε ότι θα υπάρχει εχεμύθεια και ότι τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε από τα ερωτηματολόγια θα χρησιμοποιούν μόνο για λόγους της συγκεκριμένης πτυχιακής.

8.9 Περιορισμοί Έρευνας

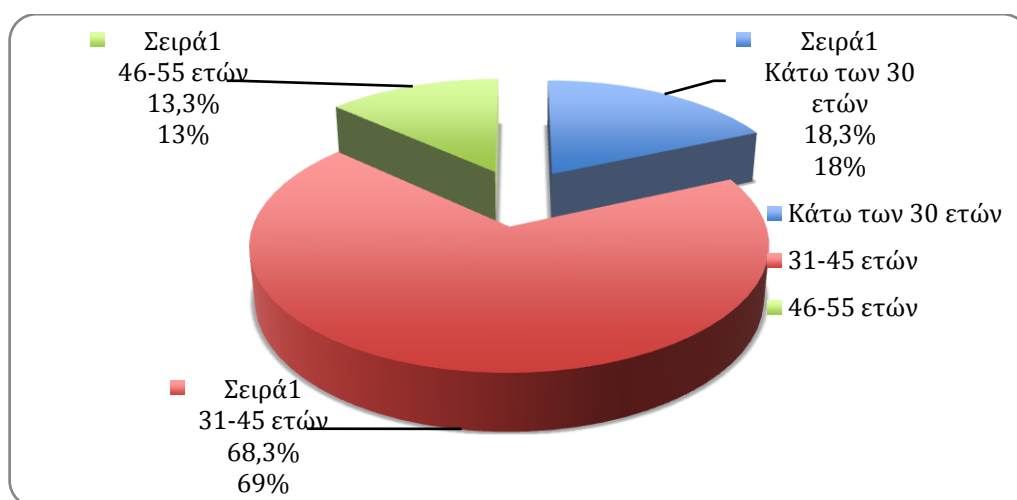
Τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε ήταν η δυσκολία στο να βρούμε έγκαιρα κάποιους από τους ερωτώμενους καθώς είχαν άδεια από τη δουλειά και στην τήρηση της παράδοσης των ερωτηματολογίων. Κάποιοι από αυτούς δεν ήταν συνεπείς στην παράδοση των ερωτηματολογίων εντός των πέντε (5) ημερών, όπως είχαμε συμφωνήσει στην αρχή. Όταν καταφέραμε, όμως, να συλλέξουμε και τα εξήντα (60) ερωτηματολόγια δεν υπήρξε κάποιο άλλο ιδιαίτερο πρόβλημα, συνεχίζοντας έτσι στην ανάλυση των στατιστικών δεδομένων.

9^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ (ΠΟΣΟΤΙΚΗ) ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Α. Δημογραφικά Στοιχεία

Πίνακας 1. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ηλικίας των ατόμων του δείγματος.

Ηλικία	f	%
Κάτω των 30 ετών	11	18,3
31-45 ετών	41	68,3
46-55 ετών	8	13,3
Άνω των 55 ετών	–	–
Σύνολο	60	100

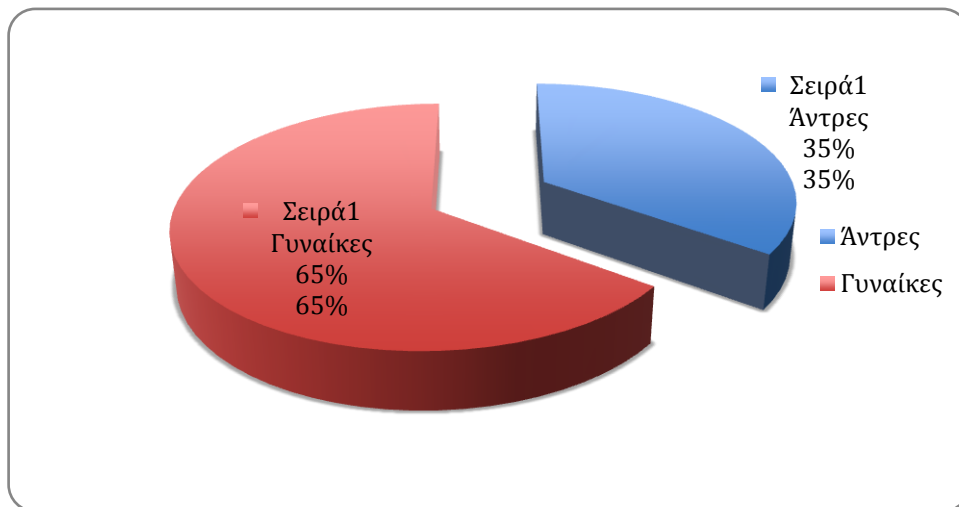

Σχήμα 1. Γράφημα πίτα για την ηλικία των ατόμων του δείγματος.

Αρχικά, θα παρουσιάσουμε τα στατιστικά μέτρα των δημογραφικών στοιχείων των ατόμων του δείγματός μας. Η πρώτη ερώτηση αφορούσε την ηλικία των ερωτηθέντων και το 18,3% των ατόμων ήταν ηλικίας κάτω από 30 ετών, το 68,3% από 31 έως 45 ετών ενώ το 13,3% ήταν ηλικίας από 46 έως 55 ετών.

Πίνακας 2. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του φύλου των ατόμων του δείγματος.

Φύλο	f	%
Άντρες	21	35
Γυναίκες	39	65
Σύνολο	60	100

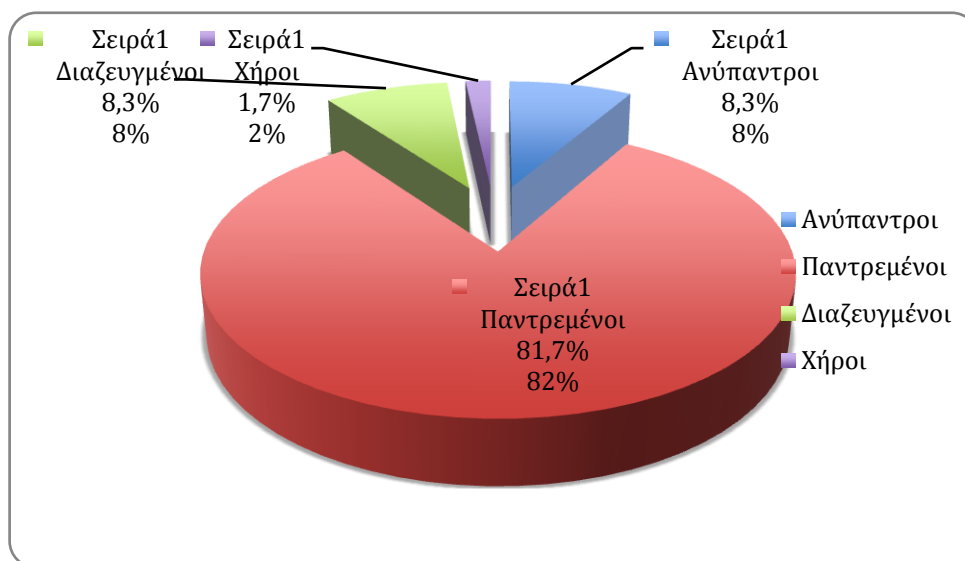

Σχήμα 2. Γράφημα πίτα για το φύλο των ατόμων του δείγματος.

Ως προς το φύλο των ατόμων, το 35% ήταν άντρες και το υπόλοιπο 65% γυναίκες.

Πίνακας 3. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της οικογενειακής κατάστασης των ατόμων του δείγματος.

Οικογενειακή κατάσταση	f	%
Ανύπαντροι	5	8,3
Παντρεμένοι	49	81,7
Διαζευγμένοι	5	8,3
Χήροι	1	1,7
Σύνολο	60	100

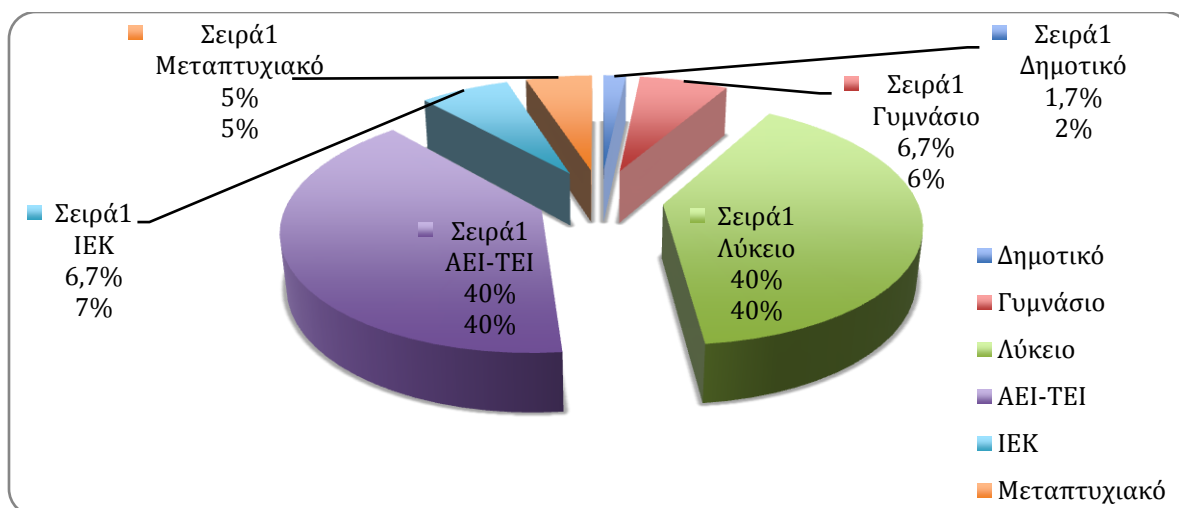

Σχήμα 3. Γράφημα πίτα για την οικογενειακή κατάσταση των ατόμων του δείγματος.

Έπειτα, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για την οικογενειακή τους κατάσταση, και από τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα παρατηρούμε ότι το 8,3% είναι ανύπαντροι, η πλειοψηφία (το 81,7%) είναι παντρεμένοι, το 8,3% είναι διαζευγμένοι και το 1,7% είναι χήροι.

Πίνακας 4. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του μορφωτικού επιπέδου των ατόμων του δείγματος.

Μορφωτικό επίπεδο	f	%
Δημοτικό	1	1,7
Γυμνάσιο	4	6,7
Λύκειο	24	40
ΑΕΙ-ΤΕΙ	24	40
ΙΕΚ	4	6,7
Μεταπτυχιακό	3	5
Σύνολο	60	100

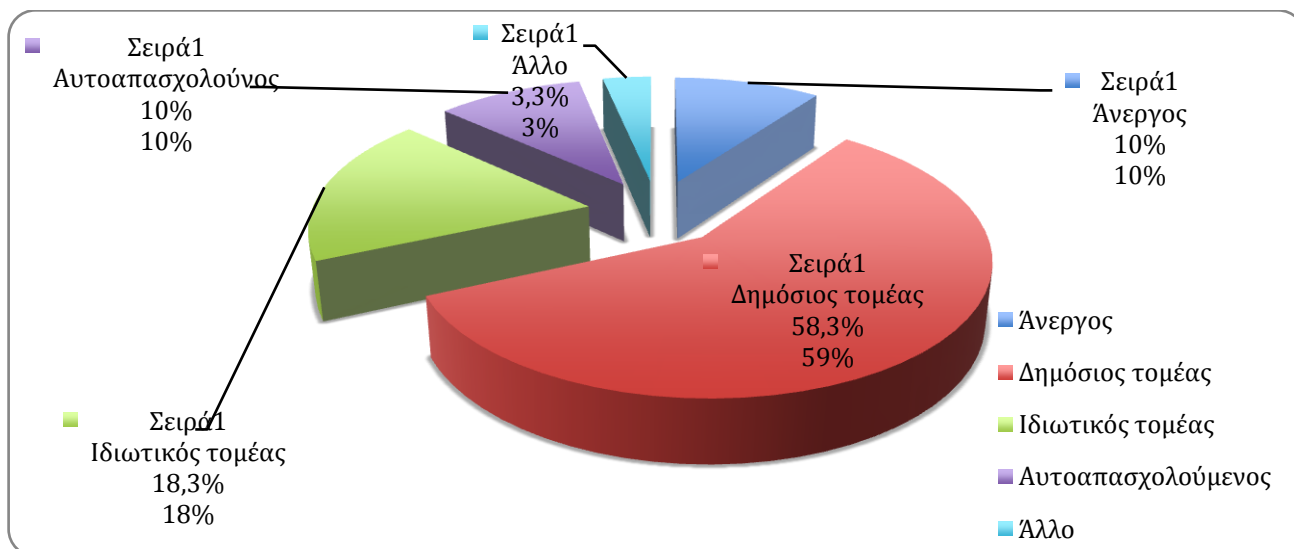

Σχήμα 4. Γράφημα πίτα για το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων του δείγματος.

Στη συνέχεια, τα άτομα του δείγματος κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με τις σπουδές τους και από τις απαντήσεις τους προκύπτει ότι το 1,7% είναι απόφοιτοι Δημοτικού, το 6,7% απόφοιτοι Γυμνασίου, το 40% απόφοιτοι Λυκείου, το 40% έχει πτυχίο ΑΕΙ – ΤΕΙ, το 6,7% έχει τελειώσει κάποιο ΙΕΚ και το 5% είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού διπλώματος.

Πίνακας 5. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της εργασίας των ατόμων του δείγματος.

Εργασία	f	%
Άνεργος	6	10
Δημόσιος τομέας	35	58,3
Ιδιωτικός τομέας	11	18,3
Αυτοαπασχολούμενος	6	10
Άλλο	2	3,3
Σύνολο	60	100

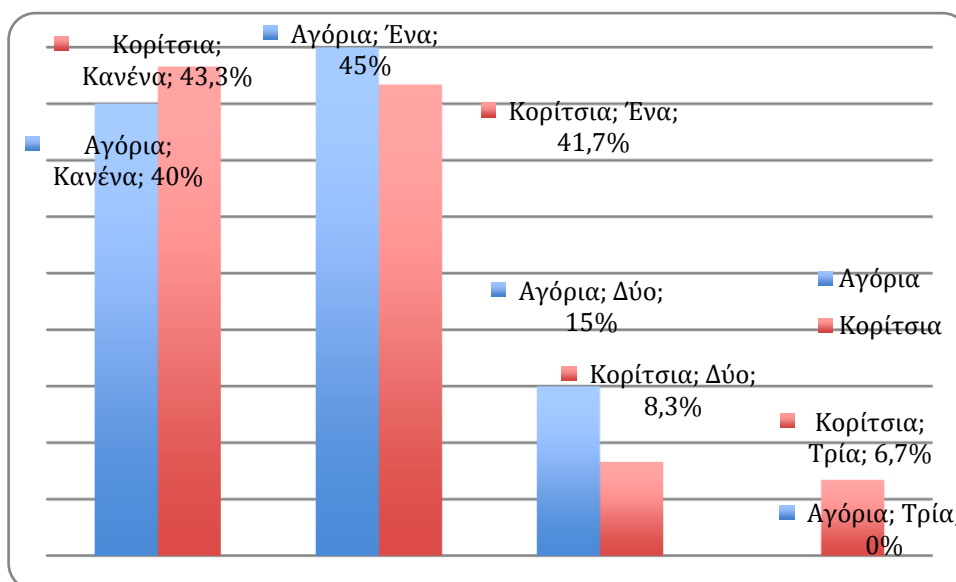

Σχήμα 5. Γράφημα πίτα για την εργασία των ατόμων του δείγματος.

Η επόμενη δημογραφική ερώτηση ήταν σχετική με το επάγγελμα των ερωτηθέντων και από τα αποτελέσματα του ακόλουθου πίνακα συμπεραίνουμε ότι το 10% των ατόμων του δείγματος είναι άνεργοι, το 58,3% εργάζονται στο Δημόσιο τομέα, το 18,3% στον Ιδιωτικό τομέα, το 10% είναι αυτοαπασχολούμενοι και το 3,3% απάντησε «άλλο».

Πίνακας 6. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του αριθμού των ανήλικων κοριτσιών και αγοριών των ατόμων του δείγματος.

Αριθμός ανήλικων παιδιών	Αγόρια f(%)	Κορίτσια f(%)
Κανένα	24 (40%)	26 (43,3%)
Ένα	27 (45%)	25 (41,7%)
Δύο	9 (15%)	5 (8,3%)
Τρία	0 (0%)	4 (6,7%)
Σύνολο	60	100

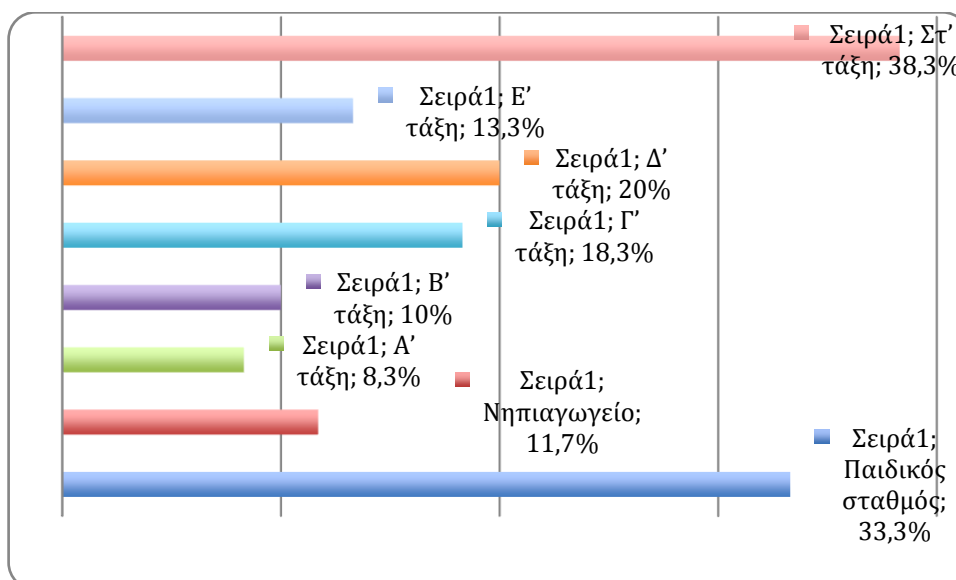

Σχήμα 6. Σύνθετο ακιδωτό γράφημα για τον αριθμό των ανήλικων κοριτσιών και αγοριών των ατόμων του δείγματος.

Έπειτα, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν σχετικά με τον αριθμό των ανήλικων (ηλικίας μέχρι 12 ετών) αγοριών και κοριτσιών έχουν. Από τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα συμπεραίνουμε ότι το 40% των ατόμων δεν έχει κανένα αγόρι και το 43,3% κανένα κορίτσι, το 45% των ατόμων έχει ένα αγόρι και το 41,7% ένα κορίτσι, το 15% έχει δύο αγόρια και το 8,3% δύο κορίτσια και τέλος κανένας δεν έχει τρία αγόρια ενώ το 6,7% έχει τρία κορίτσια.

Πίνακας 7. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της τάξης φοίτησης των παιδιών των ατόμων του δείγματος.

Τάξη φοίτησης	Ναι f(%)	Όχι f(%)
Παιδικός σταθμός	20 (33,3%)	40 (66,7%)
Νηπιαγωγείο	7 (11,7%)	53 (88,3%)
Α' τάξη	5 (8,3%)	55 (91,7%)
Β' τάξη	6 (10%)	54 (90%)
Γ' τάξη	11 (18,3%)	49 (81,7%)
Δ' τάξη	12 (20%)	48 (80%)
Ε' τάξη	8 (13,3%)	52 (86,7%)
Στ' τάξη	23 (38,3%)	37 (61,7%)

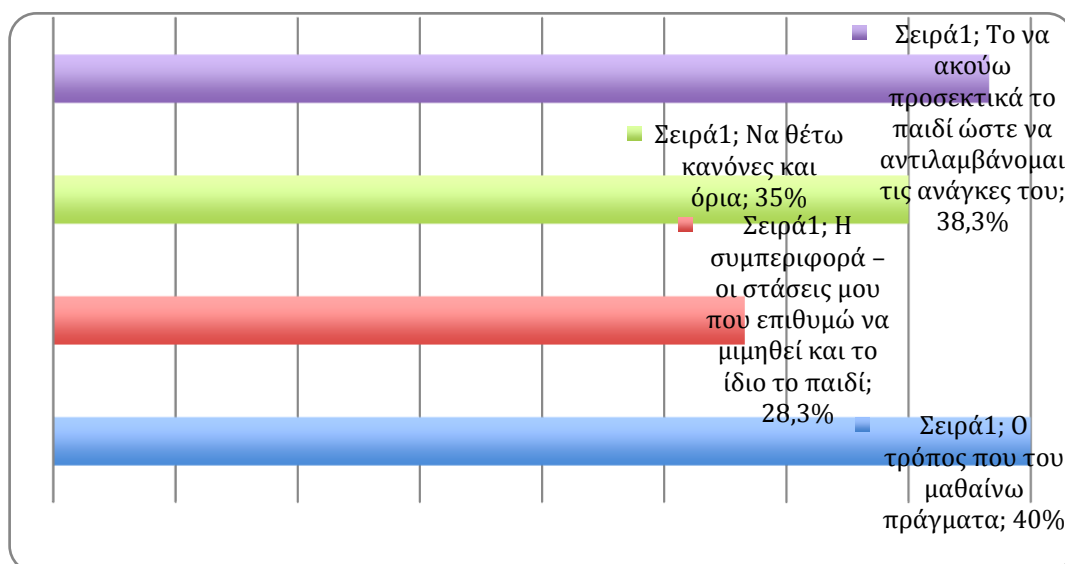
Σχήμα 7. Ραβδόγραμμα για την τάξη φοίτησης των παιδιών των ατόμων του δείγματος.

Η τελευταία δημογραφική ερώτηση αφορούσε τις τάξεις που φοιτούν τα παιδιά των ατόμων του δείγματος και από τα παρακάτω αποτελέσματα συμπεραίνουμε ότι το 33,3% των παιδιών πηγαίνουν παιδικό σταθμό, το 11,7% νήπιο, το 8,3% Α' Δημοτικού, το 10% Β' Δημοτικού, το 18,3% Γ' Δημοτικού, το 20% Δ' Δημοτικού, το 13,3% Ε' Δημοτικού και το 38,3% πηγαίνει Στ' Δημοτικού.

B. Κύριες Ερωτήσεις

Πίνακας 8. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 8 για τον όρο διαπαιδαγώγηση για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 8	Ναι f(%)	Όχι f(%)
Ο τρόπος που του μαθαίνω πράγματα	24 (40%)	36 (60%)
Η συμπεριφορά – οι στάσεις μου που επιθυμώ να μιμηθεί και το ίδιο το παιδί	17 (28,3%)	43 (71,7%)
Να θέτω κανόνες και όρια	21 (35%)	39 (65%)
Το να ακούω προσεκτικά το παιδί ώστε να αντιλαμβάνομαι τις ανάγκες του	23 (38,3%)	37 (61,7%)

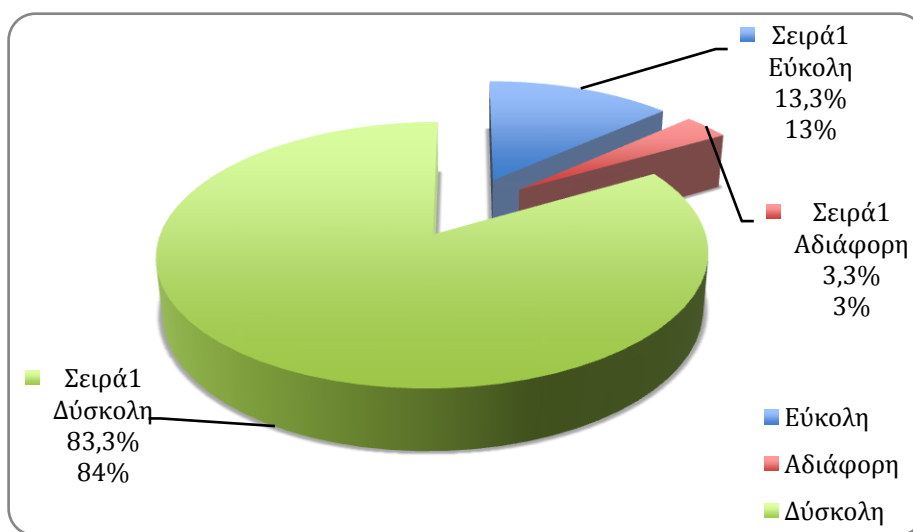

Σχήμα 8. Ραβδόγραμμα για την ερώτηση 8 για τα άτομα του δείγματος.

Η πρώτη ερώτηση που κλήθηκαν να απαντήσουν οι συμμετέχοντες για την διαπαιδαγώγηση ήταν για τον όρο της και μπορούσαν να επιλέξουν πάνω από μια από τις απαντήσεις που δίνονταν. Για το 40% διαπαιδαγώγηση είναι ο τρόπος που του μαθαίνουν πράγματα, για το 28,3% είναι η συμπεριφορά – οι στάσεις τους που επιθυμούν να μιμηθεί και το ίδιο το παιδί, για το 35% είναι να θέτει κανόνες και όρια και για το 38,3% το να ακούνε προσεκτικά το παιδί ώστε να αντιλαμβάνονται τις ανάγκες του.

Πίνακας 9. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 9 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 9	f	%
Εύκολη	8	13,3
Αδιάφορη	2	3,3
Δύσκολη	50	83,3
Σύνολο	60	100

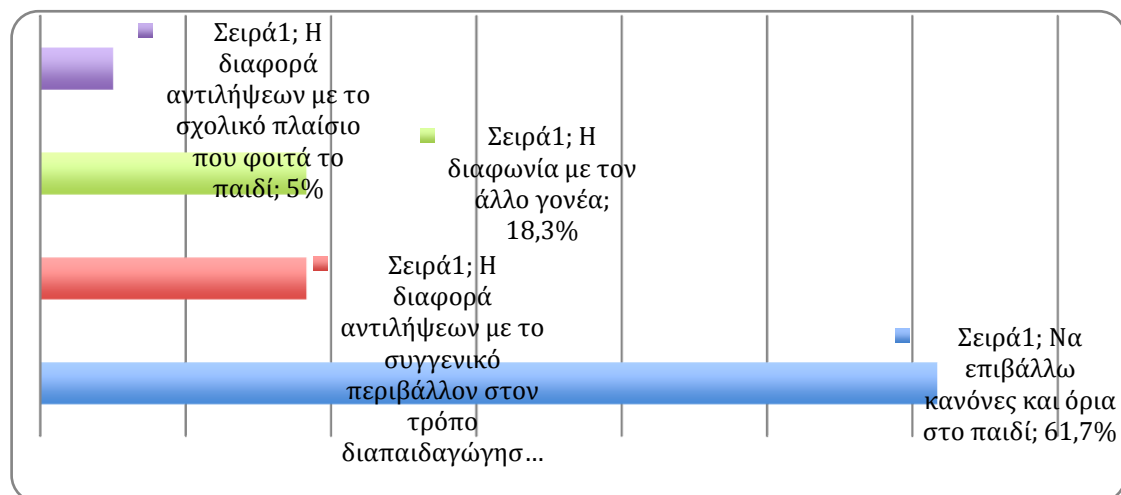

Σχήμα 9. Γράφημα πίτας για την ερώτηση 9 για τα άτομα του δείγματος.

Στη συνέχεια, οι γονείς ρωτήθηκαν πως τους φαίνεται η διαδικασία της διαπαιδαγώγησης του παιδιού τους και το 13,3% απάντησε ότι είναι εύκολη διαδικασία, το 3,3% αδιάφορη και το 83,3% ότι είναι δύσκολη διαδικασία.

Πίνακας 10. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 9.1 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 9.1	Ναι f(%)	Όχι f(%)	Κανένα f(%)
Να επιβάλλω κανόνες και όρια στο παιδί	37 (61,7%)	13 (21,7%)	10 (16,7%)
Η διαφορά αντιλήψεων με το συγγενικό περιβάλλον στον τρόπο διαπαιδαγώγησης του παιδιού	11 (18,3%)	39 (65%)	10 (16,7%)
Η διαφωνία με τον άλλο γονέα	11 (18,3%)	39 (65%)	10 (16,7%)
Η διαφορά αντιλήψεων με το σχολικό πλαίσιο που φοιτά το παιδί	3 (5%)	47 (78,3%)	10 (16,7%)

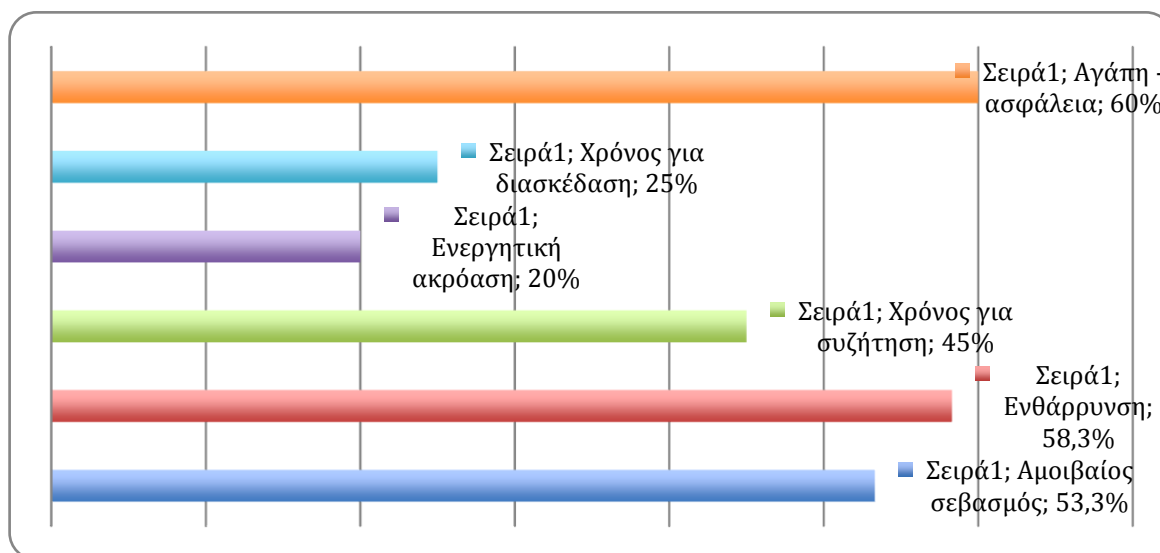

Σχήμα 10. Ραβδόγραμμα για την ερώτηση 9.1 για τα άτομα του δείγματος.

Έπειτα, όσοι απάντησαν στην προηγούμενη ερώτηση ότι η διαπαιδαγώγηση είναι μια δύσκολη διαδικασία, κλήθηκαν να απαντήσουν τι τους δυσκολεύει περισσότερο και είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν πάνω από μια απάντηση. Έτσι, το 61,7% απάντησε ότι είναι να επιβάλλει κανόνες και όρια στο παιδί, το 18,3% ότι είναι η διαφορά αντιλήψεων με το συγγενικό περιβάλλον στον τρόπο διαπαιδαγώγησης του παιδιού, το 18,3% ότι είναι η διαφωνία με τον άλλο γονέα και το 5% είναι η διαφορά αντιλήψεων με το σχολικό πλαίσιο που φοιτά το παιδί.

Πίνακας 11. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 10 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 10	Ναι f(%)	Όχι f(%)
Αμοιβαίος σεβασμός	32 (53,3%)	28 (46,7%)
Ενθάρρυνση	35 (58,3%)	25 (41,7%)
Χρόνος για συζήτηση	27 (45%)	33 (55%)
Ενεργητική ακρόαση	12 (20%)	48 (80%)
Χρόνος για διασκέδαση	15 (25%)	45 (75%)
Αγάπη - ασφάλεια	36 (60%)	24 (40%)

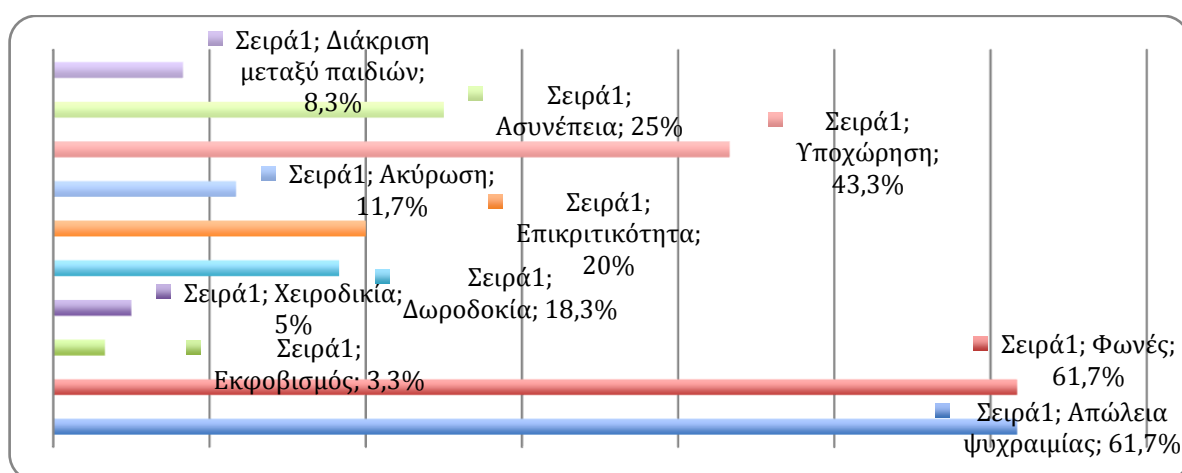

Σχήμα 11. Ραβδόγραμμα για την ερώτηση 10 για τα άτομα του δείγματος.

Στην ερώτηση 10 οι γονείς ρωτήθηκαν ποια από τα παρακάτω εργαλεία πιστεύουν ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού και το 53,3% απάντησε ο αμοιβαίος σεβασμός, το 58,3% η ενθάρρυνση, το 45% ο χρόνος για συζήτηση, το 20% η ενεργητική ακρόαση, το 25% ο χρόνος για διασκέδαση και το 60% είναι η αγάπη και η ασφάλεια.

Πίνακας 12. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 11 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 11	Ναι f(%)	Όχι f(%)
Απώλεια ψυχραιμίας	37 (61,7%)	23 (38,3%)
Φωνές	37 (61,7%)	23 (38,3%)
Εκφοβισμός	2 (3,3%)	58 (96,7%)
Χειροδικία	3 (5%)	57 (95%)
Δωροδοκία	11 (18,3%)	49 (81,7%)
Επικριτικότητα	12 (20%)	48 (80%)
Ακύρωση	7 (11,7%)	53 (88,3%)
Υποχώρηση	26 (43,3%)	34 (56,7%)
Ασυνέπεια	15 (25%)	45 (75%)
Διάκριση μεταξύ παιδιών	5 (8,3%)	55 (91,7%)

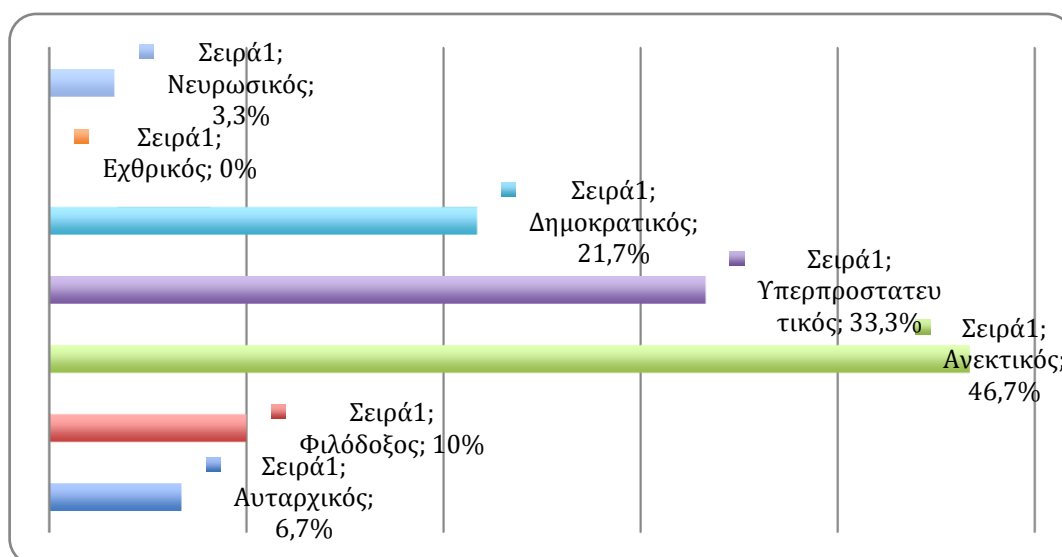

Σχήμα 12. Ραβδόγραμμα για την ερώτηση 11 για τα άτομα του δείγματος.

Η ερώτηση 11 ανέφερε ότι στα πλαίσια της προσπάθειας για σωστή διαπαιδαγώγηση, αρκετές φορές οι γονείς πράττουν κάποια λάθη και καλούνται να απαντήσουν ποια από τα παρακάτω λάθη έχουν πράξει. Από τον παρακάτω πίνακα συμπεραίνουμε ότι το 61,7% απάντησε η απώλεια ψυχραιμίας, το 61,7% οι φωνές, το 3,3% ο εκφοβισμός, το 5% η χειροδικία, το 18,3% η δωροδοκία, το 20% η επικριτικότητα, το 11,7% η ακύρωση, το 43,3% η υποχώρηση, το 25% η ασυνέπεια και το 8,3% η διάκριση μεταξύ των παιδιών.

Πίνακας 13. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 12 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 12	Ναι f(%)	Όχι f(%)
Αυταρχικός	4 (6,7%)	56 (93,3%)
Φιλόδοξος	6 (10%)	54 (90%)
Ανεκτικός	28 (46,7%)	32 (53,3%)
Υπερπροστατευτικός	20 (33,3%)	40 (66,7%)
Δημοκρατικός	13 (21,7%)	47 (78,3%)
Εχθρικός	0 (0%)	60 (100%)
Νευρωσικός	2 (3,3%)	58 (96,7%)

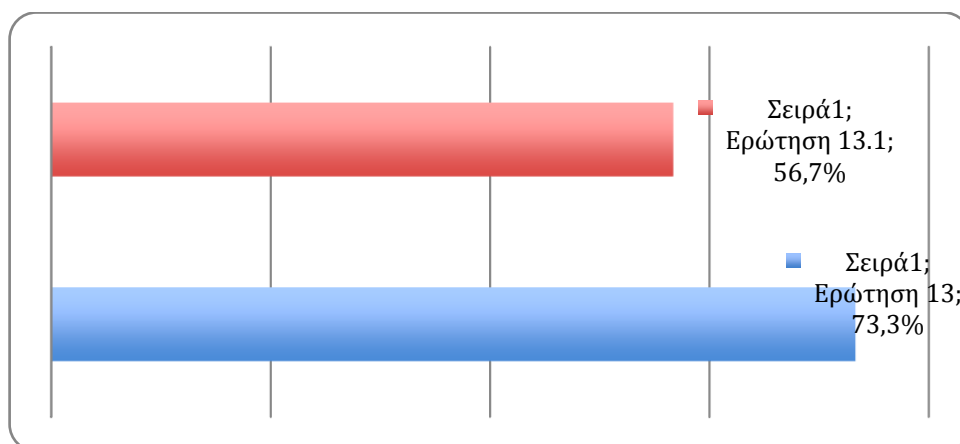

Σχήμα 13. Ραβδόγραμμα για την ερώτηση 12 για τα άτομα του δείγματος.

Στην επόμενη ερώτηση οι γονείς κλήθηκαν να απαντήσουν τι τύπος γονέα θεωρούν ότι είναι και από τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα το 6,7% απάντησε αυταρχικός, το 10% φιλόδοξος, το 46,7% ανεκτικός, το 33,3% υπερπροστατευτικός, το 21,7% δημοκρατικός και το 3,3% νευρωσικός. Ενώ τον τύπου εχθρικού γονέα δεν απάντησε κανείς.

Πίνακας 14. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) των ερωτήσεων 13 και 13.1 για τα άτομα του δείγματος.

Ερωτήσεις	Ναι f(%)	Όχι f(%)	Κανένα f(%)
Ερώτηση 13	44 (73,3%)	16 (26,7%)	
Ερώτηση 13.1	34 (56,7%)	10 (16,7%)	16 (26,7%)

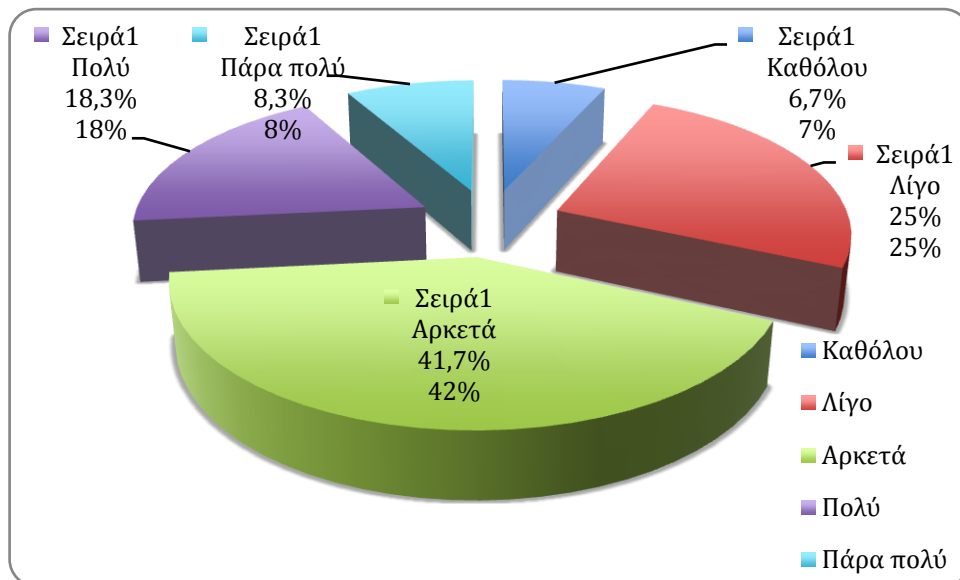

Σχήμα 14. Ραβδόγραμμα για τις θετικές απαντήσεις των ερωτήσεων 13 και 13.1 για τα άτομα του δείγματος.

Στην επόμενη ερώτηση (ερώτηση 13) οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν αν εφαρμόζουν στην πράξη το γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης που πιστεύουν ότι πρέπει ένας γονιός να χρησιμοποιεί και το 73,3% απάντησε θετικά ενώ το 26,7% αρνητικά. Έπειτα, όσοι απάντησαν θετικά, ερωτήθηκαν αν το γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης έχει τα αποτελέσματα που αναμένουν και το 56,7% των ατόμων απάντησε θετικά.

Πίνακας 15. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 14 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 14	f	%
Καθόλου	4	6,7
Λίγο	15	25
Αρκετά	25	41,7
Πολύ	11	18,3
Πάρα πολύ	5	8,3
Σύνολο	60	100

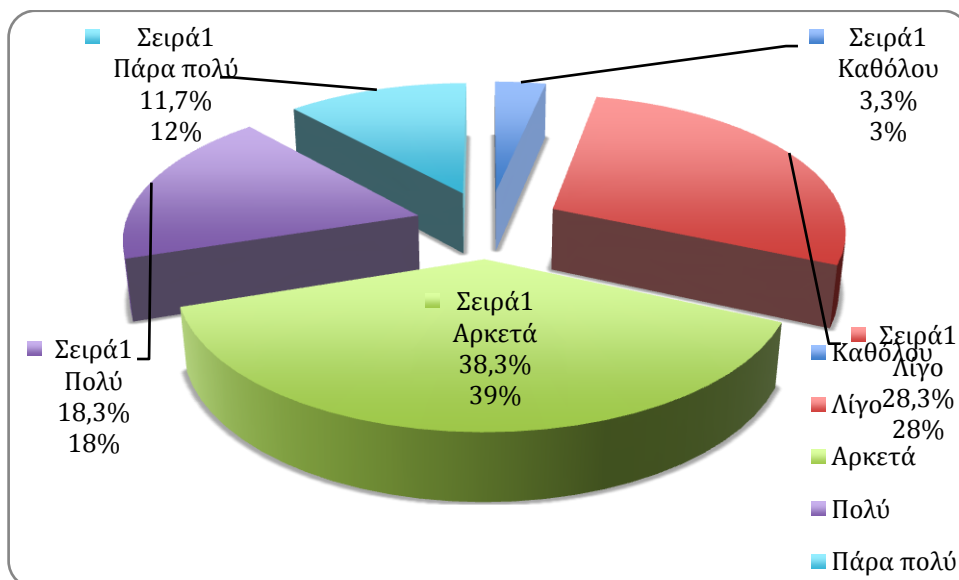

Σχήμα 15. Γράφημα πίτας για την ερώτηση 14 για τα άτομα του δείγματος.

Η ερώτηση 14 αφορούσε το βαθμό που πιστεύουν ότι επηρεάζεται η διαπαιδαγώγηση του παιδιού τους από το συγγενικό περιβάλλον (παππούδες, θείοι, ξαδέρφια κ.α) και το 6,7% απάντησε καθόλου, το 25% λίγο, το 41,7% αρκετά, το 18,3% πολύ και το 8,3% πάρα πολύ.

Πίνακας 16. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 15 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 15	f	%
Καθόλου	2	3,3
Λίγο	17	28,3
Αρκετά	23	38,3
Πολύ	11	18,3
Πάρα πολύ	7	11,7
Σύνολο	60	100

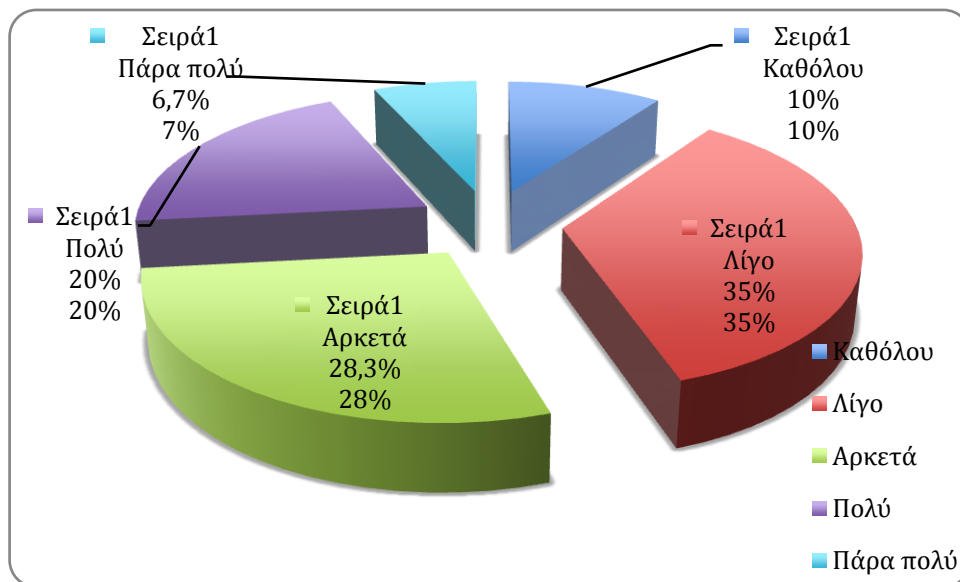

Σχήμα 16. Γράφημα πίτας για την ερώτηση 15 για τα άτομα του δείγματος.

Η ερώτηση 15 αφορούσε το βαθμό που πιστεύουν ότι επηρεάζεται η διαπαιδαγώγηση του παιδιού τους από τις παρέες των φίλων του και το 3,3% απάντησε καθόλου, το 28,3% λίγο, το 38,3% αρκετά, το 18,3% πολύ και το 11,7% πάρα πολύ.

Πίνακας 17. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 16 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 16	f	%
Καθόλου	6	10
Λίγο	21	35
Αρκετά	17	28,3
Πολύ	12	20
Πάρα πολύ	4	6,7
Σύνολο	60	100

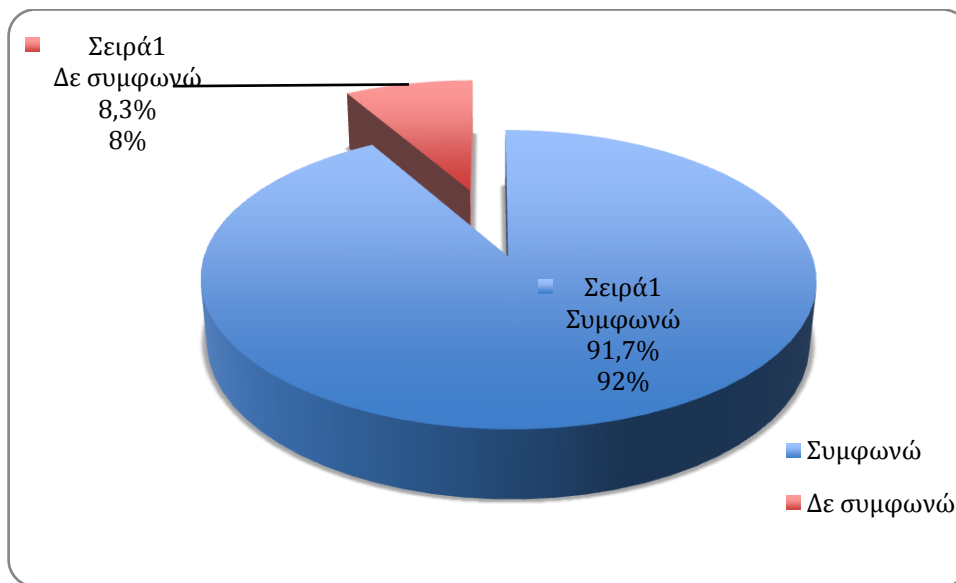

Σχήμα 17. Γράφημα πίτας για την ερώτηση 16 για τα άτομα του δείγματος.

Η ερώτηση 16 αφορούσε το βαθμό που πιστεύουν ότι επηρεάζεται η διαπαιδαγώγηση του παιδιού τους από την τεχνολογία (βιντεοπαιχνίδια, διαδίκτυο, facebook) και το 10% απάντησε καθόλου, το 35% λίγο, το 28,3% αρκετά, το 20% πολύ και το 6,7% πάρα πολύ.

Πίνακας 18. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 17 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 17	f	%
Συμφωνώ	55	91,7
Δε συμφωνώ	5	8,3
Σύνολο	60	100

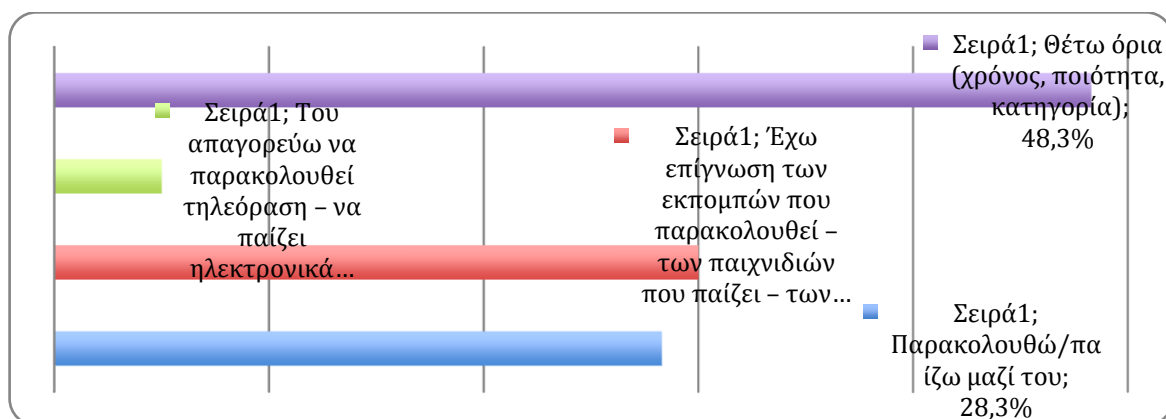

Σχήμα 18. Γράφημα πίτας για την ερώτηση 17 για τα άτομα του δείγματος.

Στην επόμενη ερώτηση (ερώτηση 17) οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν αν συμφωνούν ότι ολοένα και περισσότερα παιδιά αφιερώνουν τον ελεύθερο χρόνο τους στο να παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια, στο διαδίκτυο ή στο facebook και το 91,7% απάντησε ότι συμφωνεί με αυτήν την άποψη ενώ το 8,3% διαφωνεί.

Πίνακας 19. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 17.1 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 17.1	Ναι f(%)	Όχι f(%)	Κανένα f(%)
Παρακολουθώ/παίζω μαζί του	17 (28,3%)	39 (65%)	4 (6,7%)
Έχω επίγνωση των εκπομπών που παρακολουθεί – των παιχνιδιών που παίζει – των ιστοσελίδων που επισκέπτεται	18 (30%)	38 (63,3%)	4 (6,7%)
Του απαγορεύω να παρακολουθεί τηλεόραση – να παίζει ηλεκτρονικά παιχνίδια – να ασχολείται με το διαδίκτυο	3 (5%)	53 (88,3%)	4 (6,7%)
Θέτω όρια (χρόνος, ποιότητα, κατηγορία)	29 (48,3%)	27 (45%)	4 (6,7%)

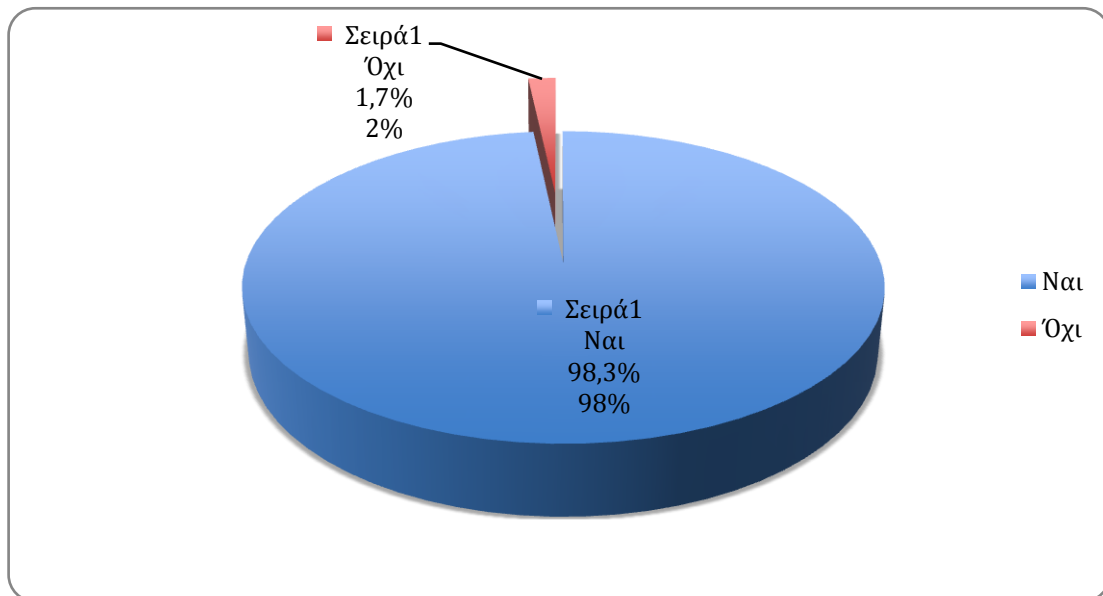

Σχήμα 19. Ραβδόγραμμα για την ερώτηση 17.1 για τα άτομα του δείγματος.

Στη συνέχεια, όσοι απάντησαν ότι συμφωνούν στην προηγούμενη ερώτηση κλήθηκαν να απαντήσουν πως το αντιμετωπίζουν αυτό το πρόβλημα και το 28,3% απάντησε ότι παρακολουθεί και παίζει μαζί του, το 30% ότι έχει επίγνωση των εκπομπών που παρακολουθεί – των παιχνιδιών που παίζει – των ιστοσελίδων που επισκέπτεται, το 5% ότι του απαγορεύει να παρακολουθεί τηλεόραση – να παίζει ηλεκτρονικά παιχνίδια – να ασχολείται με το διαδίκτυο και το 48,3% θέτει όρια (χρόνος, ποιότητα, κατηγορία).

Πίνακας 20. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 18 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 18	f	%
Ναι	59	98,3
Όχι	1	1,7
Σύνολο	60	100

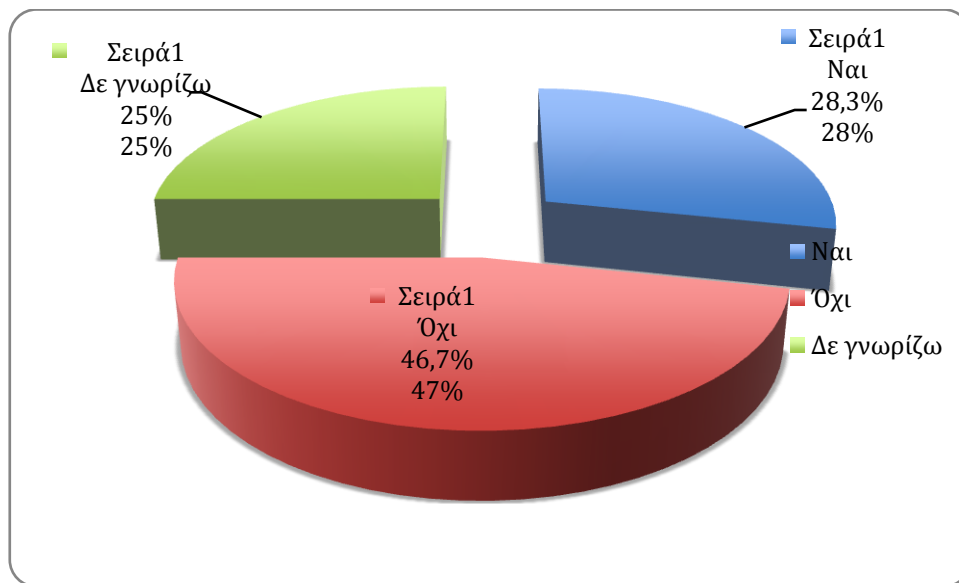

Σχήμα 20. Γράφημα πίτας για την ερώτηση 18 για τα άτομα του δείγματος.

Η ερώτηση 18 αφορούσε το αν πιστεύουν τα άτομα του δείγματος ότι η συνεργασία γονέων και σχολείου βοηθά στη σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού και η συντριπτική πλειοψηφία το 98,3% απάντησε θετικά ενώ μόλις το 1,7% αρνητικά.

Πίνακας 21. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 19 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 19	f	%
Ναι	17	28,3
Όχι	28	46,7
Δε γνωρίζω	15	25
Σύνολο	60	100

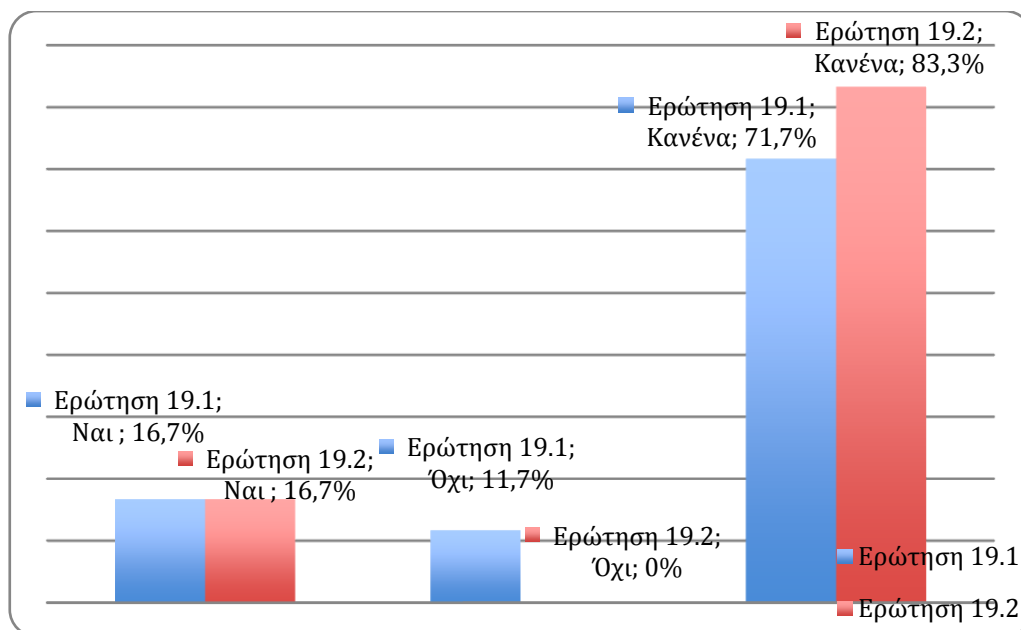

Σχήμα 21. Γράφημα πίτας για την ερώτηση 19 για τα άτομα του δείγματος.

Στην επόμενη ερώτηση (ερώτηση 19) οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν αν στο σχολείο λειτουργούν σχολές γονέων και μόλις το 28,3% απάντησε θετικά, το 46,7% αρνητικά και το 25% δεν γνώριζε.

Πίνακας 22. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) των ερωτήσεων 19.1 και 19.2 για τα άτομα του δείγματος.

Ερωτήσεις	Ναι f(%)	Όχι f(%)	Κανένα f(%)
Ερώτηση 19.1	10 (16,7%)	7 (11,7%)	43 (71,7%)
Ερώτηση 19.2	10 (16,7%)	0 (0%)	50 (83,3%)

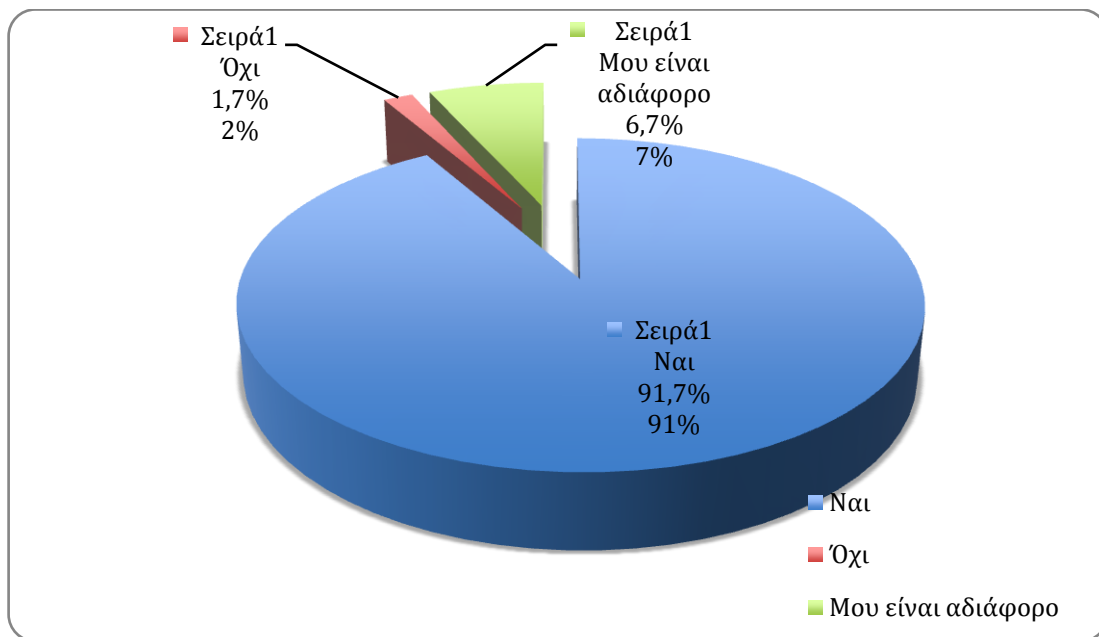

Σχήμα 22. Ραβδόγραμμα για τις ερωτήσεις 19.1 και 19.2 για τα άτομα του δείγματος.

Έπειτα, όσοι απάντησαν θετικά στην ερώτηση 19 κλήθηκαν να απαντήσουν αν έχουν συμμετάσχει ποτέ και το 16,7% απάντησε θετικά, ενώ όσοι έχουν συμμετάσχει κλήθηκαν να απαντήσουν αν τους έχει βοηθήσει ως προς τον τρόπο διαπαιδαγώγησης του παιδιού και το 16,7% απάντησε θετικά.

Πίνακας 23. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ερώτησης 20 για τα άτομα του δείγματος.

Ερώτηση 20	f	%
Ναι	55	91,7
Όχι	1	1,7
Μου είναι αδιάφορο	4	6,7
Σύνολο	60	100

Σχήμα 23. Γράφημα πίτας για την ερώτηση 20 για τα άτομα του δείγματος.

Η τελευταία ερώτηση αφορούσε αν θεωρούν απαραίτητη την παρουσία ενός κοινωνικού λειτουργού στο σχολείο και το 91,7% απάντησε θετικά, το 1,7% απάντησε αρνητικά ενώ το 6,7% απάντησε ότι του είναι αδιάφορο.

Γ. Συσχέτιση δημογραφικών στοιχείων και κύριων ερωτήσεων

Στη συνέχεια της έρευνας εξετάσαμε αν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων επιδρούν στις απαντήσεις των ατόμων σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους και παραθέτουμε μόνο όσα έχουν στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα.

Πίνακας 24. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς την ηλικία και την ερώτηση 20 και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 20</i>			
		Ναι	Όχι	Μου είναι	Σύνολο
		f (%)	f (%)	αδιάφορο	f (%)
				f (%)	
<i>Ηλικία</i>	Κάτω των 30 ετών	8 (72,7%)	0 (0%)	3 (27,3%)	11 (100%)
	31-45 ετών	39 (95,1%)	1 (2,4%)	1 (2,4%)	41 (100%)
	46-55 ετών	8 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	8 (100%)
	Σύνολο	55 (91,7%)	1 (1,7%)	4 (6,7%)	60 (100%)
		$\chi^2(4)=9,65$ και $p\text{-value}=0,047$			

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι όσο αυξάνεται η ηλικία των ατόμων τόσο αυξάνεται και το ποσοστό των ατόμων που θεωρούν ότι είναι απαραίτητη η παρουσία κοινωνικού λειτουργού στο σχολείο και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ της ηλικίας και της ερώτησης 20 (Θεωρείτε απαραίτητη την παρουσία ενός Κοινωνικού Λειτουργού στο σχολείο;)(εφόσον $\chi^2(4)=9,66$ και $p\text{-value}=0,047$).

Πίνακας 25. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς το φύλο και την ερώτηση 9 και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 9</i>			
		Εύκολη	Αδιάφορη	Δύσκολη	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
<i>Φύλο</i>	<i>Αντρας</i>	6 (26,6%)	1 (4,8%)	14 (66,7%)	21 (100%)
	<i>Γυναίκα</i>	2 (5,1%)	1 (2,6%)	36 (92,3%)	39 (100%)
	<i>Σύνολο</i>	8 (13,3%)	2 (3,3%)	50 (83,3%)	60 (100%)
		$\chi^2(2)=6,90$ και $p\text{-value}=\mathbf{0,032}$			

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό οι γυναίκες (το 92,3%) πιστεύουν ότι η διαδικασία της διαπαιδαγώγησης του παιδιού τους είναι δύσκολη σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών (το 66,7%) και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ του φύλου και της ερώτησης 9 (Η διαδικασία της διαπαιδαγώγησης του παιδιού σας, σας φαίνεται: Εύκολη – Αδιάφορη – Δύσκολη) εφόσον $\chi^2(2)=6,60$ και $p\text{-value}=0,032$.

Πίνακας 26. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς το φύλο και την ερώτηση 9.1 (κανόνες) και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 9.1 (κανόνες)</i>			
		Ναι	Όχι	Κανένα	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Φύλο	Άντρας	9 (42,9%)	5 (23,8%)	7 (33,3%)	21 (100%)
	Γυναίκα	28 (71,8%)	8 (20,5%)	3 (7,7%)	39 (100%)
	Σύνολο	37 (61,7%)	13 (21,7%)	10 (16,7%)	60 (100%)
		$\chi^2(2)=7,31$ και $p\text{-value}=0,026$			

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό οι γυναίκες (το 71,8%) τους δυσκολεύει περισσότερο να επιβάλλουν κανόνες και όρια στο παιδί σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών (το 42,9%) και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ του φύλου και της ερώτησης 9.1 (Αν στην παραπάνω ερώτηση (9) απαντήσατε «Δύσκολη», τι από τα παρακάτω σας δυσκολεύει περισσότερο; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από 1 απαντήσεις)

- Να επιβάλλω κανόνες και όρια στο παιδί
- Η διαφορά αντιλήψεων με το συγγενικό περιβάλλον στον τρόπο διαπαιδαγώγησης του παιδιού
- Η διαφωνία με τον άλλο γονέα
- Η διαφορά αντιλήψεων με το σχολικό πλαίσιο που φοιτά το παιδί

για τους κανόνες) εφόσον $\chi^2(2)=7,31$ και $p\text{-value}=0,026$.

Πίνακας 27. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς το φύλο και την ερώτηση 9.1 (σύζυγος) και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 9.1 (σύζυγος)</i>			
		Ναι	Όχι	Κανένα	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Φύλο	Άντρας	6 (28,6%)	9 (42,9%)	6 (28,6%)	21 (100%)
	Γυναίκα	5 (12,8%)	31 (79,5%)	3 (7,7%)	39 (100%)
	Σύνολο	11 (18,3%)	40 (66,7%)	9 (15%)	60 (100%)
		$\chi^2(2)=8,56$ και $p\text{-value}=0,014$			

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό οι γυναίκες (το 79,5%) δεν τους δυσκολεύει περισσότερο η διαφωνία με τον άλλο γονέα σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών (το 42,9%) και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ του φύλου και της ερώτησης 9.1 (Αν στην παραπάνω ερώτηση (9) απαντήσατε «Δύσκολη», τι από τα παρακάτω σας δυσκολεύει περισσότερο; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από 1 απαντήσεις)

- Να επιβάλλω κανόνες και όρια στο παιδί
- Η διαφορά αντιλήψεων με το συγγενικό περιβάλλον στον τρόπο διαπαιδαγώγησης του παιδιού
- Η διαφωνία με τον άλλο γονέα
- Η διαφορά αντιλήψεων με το σχολικό πλαίσιο που φοιτά το παιδί

για το σύζυγο) εφόσον $\chi^2(2)=8,56$ και $p\text{-value}=0,014$.

Πίνακας 28. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς το φύλο και την ερώτηση 11 (ασυνέπεια) και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 11 (ασυνέπεια)</i>		
		Ναι	Όχι	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)
Φύλο	Άντρας	2 (9,5%)	19 (90,5%)	21 (100%)
	Γυναίκα	13 (33,3%)	26 (66,7%)	39 (100%)
	Σύνολο	15 (25%)	45 (75%)	60 (100%)

$\chi^2(1)=4,13$ και $p\text{-value}=0,042$

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό οι γυναίκες (το 33,3%) πράττουν το λάθος της ασυνέπειας ανάμεσα στα λόγια και στις πράξεις σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών (το 9,5%) και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ του φύλου και της ερώτησης 11 (Στα πλαίσια της προσπάθειας για σωστή διαπαιδαγώγηση, αρκετές φορές οι γονείς πράττουν κάποια λάθη. Ποια από τα παρακάτω, έχετε πράξει εσείς;

- Απώλεια ψυχραιμίας
- Α. Φωνές
 - Β. Εκφοβισμός
 - Γ. Χειροδικία

- Δωροδοκία/ Αμοιβή
- Επικριτικότητα
- Ακύρωση του άλλου γονέα
- Υποχώρηση/ Ελαστικότητα των ορίων
- Ασυνέπεια ανάμεσα στα λόγια και στις πράξεις
- Διάκριση μεταξύ παιδιών)για την ασυνέπεια εφόσον $\chi^2(1)=4,13$

και $p\text{-value}=0,042$.

Πίνακας 29. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) συνολικού δείγματος ως προς το φύλο και την ερώτηση 13 με εφαρμογή κριτηρίου χ^2 .

		<i>Ερώτηση 13</i>		
		Ναι	Όχι	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)
<i>Φύλο</i>	Άντρας	19 (90,5%)	2 (9,5%)	21 (100%)
	Γυναίκα	25 (64,1%)	14 (35,9%)	39 (100%)
	Σύνολο	44 (73,3%)	16 (26,7%)	60 (100%)

$\chi^2(1)=4,86$ και $p\text{-value}=\mathbf{0,028}$

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μικρότερο ποσοστό οι γυναίκες (το 64,1%) εφαρμόζουν στην πράξη το γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης που πιστεύουν ότι πρέπει ένας γονιός να χρησιμοποιεί σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών (το 90,5%) και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ του φύλου και της ερώτησης 11 (Στα πλαίσια της προσπάθειας για σωστή διαπαιδαγώγηση, αρκετές φορές οι γονείς πράττουν κάποια λάθη. Ποια από τα παρακάτω, έχετε πράξει εσείς;

- Απώλεια ψυχραιμίας
- Α. Φωνές
 - Β. Εκφοβισμός
 - Γ. Χειροδικία

- Δωροδοκία/ Αμοιβή
- Επικριτικότητα
- Ακύρωση του άλλου γονέα
- Υποχώρηση/ Ελαστικότητα των ορίων
- Ασυνέπεια ανάμεσα στα λόγια και στις πράξεις
- Διάκριση μεταξύ παιδιών) για την ασυνέπεια εφόσον $\chi^2(1)=4,86$ και $p\text{-value}=0,028$.

Πίνακας 30. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς το μορφωτικό επίπεδο και την ερώτηση 8 και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 8 (συμπεριφορά)</i>		
		Ναι	Όχι	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)
<i>Μορφωτικό επίπεδο</i>	Δημοτικό-Γυμνάσιο	0 (0%)	5 (100%)	5 (100%)
	Λύκειο	3 (12,5%)	21 (87,5%)	24 (100%)
	ΑΕΙ-ΤΕΙ	12 (50%)	12 (50%)	24 (100%)
	ΙΕΚ	1 (25%)	3 (75%)	4 (100%)
	Μεταπτυχιακό	1 (33,3%)	2 (66,7%)	3 (100%)
	Σύνολο	17 (28,3%)	43 (71,7%)	60 (100%)

$\chi^2(4)=10,55$ και $p\text{-value}=0,032$

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό οι απόφοιτοι ΑΕΙ-ΤΕΙ (το 50%) πιστεύουν ότι ο όρος «διαπαιδαγώγηση» σημαίνει η συμπεριφορά και οι στάσεις τους να επιθυμούν να μιμηθεί και το ίδιο το παιδί σε σχέση με τους υπόλοιπους και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου και της ερώτησης 8 (Τι σημαίνει για εσάς ο όρος «διαπαιδαγώγηση»; Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από 1 απαντήσεις

- Ο τρόπος που του μαθαίνω πράγματα
- Η συμπεριφορά / οι στάσεις μου που επιθυμώ να μιμηθεί και το ίδιο το παιδί
- Να θέτω κανόνες και όρια
- Το να ακούω προσεκτικά το παιδί ώστε να αντιλαμβάνομαι τις ανάγκες του)

για τη συμπεριφορά εφόσον $\chi^2(4)=10,55$ και $p\text{-value}=0,032$.

Πίνακας 31. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς το μορφωτικό επίπεδο και την ερώτηση 10 (αμοιβαίος σεβασμός) και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 10 (αμοιβαίος σεβασμός)</i>		
		Ναι	Όχι	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)
<i>Μορφωτικό επίπεδο</i>	Δημοτικό-Γυμνάσιο	1 (20%)	4 (80%)	5 (100%)
	Λύκειο	9 (37,5%)	15 (62,5%)	24 (100%)
	ΑΕΙ-ΤΕΙ	18 (75%)	6 (25%)	24 (100%)
	ΙΕΚ	1 (25%)	3 (75%)	4 (100%)
	Μεταπτυχιακό	3 (100%)	0 (0%)	3 (100%)
	Σύνολο	32 (53,3%)	28 (46,7%)	60 (100%)

$\chi^2(4)=13,09$ και $p\text{-value}=0,011$

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό οι απόφοιτοι ΑΕΙ-ΤΕΙ (το 75%) και όσοι έχουν Μεταπτυχιακό (100%) πιστεύουν ότι ο αμοιβαίος σεβασμός παίζει σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού σε σχέση με τους υπόλοιπους και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου και της ερώτησης 10 (Ποια από τα παρακάτω εργαλεία πιστεύετε ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού;

Αμοιβαίος σεβασμός Ενθάρρυνση Χρόνος για συζήτηση

Ενεργητική ακρόαση Χρόνος για διασκέδαση Αγάπη – Ασφάλεια)

για τον αμοιβαίο σεβασμό εφόσον $\chi^2(4)=13,09$ και $p\text{-value}=0,011$.

Πίνακας 32. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς το μορφωτικό επίπεδο και την ερώτηση 10 (ενθάρρυνση) και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 10 (ενθάρρυνση)</i>		
		Ναι f (%)	Όχι f (%)	Σύνολο f (%)
<i>Μορφωτικό επίπεδο</i>	Δημοτικό-	2 (40%)	3 (60%)	5 (100%)
	Γυμνάσιο			
	Λύκειο	10 (41,7%)	14 (58,3%)	24 (100%)
	ΑΕΙ-ΤΕΙ	20 (83,3%)	4 (16,7%)	24 (100%)
	ΙΕΚ	1 (25%)	3 (75%)	4 (100%)
	Μεταπτυχιακό	2 (66,7%)	1 (33,3%)	3 (100%)
	Σύνολο	35 (58,3%)	25 (41,7%)	60 (100%)

$\chi^2(4)=11,52$ και $p\text{-value}=0,021$

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό οι απόφοιτοι ΑΕΙ-ΤΕΙ (το 83,3%) και όσοι έχουν Μεταπτυχιακό (66,7%) πιστεύουν ότι η ενθάρρυνση παίζει σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού σε σχέση με τους υπόλοιπους και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου και της ερώτησης 10 (Ποια από τα παρακάτω εργαλεία πιστεύετε ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού;

Αμοιβαίος σεβασμός Ενθάρρυνση Χρόνος για συζήτηση

Ενεργητική ακρόαση Χρόνος για διασκέδαση Αγάπη – Ασφάλεια)

για την ενθάρρυνση εφόσον $\chi^2(4)=11,52$ και $p\text{-value}=0,021$.

Πίνακας 33. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς την εργασία και την ερώτηση 10 (χρόνος για συζήτηση) και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 10 (χρόνος για συζήτηση)</i>		
		Ναι	Όχι	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)
<i>Εργασία</i>	Άνεργος	4 (66,7%)	2 (33,3%)	6 (100%)
	Δημόσιος υπάλληλος	11 (31,4%)	24 (68,6%)	35 (100%)
	Ιδιωτικός υπάλληλος	8 (72,7%)	3 (27,3%)	11 (100%)
	Αυτοαπασχολούμενος	4 (66,7%)	2 (33,3%)	6 (100%)
	Άλλο	0 (0%)	2 (100%)	2 (100%)
	Σύνολο	27 (45%)	33 (55%)	60 (100%)

$\chi^2(4)=9,93$ και $p\text{-value}=0,042$

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μικρότερο ποσοστό οι δημόσιοι υπάλληλοι (το 68,6%) πιστεύουν ότι ο χρόνος για συζήτηση παίζει σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού σε σχέση σε τους υπόλοιπους και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ της εργασίας και της ερώτησης 10 (Ποια από τα παρακάτω εργαλεία πιστεύετε ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού;

Αμοιβαίος σεβασμός Ενθάρρυνση Χρόνος για συζήτηση

Ενεργητική ακρόαση Χρόνος για διασκέδαση Αγάπη – Ασφάλεια)

για το χρόνο για συζήτηση εφόσον $\chi^2(4)=9,93$ και $p\text{-value}=0,042$.

Πίνακας 34. Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του συνολικού δείγματος ως προς την εργασία και την ερώτηση 11 (ασυνέπεια) και εφαρμογή του χ^2 κριτηρίου.

		<i>Ερώτηση 11 (ασυνέπεια)</i>		
		Ναι	Όχι	Σύνολο
		f (%)	f (%)	f (%)
<i>Εργασία</i>	Άνεργος	4 (66,7%)	2 (33,3%)	6 (100%)
	Δημόσιος υπάλληλος	9 (25,7%)	26 (74,3%)	35 (100%)
	Ιδιωτικός υπάλληλος	1 (9,1%)	10 (90,9%)	11 (100%)
	Αυτοαπασχολούμενος	0 (0%)	6 (100%)	6 (100%)
	Άλλο	1 (50%)	1 (50%)	2 (100%)
	Σύνολο	15 (25%)	45 (75%)	60 (100%)

$\chi^2(4)=9,72$ και $p\text{-value}=0,045$

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό οι άνεργοι (το 66,7%) πράττουν το λάθος της ασυνέπειας ανάμεσα στα λόγια και στις πράξεις σε σχέση με τους υπόλοιπους και από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ της εργασίας και της ερώτησης 11 (Στα πλαίσια της προσπάθειας για σωστή διαπαιδαγώγηση, αρκετές φορές οι γονείς πράττουν κάποια λάθη. Ποια από τα παρακάτω, έχετε πράξει εσείς;

Απώλεια ψυχραιμίας

- Α. Φωνές
- Β. Εκφοβισμός
- Γ. Χειροδικία

Δωροδοκία/ Αμοιβή

Επικριτικότητα

Ακύρωση του άλλου γονέα

Υποχώρηση/ Ελαστικότητα των ορίων

Ασυνέπεια ανάμεσα στα λόγια και στις πράξεις

Διάκριση μεταξύ παιδιών) για τη ασυνέπεια εφόσον $\chi^2(4)=9,72$ και

$p\text{-value}=0,045$.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έπειτα από τη μελέτη των θεωρητικών μας υποθέσεων καταλήξαμε σε ορισμένες συμπερασματικές παρατηρήσεις, οι οποίες είτε επιβεβαιώνουν, είτε απορρίπτουν τις αρχικές υποθέσεις της έρευνας στις οποίες βασιστήκαμε για τη διαμόρφωση του θεωρητικού μας μοντέλου.

Παρατηρήσαμε, λοιπόν, ότι τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων επιδρούν στις απαντήσεις των ατόμων σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους και παραθέσαμε τα όσα έχουν στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα.

Σύμφωνα τώρα και με την βιβλιογραφία, παρατηρείται ότι η διαπαιδαγώγηση θεωρείται δύσκολη (Κατσιγκράκη, 2004), για αυτό άλλωστε και επιλέξαμε να ασχοληθούμε με το συγκεκριμένο θέμα. Με βάση το πρώτο ερευνητικό ερώτημα (δηλαδή οι απόψεις των γονέων σχετικά με το γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης που χρησιμοποιούν), παρατηρήσαμε ότι η πλειονότητα των γονέων θεωρούν πως είναι ανεκτικοί και πως η αγάπη και η ασφάλεια απαιτούνται για τη σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, το οποίο σχετίζεται με τους παράγοντες που επηρεάζουν τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι γονείς αντιλαμβάνονται πλέον την επίδραση του διαδικτύου και γενικότερα της τεχνολογίας που έχει πάνω στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Τέλος, θεωρήσαμε απαραίτητο να ρωτήσουμε τους γονείς σχετικά με τους τρόπους επίτευξης της σωστής διαπαιδαγώγησης και κατά πόσο τίθενται σε εφαρμογή στο σχολικό περιβάλλον (Σχολικός Κοινωνικός Λειτουργός, Σχολές Γονεών). Με το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώσαμε ότι αρκετοί από τους γονείς δεν έχουν συμμετάσχει σε σχολές γονέων αλλά υπήρχε και σημαντικό ποσοστό που δεν γνώριζε καν αν λειτουργούν στο σχολικό πλαίσιο που φοιτά το παιδί τους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η μελέτη και τα ευρήματά μας στην παρούσα εργασία, μας οδήγησαν σε ποικίλα συμπεράσματα ανά περίπτωση και ακόμη περισσότερο στην ανάγκη για προτάσεις. Οι προτάσεις αυτές έχουν να κάνουν κυρίως με τα μοντέλα παρέμβασης σε ιδιαίτερες μαθησιακές και ψυχοκοινωνικές περιπτώσεις.

Είναι μείζων και εν μέρει χρόνια ζήτημα συζήτησης η προκήρυξη θέσεων κοινωνικών λειτουργών στα σχολεία. Κάτι τέτοιο θα βοηθούσε όχι μόνο στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του μαθητή και της κατεύθυνσής του ως προς τον σχολικό προσανατολισμό, αλλά και τους υπόλοιπους παράγοντες οι οποίοι εμπλέκονται στο σχολικό περιβάλλον. Καταρχάς, με το να επικεντρώνεται στη συνεργασία με τους γονείς των μαθητών σε ένα σύμπλεγμα σχολικού και οικογενειακού περιβάλλοντος, φροντίζει ώστε και η εκπαιδευτική διαδικασία να είναι αποτελεσματική.

Στα πλαίσια της διεπαγγελματικής συνεργασίας με άλλες ειδικότητες όπως είναι του διευθυντή ή του εκπαιδευτικού, μπορεί να παρεμβαίνει και να ενδυναμώνει τον μαθητή, βοηθώντας τον να αναγνωρίσει τις δυνατότητές του και να θέσει εκπαιδευτικούς ή μη στόχους.

Παρόλο που σύμφωνα με εγκύκλιους και σχετική νομοθεσία προβλέπεται η ύπαρξη παιδαγωγικής συμβουλευτικής και της συμβουλευτικής γονέων, ωστόσο δυστυχώς στην χώρα μας φαίνεται να μην τίθεται σε ισχύ, τουλάχιστον στο επιθυμητό επίπεδο. Ένας από τους λόγους είναι ότι για την λειτουργία τους χρειάζονται παιδοψυχολόγοι, παιδαγωγοί, γιατροί, κοινωνικοί λειτουργοί, σύμβουλοι αγωγής, Σχολικοί ψυχολόγοι, σχολικοί ιατροί, σχολικοί κοινωνικοί λειτουργοί και ειδικοί παιδαγωγοί. Πρόκειται για πολλές θέσεις κάτι το οποίο στην Ελλάδα της κρίσης είναι αδύνατο να συμβεί.

Το μοντέλο PBIS (Positive behavior interventions and supports) (Παρέμβαση και Στήριξη Θετικής Συμπεριφοράς), εφαρμόζεται κυρίως σε σχολεία της Αμερικής, της Ισπανίας, της Σκοτίας αλλά και σε άλλες χώρες. Τα ιδρύματα που χρησιμοποίησαν τη μέθοδο PBIS με αξιοπιστία, έχουν αναφέρει μείωση

τουποσοστού των απείθαρχων μαθητών, ελάττωση του χρόνου που καταναλώνουν οι εκπαιδευτικοί για να διευθετούν τα προβλήματα συμπεριφοράς και βελτίωση του σχολικού περιβάλλοντος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δημιουργούνται ενιαίες συμπεριφοριστικές προσδοκίες για όλες τις τάξεις, χτίζονται υποδομές, αναπτύσσονται συστηματικές διαδικασίες διδασκαλίας και ενίσχυσης των προσδοκιών των μαθητών και του προσωπικού. Θα ήταν λοιπόν ευχής έργον να εισχωρήσει και στις ελληνικές εκπαιδευτικές δομές ένα τέτοιο μοντέλο.

Τέλος, σημαντικό κρίνεται το γεγονός, οι γονείς να ανακαλύψουν και να έρθουν σε επαφή με τις σχολές γονέων που πιθανότατα υπάρχει στην περιοχή τους έτσι ώστε να στηρίζουν και να δυναμώσουν τις οικογένειές τους. Η συμμετοχή τους στις σχολές αυτές θα τους βοηθήσει στο να προφυλάξουν και να συντηρήσουν την ψυχική υγεία αλλά και την ομαλή ανάπτυξη του παιδιού και των ίδιων. Συμμετέχοντας και συνεργάζοντας με άλλους γονείς θα τους βοηθήσει στο να κατανοήσουν περισσότερο τη γονική τους ταυτότητα και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους, με στόχο την αποτελεσματικότερη επικοινωνία με το παιδί τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αλέξανδρος, Κ. (χ.χ) *Οι διαταραχές συμπεριφοράς*. Αθήνα: Δανία.

Ανδριώτης, Κ. (2003). *Ποσοτική έρευνα και ανάλυση δεδομένων με τη χρήση του spss11.5*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Βαγενάς, Σ.(2015). *Η οικογένεια και το σχολείο ως παράγοντες αγωγής και διαπαιδαγώγησης του παιδιού*. Περιοδική έκδοση του Συλλόγου Δασκάλων και Νηπιαγωγών Βάδης Βυρτεμβέργης "ο Αριστοτέλης". Εκδόσεις Γράμματα. Ανακτήθηκε 15 Απριλίου, 2015, από <http://www.svagenas.gr/portal/index.php>

Baumrind, D. (1967). *Effects of authoritative parental control on child behavior*. Child Development, pp.887-907.

Berk, L.(1996). *Infants, children and adolescents*, Allyn & Bacon, Needham Heights. Massachusetts.

Γεωργίου, Σ. (2000). *Σχέσησχολείου- οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γεωργίου, Μ.(2002). *Η τέχνη να είσαι γονιός*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Γεωργίου, Σ.(2005). *Διαπαιδαγώγηση: Πορεία ζωής*. Αθήνα: Κρουσταλάκη.

Γκουρλία, Κ., Σκιαθίτου, Α. & Τεφρωνίδης, Ι. (2013-2014). *Οι τρόποι διαπαιδαγώγησης που ασκούν οι γονείς σε παιδιά προεφηβικής ηλικίας και κατά πόσο επηρεάζουν την μετέπειτα ψυχοσυναισθηματική τους ανάπτυξη(πτυχιακή εργασία)*. Τεχνολογικό Ίδρυμα, Ηράκλειο.

Γουλιτίδης, Χ. (2014). *Γονείς, παιδιά και διαδίκτυο: Προστατέψτε το παιδί σας από τους κινδύνους του διαδικτύου*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Canitz, H.(1980). *Πατέρας: Ο νέος ρόλος του άνδρα στην οικογένεια*. Αθήνα:Νότος.

Cole, M., & Cole, S. R. (2001). *Η ανάπτυξη των παιδιών: Γνωστική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη κατά την νηπιακή και μέση παιδική ηλικία*. Μετφρ.Μ. Σόλμαν, επιμέλ. Ζ. Μπαμπλέσκου. Αθήνα: Τυποθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Δαρδάνος, Γ.(χ.χ) *Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο*. Κέντρο Έρευνας και Εφαρμογών Σχολικής Ψυχολογίας Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Πρόγραμμα προαγωγής της ψυχικής υγείας και της μάθησης. Αθήνα: Τυποθήτω.

Δερβίσης, Ν.(1984). *Ψυχολογία και οδηγητική της προσωπικότητας του αναπτυσσόμενου ανθρώπου*. Θεσσαλονίκη: Συγγραφέως.

Διαμαντόπουλος, Α. (1995). *Αισθάνομαι: Η ψυχή στην οικογένεια*. Ναύπακτος: Συγγραφέως.

Δουλκέρη, Τ. (2015). *Οδηγός μεθοδολογίας για τις κοινωνικές έρευνες*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Εγκυκλοπαίδεια Οικογενειακός Σύμβουλος (1996). Αθήνα: Δομική.

Ευδόκη, Τ. (1968). *Τα δύσκολα προβλήματα και τα πρώτα ερωτήματα του παιδιού σας*. Αθήνα: Καραβία.

Eccles, J., & Harold, R. (1993). *Parent-school involvement during the early adolescent years*. *Teachers College Record*, 94 (3), 568–587.

- Goleman, D. (1998). *Η Συναισθηματική νοημοσύνη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Gordon, Th. (1994). *Ο αποτελεσματικός γονέας*. Παλλήνη Αττικής: Κωστέα – Γείτονα.
- Gordon, Th. (2009). *Τα μυστικά του αποτελεσματικού γονέα*. Αθήνα: Ερευνητές.
- Gottman, J. (2000). *Ένας Πρακτικός Οδηγός για Γονείς. Πώς να μεγαλώσουμε παιδιά με συναισθηματική νοημοσύνη*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Herbert, M. (1995). *Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής ηλικίας*. Τόμος Α'. Αθήνα. ΕλληνικάΓράμματα.
- Θεοδωροπούλου, Ε. & Αποστολόπουλος, Κ. (2003). *Κοινωνιολογία της οικογένειας*. Εκδόσεις συγγραφέων.
- Καζεπίδης, Τ. (1992). *Η Φιλοσοφία της Παιδείας*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Καλαντζή - Azizi, Α. (1989). *Αυτογνωσία - αυτοανάλυση και αυτοέλεγχος*. Αθήνα :Ελληνικά Γράμματα.
- Καλλινικάκη, Θ. (1992). *Η στάση και η συμμετοχή του πατέρα* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Αθήνα: Καποδιστριακό Ίδρυμα.
- Κασσωτάκη, Μ.(1978). *Τηλεόραση και Αγωγή*. Σύλλογος γονέων και κηδεμόνων των μαθητών πειραματικού σχολείου. Αθήνα: πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Κατσιγαράκη, Ε. Α.(2004). *Οικογένεια και Παραβατικότητα*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.

- Κογκούλης, Ι. (2003). *Εισαγωγή στην παιδαγωγική*. Αθήνα: Αδελφοί Κυριακίδη.
- Κοκκεβά, Α., Μαδιάνου, Δ. & Στεφάνης Κ. (2000). *Τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα: Η Χρήση ουσιών στο μαθητικό πληθυσμό*. Αθήνα: Ψυχιατρική Βιβλιοθήκη.
- Κολιάδης, Ε. (1994). *Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κοντοπούλου, Μ. (1996). *Η μετάβαση από το σπίτι στο σχολείο*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
- Κουσίδου, Τ. (1989). *Η κοινωνική εργασία στην υιοθεσία και στην αναδοχή*. Αθήνα: κέντρο βρεφών «η μητέρα».
- Κρασανάκης, Γ.Ε. και Πασχάλης, Α.Φ. (1996). *Η Επιθετικότητα στην Οικογένεια, στο Σχολείο και στην Κοινωνία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κρουσταλάκη, Γ. (1987). *Διαπαιδαγώγηση, πορεία ζωής*. Αθήνα: Λύχνος.
- Κωνσταντινίδης, Λ., Γκόγκα, Π., Σίμος, Γ. & Μαυρέας, Β. (2012). *Μελέτη διερεύνησης της αποτελεσματικότητας ενός ομαδικού προγράμματος εκπαίδευσης γονέων γνωστικής – συμπεριφορικής προσέγγισης*. Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου, 2015 από <http://www.psych.gr/documents/psychiatry/23.3-GR-2012-221.pdf>
- Kelly, M. R. (1991). *The gendered economy word careers and success*. London: Sage Publications.
- Λιμνιάτη, Α. (2011). *Γονεϊκοί ρόλοι-Νέα δεδομένα*. Αθήνα: Οσελότος.

Μαλικιώση – Λοΐζου. Μ., ΚαραθανάσηΑ. &ΜπότουΑ. (2008). *Συμβουλευτική γονέων για ένα ευτυχισμένο αύριο των παιδιών μας*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ – Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ανηλίκων.

Μάνου, Ν. (1997). *Βασικά στοιχεία Κλινικής ψυχιατρικής*. Θεσσαλονίκη : UniversityStudio.

Μαρκάδας, Σ. (2010). *Ένα μοντέλο για τον προσδιορισμό της γονικής εμπλοκής των Ελλήνων γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους στα Μαθηματικά*, (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Ματσανιώτης, Ν. (1998). *Εμείς και το παιδί μας*. Αθήνα: Χριστάκης.

Μισέλ, Α. (1981).*Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου*. Αθήνα:Gutenberg.

Μπεχράκη, Κ. (2002). *Σχολές Γονέων: Εμπειρίες-Προοπτικές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Maccoby, E. &Martin, J. (1983). *Socialization in the context of the family, Parrent-child interaction*. NewYork: Wiley.

Marcon, A. (1999). Positive relationships between parent school involvement and public school inner-city preschoolers' development and academic performance. *SchoolPsychologyReview*, 28 (3), 395–412.

Mialaret, G. (1996).*ΕισαγωγήστιςΕπιστήμεςτηςΑγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Moorman, J. (2002). *UsingTheMcDonald'sApproachtoGenerateParentInvolvement*. *Principal*, 81 (5), 48-49.

Νόβα-Καλτσούνη Χ. (2004).*Κείμενα Κοινωνιολογίας του Γάμου και της Οικογένειας*. Αθήνα: Τυποθήτω- Γιώργος Δαρδάνος.

Ντικμέγιερ Ν. – Μακ- Κέι Γ., (2010). *Σχολείο για γονείς*. Αθήνα: Θυμάρι.

Ντράικωρς, Ρ. (2000). *Η πρόκληση να είμαστε γονείς*. Αθήνα. Θυμάρι.

Ντράικωρς, Ρ. (2006). *Η πρόκληση να είμαστε γονείς*. Αθήνα: Θυμάρι.

Παπαγεωργίου, Ι. (2004). *Τι ρόλο παίζει η οικογένεια στη σχολική επίδοση των μαθητών. Εκπαιδευτική Αρθρογραφία*. Ανακτήθηκε 11 Σεπτεμβρίου, 2004 από <http://users.sch.gr/salnk/arthra/arthra12.htm>.

Παπαδιώτη–Αθανασίου, Β. (1999). *Η σχολική αποτυχία: Σύμπτωμα οικογενειακής δυσλειτουργίας στο: Σχολική Αποτυχία και Κοινωνικός Αποκλεισμός*, Πρακτικά Η΄ Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Αθήνα:Ελληνικά Γράμματα.

Παπαχριστόπουλος, Ν., & Σαμαρτζή, Κ. (2012). *Οικογένεια και νέες μορφές γονεϊκότητας*. Πάτρα: Orportuna.

Παππά, Β. (2006). *Επάγγελμα Γονέας. Ψυχολογικοί Τύποι Γονέων και Συμπεριφορά Παιδιών και Εφήβων*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παρασκευόπουλος, Ι. (1985). *Εξελικτική Ψυχολογία: Η ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Παρούτσας, Δ. (2015). *Ο ρόλος της οικογένειας στην ανάπτυξη του παιδιού*. Ανακτήθηκε Απρίλιο 5, 2015 από <http://paroutsas.jmc.gr/family/mother.htm>

Πέκης, Α. (2006, Μάιος). *Γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης και επιδόσεις μαθητών σχολικής ηλικίας: θεωρητικές και πρακτικές όψεις*. Τα Εκπαιδευτικά (τεύχος 107-108). Ανακτήθηκε 15 Απριλίου, 2015 από http://www.taekpaideutika.gr/ekp_107-108/14.pdf.

Πνευματικός, Δ., Παπακανάκης, Π., & Γάκη, Ε. (2008). *Γονεϊκή Εμπλοκή στην εκπαίδευση των παιδιών: Διερεύνηση των πεποιθήσεων των γονέων*. Αθήνα: ΕλληνικάΓράμματα.

Podolny, J. & Baron, J. (1997). *Resources and Relationships: Social Networks and Mobility in the Workplace*. *American Sociological Review*, 62, 673-693. Ανακτήθηκε Μάιος 5, 2015 από http://blogs.sch.gr/kkiourtsis/files/2012/10/9_meros.pdf

Σιδέρη, Μ. (2010). *Το βιβλίο του Facebook: Ένας οδηγός για «αθώους» χρήστες*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Σταυροπούλου, Α. (2012, Σεπτέμβριος 28). *Η συνεργασία οικογένειας-εκπαιδευτικών: πώς νηματοδοτεί κάθε πλευρά την έννοια της συνεργασίας*. Πάτρα (διπλωματική) Ανακτήθηκε 15 Απριλίου, 2015 από <http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/handle/10889/5792>

Σφακιανάκης, Ε., Σιώμος Κ. & Φλώρος Γ. (2012). *Εθισμός στο διαδίκτυο και άλλες διαδικτυακές συμπεριφορές υψηλού κινδύνου*. Αθήνα: Λιβάνη.

Τσαούσης, Γ. (1993). *Η Κοινωνία μας*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσιάντης, Ι. & Μανώπουλος Σ. (1987). *Ψυχολογία - Ψυχιατρική - Ψυχανάλυση*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Τσουρέκης, Δ. (1987). *Σύγχρονη Παιδαγωγική: Παιδαγωγικές Τάσεις από τις Αρχές του 20ου Αιώνα Μέχρι Σήμερα*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Χέλμουτ, Φ. (1989). *Κοινωνική ένταξη και εκπαίδευση*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Χουντουμάδη, Α. (1994). *Παιδιά και γονείς στο ξεκίνημα μιας σχέσης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Χουρδάκη, Μ. (1982). *Οικογενειακή ψυχολογία*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Χουρδάκη, Μ., Μαρούδα, Α. & Σταύρου (1989). *Θέματα Προετοιμασίας για Γάμο Συμβίωση και Σχέσεις στην Οικογένεια*. Αθήνα.

Χουρδάκη, Μ. (1999). *Οικογενειακή Ψυχολογία*. Αθήνα: LeathersBook.

Χουρδάκη, Μ. (2000). *Σχολές Γονέων*. Αθήνα: Σχολές Γονέων.

Χρίπκοβα, Α. (1985). *Σχολική ηλικία: Τα πρώτα σχολικά χρόνια*. Αθήνα: Σύγχρονη εποχή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η σημασία και η συμβολή της οικογένειας και έπειτα του σχολείου στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη της προσωπικότητας και στην κοινωνικοποίηση του παιδιού είναι αδιαμφισβήτητη. Με το πέρασμα του χρόνου, ο γονέας αναρωτιέται συνεχώς για τον ρόλο που πρέπει να κατέχει και την στάση που πρέπει να τηρεί για να επιτύχει την σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Στα πλαίσια αυτού του προβληματισμού, με το ερωτηματολόγιο που έχετε στα χέρια σας, γίνεται προσπάθεια να συγκεντρωθούν απαραίτητα στοιχεία έτσι ώστε να υπάρξουν συμπεράσματα σχετικά με το θέμα της διαπαιδαγώγησης του παιδιού.

Παρακαλούμε να απαντήσετε με προσοχή, λαμβάνοντας υπόψη ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της έρευνας.

Η έρευνα διεξάγεται στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας στο Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας, με επιβλέπουσα εκπαιδευτικό την κα Αρμακόλα Ελένη.

Σας ευχαριστούμε για την συνεργασία σας και τον πολύτιμο χρόνο σας.

Φόρμα Ερωτηματολογίου Συνέντευξης

1. Ηλικία:

- Κάτω των 30 ετών
- 31 - 45 ετών
- 46 - 55 ετών
- Άνω των 55 ετών

2. Φύλο:

Άντρας Γυναίκα

3. Οικογενειακή κατάσταση

Ανύπαντρος/η
 Παντρεμένος/η
 Διαζευγμένος/η
 Χήρος/α

4. Σπουδές

Δημοτικό
 Γυμνάσιο
 Λύκειο
 ΑΕΙ/ΑΤΕΙ
 Άλλο

5. Εργασία

Άνεργος/η Δημόσιος τομέας Ιδιωτικός τομέας

Αυτοαπασχολούμενος/η Άλλο

6. Πόσα ανήλικα παιδιά έχετε (ηλικίας μέχρι 12 ετών);

Αγόρι/α

Κορίτσι/α

7. Σε ποιες τάξεις φοιτά/ούν;

Π. Σταθμό Νηπιαγωγείο Α Β Γ Δ Ε ΣΤ

8. Τι σημαίνει για εσάς ο όρος «διαπαιδαγώγηση»; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από 1 απαντήσεις)

Ο τρόπος που του μαθαίνω πράγματα

Η συμπεριφορά / οι στάσεις μου που επιθυμώ να μιμηθεί και το ίδιο το παιδί

Να θέτω κανόνες και όρια

Το να ακούω προσεκτικά το παιδί ώστε να αντιλαμβάνομαι τις ανάγκες του

9. Η διαδικασία της διαπαιδαγώγησης του παιδιού σας, σας φαίνεται:

Εύκολη

Αδιάφορη

Δύσκολη

- Αν στην παραπάνω ερώτηση (9) απαντήσατε «Δύσκολη», τι από τα παρακάτω σας δυσκολεύει περισσότερο; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από 1 απαντήσεις)

- Να επιβάλλω κανόνες και όρια στο παιδί
- Η διαφορά αντιλήψεων με το συγγενικό περιβάλλον στον τρόπο διαπαιδαγώγησης του παιδιού
- Η διαφωνία με τον άλλο γονέα
- Η διαφορά αντιλήψεων με το σχολικό πλαίσιο που φοιτά το παιδί

10. Ποια από τα παρακάτω εργαλεία πιστεύετε ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού;

- Αμοιβαίος σεβασμός
- Ενθάρρυνση
- Χρόνος για συζήτηση
- Ενεργητική ακρόαση
- Χρόνος για διασκέδαση
- Αγάπη – Ασφάλεια

11. Στα πλαίσια της προσπάθειας για σωστή διαπαιδαγώγηση, αρκετές φορές οι γονείς πράττουν κάποια λάθη. Ποια από τα παρακάτω, έχετε πράξει εσείς;

- Απώλεια ψυχραιμίας
 - Α. Φωνές
 - Β. Εκφοβισμός
 - Γ. Χειροδικία
- Δωροδοκία/ Αμοιβή
- Επικριτικότητα
- Ακύρωση του άλλου γονέα
- Υποχώρηση/ Ελαστικότητα των ορίων
- Ασυνέπεια ανάμεσα στα λόγια και στις πράξεις
- Διάκριση μεταξύ παιδιών

12. Τι τύπος γονέας θεωρείτε ότι είστε; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από 1 απαντήσεις)

Αυταρχικός/η

Φιλόδοξος/η

Ανεκτικός/η - Επεικής

Υπερπροστατευτικός/η

Δημοκρατικός/η

Εχθρικός/η

Νευρωτικός/η

13. Το γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης που πιστεύετε ότι πρέπει ένας γονιός να χρησιμοποιεί, εσείς το εφαρμόζετε στην πράξη;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Αν «ΝΑΙ» έχετε τα αποτελέσματα που αναμένετε;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

14. Πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζεται η διαπαιδαγώγηση του παιδιού σας από το συγγενικό περιβάλλον; (παππούδες ,θείοι, ξαδέρφια κ.α)

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

15. Πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζεται η διαπαιδαγώγηση του παιδιού σας από τις παρέες των φίλων του;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

16. Πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζεται η διαπαιδαγώγηση του παιδιού σας από την τεχνολογία; (βιντεοπαιχνίδια, διαδίκτυο, facebook)

Καθόλου

Λίγο

Αρκετά

Πολύ

Πάρα πολύ

17. Αποτελεί κοινή διαπίστωση το γεγονός ότι ολοένα και περισσότερα παιδιά αφιερώνουν τον ελεύθερο χρόνο τους στο να παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια, στο διαδίκτυο ή στο facebook. Συμφωνείτε;

Συμφωνώ

Δεν συμφωνώ

- Αν συμφωνείτε με την παραπάνω ερώτηση (17), πώς το αντιμετωπίζετε; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από 1 απαντήσεις)

Παρακολουθώ/παίζω μαζί του

Έχω επίγνωση των εκπομπών που παρακολουθεί/των παιχνιδιών που παίζει/ των ιστοσελίδων που επισκέπτεται.

Του απαγορεύω να παρακολουθεί τηλεόραση/να παίζει ηλεκτρονικά παιχνίδια/ να ασχολείται με το διαδίκτυο.

Θέτω όρια (χρόνος, ποιότητα, κατηγορία)

18. Πιστεύετε ότι η συνεργασία γονέων και σχολείου βοηθά στη σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

19. Στο σχολείο λειτουργούν «Σχολές Γονέων» ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ

- Αν «ΝΑΙ» έχετε συμμετάσχει ποτέ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Αν «ΝΑΙ» σας έχει βοηθήσει ως προς τον τρόπο διαπαιδαγώγησης του παιδιού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20. Θεωρείτε απαραίτητη την παρουσία ενός Κοινωνικού Λειτουργού στο σχολείο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Μου είναι αδιάφορο